

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت

مجموعه الزامات، راهنماها و دستورالعمل های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت

به نام آنکه جان را فکرت آموخت
چراغ دل به نور جان برافروخت

مساله ی پدافند غیر عامل مساله ی بسیار
مهمی است و هر روز که می گذرد بر اهمیت
پدافند غیر عامل افزوده می شود.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت

**مجموعه الزامات، راهنماها و
دستورالعمل های پدافند غیرعامل و
مدیریت بحران وزارت نفت**

فهرست

فصل اول

شیوه نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری/ بحران

۷ در صنعت نفت

فصل دوم

راهنمای مدیریت شرایط اضطراری/بحران

۱۳ در صنعت نفت

فصل سوم

راهنمای تدوین سناریو، اجرا و ارزیابی مانور

۳۲ در صنعت نفت

فصل چهارم

دستورالعمل طرح ریزی و کنترل اهداف و برنامه های پدافند غیرعامل

۶۱ و مدیریت بحران وزارت نفت

فصل پنجم

نظام آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران

۶۹ در صنعت نفت

فصل ششم

راهنمای فرآیند انجام مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران (طرح های توسعه ای و

تأسیسات در حال بهره برداری) در صنعت نفت

فصل هفتم

شیوه نامه مدیریت اطلاع رسانی شرایط اضطراری/بحران

۱۰۶ در صنعت نفت

جمهوری اسلامی ایران

وزارت نفت

معاونت مهندسی، پژوهش و فناوری
اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت

عنوان: مجموعه الزامات، راهنماها و دستورالعمل های پدافند غیرعامل و مدیریت

بحران وزارت نفت

نویسنده و گردآورنده: اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت

ویرایش: اول

طراحی و صفحه آرایی: حسین گلپایگانی

ناشر: انتشارات اداره کل روابط عمومی وزارت نفت

همراهنگی اجرایی: سیدمرتضی میرحسینی، نرگس سادات میرقادری

نشانی: خیابان طالقانی، روبه روی وزارت نفت، ساختمان ۳۴، طبقه سوم

تلفن: ۰۲۱-۶۱۶۲۶۰۳۰

پست الکترونیک: entesharat@mop.ir

چاپ اول: سال ۱۴۰۲

پیشگفتار

با توجه به ماهیت تغییر و تحولات دنیای کنونی، سطوح و لایه های تهدیدات به طور مستمر تغییر می یابند؛ که بی شک این امر مستلزم به کار گیری شیوه های نوین پدافندی به جهت مقابله می باشد. حفظ و تداوم مسیر رشد و ارتقاء توانمندی های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در بستر منطقه ای و جهانی همواره با تهدیدات جدی از سوی کشورهای متخاصم همراه بوده و در این میان، صنعت نفت کشور به دلایلی مانند ارتباط مستقیم با آستانه تحمل مردم، وابستگی سایر زیر ساخت ها، ارزآوری، تمرکز تاسیسات و زیر ساخت ها در گستره جغرافیایی محدود، همجواری آن با مراکز جمعیتی و ماهیت پرخطر بودن این تاسیسات، همیشه به عنوان یک هدف جذاب برای دشمنان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران مطرح بوده و تا کنون به شیوه های مختلف مورد تهدید قرار گرفته است. وقوع حوادث ۸ سال دفاع مقدس و خسارات وارده به تاسیسات و شریان های حیاتی صنعت نفت مبین این موضوع بوده، که در این زمینه پدافند غیر عامل به عنوان بستری مناسب برای رفع و کاهش آسیب پذیری ها، حفظ قابلیت ها، توانمندی ها و مصون سازی دارایی های صنعت نفت کشور در برابر تهدیدات بسیار موثر و حیاتی است.

قوانین، مقررات و دستورالعمل های ابلاغی پدافند غیر عامل و مدیریت بحران در راستای بازدارندگی همه جانبه و تامین امنیت زیر ساخت های حیاتی، حساس و مهم صنعت عظیم نفت به عنوان مهمترین صنعت اقتصادی این کشور نقشی اساسی داشته است. در راستای ارائه چارچوبی نظام مند و یکپارچه جهت نیل به اهداف کلان صنعت نفت، اداره کل پدافند غیر عامل و مدیریت بحران وزارت نفت نسبت به تهیه و تدوین اولین کتاب با عنوان مجموعه الزامات، راهنماها و دستورالعمل های پدافند غیر عامل و مدیریت بحران وزارت نفت برای کلیه سطوح صنعت نفت اقدام نموده است.

امید است با پیاده سازی الزامات و اجرای صحیح الزامات، راهنماها و دستورالعمل های پدافند غیر عامل و مدیریت بحران، صیانت از کارکنان، محیط زیست، اموال و دارایی ها و تداوم کارکردهای ضروری در راستای منویات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و نیز تحقق آرمان های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در زیر سایه پروردگار متعال محقق گردد.

علی اصغر حق بین

مدیر کل پدافند غیر عامل و مدیریت بحران

**شیوه نامه ساماندهی مدیریت
شرایط اضطراری / بحران
در صنعت نفت**

شیوه نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران در
صنعت نفت ابلاغی ۱۴۰۱/۱۰/۲۸ شماره ۹۶۱-۲۰/۲

۱- هدف و دامنه کاربرد

در اجرای بند «۴» از جزء «الف» ماده (۳) قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت، این شیوه‌نامه با هدف ارائه چارچوب یکپارچه برای طرح‌ریزی، استقرار و اجرای سامانه‌های مدیریت شرایط اضطراری / بحران در تأسیسات بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی صنعت نفت برای مدیریت و کنترل اثربخش در شرایط اضطراری / بحران با هدف به حداقل رساندن خسارات جانی، مالی، اثرات زیست‌محیطی و بهداشتی به شرح زیر ابلاغ می‌گردد.

۲- مسئولیت‌ها

اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت موظف به تدوین و ابلاغ اسناد تکمیلی براساس مفاد این شیوه‌نامه است. مدیران عامل شرکت‌های اصلی و فرعی تابعه موظف به طرح‌ریزی، استقرار و اجرای مفاد این شیوه‌نامه و مستندات ابلاغی تکمیلی هستند.

۳- تعاریف

۳-۱- شرایط اضطراری:

وضعیتی است که در پی وقوع مخاطره / مخاطرات و قریب الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می‌شود که سازمان بخشی از منابع یا کل منابع خود را برای پاسخ به آن به کار می‌برد. شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت در سه سطح مطابق جدول شماره یک این شیوه‌نامه، تعیین می‌شود.

۳-۲- بحران:

ازهم‌گسیختگی جدی عملکرد یک سازمان / جامعه و ناشی از وقوع مخاطره / مخاطرات است که منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی، اقتصادی و زیست‌محیطی می‌شود که مواجهه با آن فراتر از توانایی آن سازمان است و به مداخله اجرایی نهادهای برون‌سازمانی نیاز دارد.

تبصره- شرایط عملیاتی نظیر از سرویس خارج شدن دستگاه‌ها، قطع خوراک، برق، آب خنک‌کننده، هوای ایزار دقیق و... که منجر به توقف اضطراری جزئی یا کلی (Partial / Total Emergency Shut Down) تأسیسات خواهد شد، در حیطه این شیوه‌نامه نیست و در مواقع بروز چنین وضعیت‌هایی باید براساس رویه‌های عملیاتی تأسیسات اقدام شود.

جدول شماره ۱- سطوح شرایط اضطراری / بحران

مثال	معیارها	
♦ انفجار، آتش سوزی های کوچک و قابل کنترل در چند تجهیز در یک واحد؛ ♦ ریزش محدود مواد سمی و آلوده کننده که با روش های معمول قابل پاک سازی است.	♦ محدود به یک واحد / بخش / تأسیسات داخل شرکت / سازمان است؛ ♦ تهدیدی برای واحدهای مجاور، جامعه محلی، محیط اطراف / محیط زیست، املاک و دارایی ها و اعتبار سازمانی وجود ندارد؛ ♦ قابلیت گسترش به سایر شرکت ها و محیط اطراف را ندارد؛ ♦ منابع داخلی شرکت / سازمان (پرسنل، تجهیزات) توانایی مدیریت و کنترل حادثه را دارند و دریافت کمک های بیرونی محدود به امداد پزشکی است.	سطح یک
♦ انفجار / آتش سوزی های بزرگ یک واحد تأسیساتی؛ ♦ ریزش مواد سمی و آلوده کننده که توانایی مهاجرت به سمت منابع محیط زیست را دارد.	♦ محدود به درون شرکت / سازمان است و امکان گسترش به تأسیسات و واحدهای مجاور وجود دارد؛ ♦ پتانسیل ایجاد خطر برای واحدهای مجاور، جامعه محلی، محیط اطراف / محیط زیست، املاک و دارایی ها و اعتبار سازمانی وجود دارد؛ ♦ منابع شرکت / سازمان توانایی مدیریت و کنترل حادثه را ندارند و نیازمند پشتیبانی کلی از منطقه اند.	سطح ۲
♦ انفجار و آتش سوزی بزرگ غیر قابل کنترل؛ ♦ ریزش زیاد مواد سمی در حجم زیاد به منابع محیط زیست و ایجاد آلودگی های وسیع؛ ♦ نشت گاز سمی نظیر H₂S در سطح وسیع.	♦ پیامدهای حادثه به خارج از محدوده شرکت گسترش می یابد؛ ♦ تهدید یا آسیب جدید به جامعه محلی، محیط اطراف / محیط زیست، املاک و دارایی ها و اعتبار سازمانی وجود دارد؛ ♦ با استفاده از منابع موجود در منطقه قابل کنترل نیست و نیازمند اقدامات فوری و مستقل سایر دستگاه ها و ارگان ها و پشتیبانی کلی در سطح محلی، منطقه ای و ملی است.	سطح ۳

۳-۳- فرمانده صحنه:

شخصی است که در سه سطح توسط رئیس کمیته شرایط اضطراری / بحران تعیین شده است و مسئولیت فرماندهی و هدایت عملیات واکنش و فعالیت ها در شرایط اضطراری / بحران شامل ایمنی صحنه، کنترل وضعیت، تعیین و کنترل منابع، تعیین و اتخاذ تاکتیک های عملیاتی (نظیر اطفای حریق، کنترل نشت، حفاظت محیط و اموال) و سایر جنبه های عملیاتی را در صحنه بر عهده دارد. مسئولیت پشتیبانی از فرمانده صحنه بر عهده تمامی مدیران شرکت دارای شرایط اضطراری / بحران و بالاخص مدیر شرایط اضطراری / بحران است. اتخاذ تصمیم نهایی در مدیریت عملیات بر عهده فرمانده صحنه است.

۳-۴- مدیر شرایط اضطراری / بحران:

شخصی است که مسئولیت طرح ریزی و استقرار نظام مدیریت شرایط اضطراری / بحران و نیز حصول اطمینان از انطباق ساختار، منابع، راهبردها و تاکتیک های عملیاتی، بسیج منابع و پشتیبانی کامل از فرمانده صحنه در زمان واکنش، پیگیری جنبه های مدیریتی و اجرایی مراحل بازبانی را به عهده دارد. در این شیوه نامه، مدیر شرایط اضطراری / بحران، مدیران عامل شرکت های دارای شرایط اضطراری / بحران هستند که باید دو نفر از مدیران ارشد سازمان

را که به امور سازمان اشراف کامل دارند، طی حکم کتبی به ترتیب به‌عنوان جانشین اول و دوم خود منصوب کنند. تبصره- در شرکت‌های فرعی تابعه که ستاد شرکت در یکی از شهرها متمرکز است، ولی شرکت‌های بهره‌برداری تابعه / مناطق عملیاتی در جغرافیای پراکنده‌ای قرار دارند (نظیر شرکت‌های ملی مناطق نفت‌خیز جنوب، نفت مناطق مرکزی، نفت فلات قاره ایران، خطوط لوله و مخابرات، پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت انتقال گاز و...)، مدیران عامل شرکت بهره‌برداری تابعه / مدیران مناطق، با حکم کتبی مدیر عامل شرکت فرعی، به‌عنوان مدیر شرایط اضطراری / بحران منطقه عملیاتی مربوطه تعیین می‌شوند.

۳-۵- مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران:

در مناطق متمرکز (نظیر ماهشهر، عسلویه، خارک و...) و شرکت‌های فرعی تابعه که دارای شرکت‌های بهره‌بردار یا مناطق عملیاتی در زیرمجموعه ساختار سازمانی رسمی خود هستند، مسئولیت عملیات کنترل و مقابله در سطح دوم شرایط اضطراری / بحران بر عهده سازمان متولی مدیریت کلی منطقه متمرکز / شرکت فرعی تابعه است. مدیر ارشد شرایط اضطراری در مناطق متمرکز به پیشنهاد ادارات کل بهداشت، ایمنی، محیط‌زیست و پدافند غیرعامل وزارت نفت و با حکم وزیر منصوب می‌شود. مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران باید دو نفر از مدیران ارشد منطقه را که به امور منطقه اشراف کامل دارند، طی حکم کتبی به ترتیب به‌عنوان جانشینان اول و دوم منصوب کند. در شرکت‌های فرعی تابعه مشمول این بند، مدیر عامل شرکت فرعی تابعه به‌عنوان مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران در آن شرکت است و نیازی به صدور حکم نیست. جزئیات اجرایی این بخش و لیست شرکت‌های مشمول، توسط اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت در اسناد تکمیلی تشریح خواهد شد.

۳-۶- کمیته شرایط اضطراری / بحران:

کمیته‌ای است در سه سطح که با ریاست مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران برای پشتیبانی از فرمانده صحنه و با هدف برنامه‌ریزی، هماهنگی و هدایت عوامل و منابع در شرایط اضطراری / بحران تشکیل می‌گردد. نحوه ایجاد، ترکیب اعضا، شرح وظایف، نقش و مسئولیت اعضای کمیته‌ها در شیوه‌نامه و مستندات ابلاغی اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران تشریح خواهد شد.

تبصره ۱- کمیته شرایط اضطراری / بحران سطح سه با ریاست مدیر عامل شرکت اصلی تابعه (شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی صنایع پتروشیمی و پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران) که فعالیت سازمان / شرکت دارای شرایط اضطراری / بحران (اعم از دولتی، عمومی و خصوصی) مرتبط با حوزه آن شرکت اصلی است، تشکیل خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که برای مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه امکانات، منابع و توان مقابله فراتر از شرکت اصلی باشد و به بسیج منابع و امکانات سایر شرکت‌های اصلی نیاز داشته باشد، با درخواست مدیر عامل شرکت اصلی، کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت به ریاست وزیر نفت تشکیل می‌گردد.

۴- اقدامات

۴-۱- طرح مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

هر یک از شرکت‌ها / واحدها / تأسیسات مشمول این شیوه‌نامه باید براساس سناریوهای محتمل، نسبت به تدوین برنامه‌های واکنش در شرایط اضطراری / بحران اقدام و برای حفظ و ارتقای آمادگی، حداقل دو بار در سال آن را تمرین کنند. در این برنامه، باید متناسب با نوع سناریوهای محتمل، فرمانده صحنه در سطوح مختلف شرایط اضطراری / بحران تعیین شود و شرح وظایف افراد، سلسله‌مراتب اطلاع‌رسانی، نحوه ارتباط، هماهنگی داخلی و خارجی و سایر اقدامات عملیاتی مشخص گردد. برای اطمینان از آمادگی کارکنان (شرکتی / پیمانکاران) برای مقابله با شرایط اضطراری / بحران، باید آموزش‌های مرتبط به‌صورت دوره‌ای و حداقل دو سال یکبار برگزار گردد.

۴-۲- نحوه واکنش در شرایط اضطراری / بحران:

۴-۲-۱- واکنش در سطح یک:

در صورت اعلام وقوع حادثه در تأسیسات، ابتدا تیم آتش‌نشانی تأسیسات مربوط، اقدام به واکنش می‌کند و هم‌زمان به مدیر شرایط اضطراری / بحران و فرمانده صحنه اطلاع‌رسانی می‌گردد. تیم اعزامی اول ضمن ارزیابی وضعیت، به مدیر شرایط اضطراری / بحران و فرمانده صحنه گزارش مستمر ارائه می‌کند. در صورت انطباق وضعیت با معیارهای سطح یک، وقوع شرایط اضطراری سطح یک توسط مدیر شرایط اضطراری / بحران اعلام و هم‌زمان فرمانده صحنه، عملیات کنترل را برعهده می‌گیرد و مدیر شرایط اضطراری / بحران اقدامات پشتیبانی و هماهنگی و گسیل منابع را پیگیری می‌کند. در مناطق متمرکز و شرکت‌های فرعی تابعه دارای شرکت‌های بهره‌برداری / مناطق تابعه، مدیر شرایط اضطراری / بحران موظف است مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران (سطح دو) و در تأسیسات خارج از مناطق متمرکز، رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه و بالاترین مقام مسئول محلی را مطلع کند و کلیه عوامل سطح دو / سه از جمله فرمانده صحنه و تیم‌های عملیات با اعلام و دستور مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران در وضعیت آماده‌باش قرار می‌گیرند.

۴-۲-۲- واکنش در سطح دو (مناطق متمرکز / شرکت):

در صورت ناتوانی مدیریت و کنترل وضعیت در سطح یک یا احراز معیارهای سطح دو شرایط اضطراری / بحران، سطح دو شرایط اضطراری توسط مدیر شرایط اضطراری / بحران اعلام می‌شود و فرمانده صحنه سطح دو (منطقه / شرکت)، هدایت عملیات را برعهده می‌گیرد و مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران اقدامات پشتیبانی و هماهنگی و گسیل منابع را پیگیری می‌کند. در این سطح، فرمانده صحنه و کلیه عوامل عملیاتی سطح یک زیر نظر فرمانده صحنه سطح دو انجام وظیفه خواهند کرد. همچنین، مدیر شرایط اضطراری / بحران به کمیته شرایط اضطراری / بحران سطح دو ملحق می‌شود و وظایف محوله را پیگیری می‌کند. مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران موظف است رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه و بالاترین مقام مسئول محلی را مطلع کند.

۴-۲-۳- واکنش در سطح سه:

در صورت ناتوانی مدیریت و کنترل وضعیت در سطح دو یا احراز معیارهای سطح سه شرایط اضطراری / بحران، وضعیت توسط مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران به رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه و بالاترین مقام مسئول محلی گزارش می‌شود. اعلام وضعیت اضطراری سطح سه و اطلاع‌رسانی و هماهنگی با مسئولین سایر دستگاه‌های ذیربط خارج از صنعت نفت توسط رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه انجام می‌گیرد.

تبصره ۱- در سطح سه شرایط اضطراری / بحران، فرماندهی صحنه و مسئولیت عملیات در تأسیسات صنعت نفت همچنان به عهده صنعت نفت خواهد بود.

تبصره ۲- در صورت ناتوانی مدیریت و کنترل وضعیت در سطح سه، وضعیت توسط مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران سطح سه به رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت گزارش می‌شود. اعلام وضعیت اضطراری / بحران و اطلاع‌رسانی و هماهنگی با سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های عالی ذیربط خارج از صنعت نفت توسط رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت انجام می‌گیرد.

تبصره ۳- تا زمان اعلام وضعیت عادی، حضور اعضای کمیته‌های شرایط اضطراری / بحران سطوح یک و دو در مرکز مدیریت شرایط اضطراری / بحران الزامی است. در صورت نیاز به خروج یکی از اعضا برای مدیریت عملیاتی به تشخیص رئیس ستاد / کمیته‌های مدیریت شرایط اضطراری / بحران، عضو می‌تواند محل را ترک کند و ضروری است جانشین این عضو عهده‌دار مسئولیت او گردد.

۵- نظارت بر اجرا

نظارت بر حسن اجرای این شیوه‌نامه بر عهده اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت است.

راهنمای مدیریت شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت

راهنمای مدیریت شرایط اضطراری / بحران

در صنعت نفت ابلاغی ۱۴۰۱/۱۲/۸ شماره

۱۴۰۱/۶۰۹۷۷۵

۱- هدف

هدف از این راهنما ارائه چارچوب یکپارچه جهت برنامه ریزی، سازماندهی و پیاده سازی سامانه مدیریت شرایط اضطراری/بحران در شرکت های اصلی، فرعی/تابعه و تاسیسات صنعت نفت به منظور مدیریت و کنترل اثربخش شرایط اضطراری/بحران و به حداقل رساندن خسارات جانی، مالی، اعتبار شرکت/سازمان، اثرات زیست محیطی و بهداشتی آن می باشد.

۲- دامنه کاربرد و محدوده تأثیر

این راهنما برای کلیه ی شرکت های اصلی، فرعی/تابعه، مدیریت های مستقل ستادی و سایر واحدها و تاسیسات تابعه وزارت نفت و همچنین شرکت های بخش غیردولتی صنعت نفت لازم الاجرا می باشد. تهیه مستندات تکمیلی از جمله رویه های اجرایی و دستورالعمل های کاری در صورتی که مغایرتی با چارچوب و کلیات این راهنما نداشته باشد، بلامانع است.

تبصره ۱: با توجه به وظایف و مسئولیت های شرکت های گاز استانی و شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی، پیامدهای محتمل وضعیت های اضطراری/بحرانی این شرکت ها و شرایط خاص عملیاتی (واقع شدن در محدوده شهری) و اثرگذاری بر کارکردها/نیازمندی های عمومی جامعه، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران، موظف به تهیه دستورالعمل اختصاصی مدیریت شرایط اضطراری/بحران در شرکت های گاز استانی و شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی درخصوص این گونه موارد با هماهنگی اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت می باشند.

۳- مسئولیت ها و ضمانت اجرا

- بازنگری و به روز رسانی این راهنما بر عهده اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت می باشد.
- مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی مسئولیت برنامه ریزی، هماهنگی، نظارت و کنترل لازم جهت استقرار این سند در سطح شرکت ها /واحدهای تابعه را برعهده دارند.
- مدیران عامل شرکت های مشمول این سند، موظف به طرح ریزی و استقرار سیستم مدیریت شرایط اضطراری/بحران مطابق مفاد راهنما می باشند.

۴- الزامات و مستندات مرجع

- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ مجلس شورای اسلامی.
- سند راهبردی پدافند غیرعامل صنعت نفت کشور (ابلاغی ۱۴۰۰/۱۱/۱۹ به شماره ۱۶۰/۱/۲۲۰۶).
- ابلاغیه شماره ۹۶۱-۲۰/۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۸ وزیر نفت با عنوان شیوه نامه سازماندهی مدیریت شرایط اضطراری/بحران در صنعت نفت.
- راهنمای استقرار و توسعه نظام مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست در صنعت نفت. (ابلاغ شده طی نامه شماره ۱/۲۸-۳۸۴۳ مورخ ۱۳۸۴/۱۰/۲۴).

- ابلاغیه شماره ۸-۲۰/۲ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۱ وزیر نفت در خصوص نحوه مدیریت و کنترل فوران چاه‌های نفت و گاز.
- قانون مدیریت بحران کشور مصوب سال ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی.
- آیین نامه اجرایی بند (س) ماده (۱۴) قانون مدیریت بحران کشور (تصویب نامه هیات وزیران به شماره ۱۱۶۳۲۷ ت/ ۵۸۰۱۴ هـ مورخ ۱۴۰۰/۹/۲۹).

۵- تعاریف

حادثه:

هر رویداد ناخواسته (برنامه ریزی نشده) که منجر به آسیب یا صدمه به کارکنان، دارایی فیزیکی (تجهیزات، تاسیسات)، اعتبار سازمان یا محیط زیست گردد.

شرایط اضطراری:

وضعیتی است که در پی وقوع مخاطره/ مخاطرات و قریب الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می شود که سازمان بخشی از منابع یا کل منابع خود را برای پاسخ به آن به کار می برد.

تذکر: شرایط اضطراری/ بحران در صنعت نفت در سه سطح مطابق جدول شماره یک این راهنما، تعیین می شود.

بحران:

از هم گسیختگی جدی عملکرد یک سازمان/ جامعه که ناشی از وقوع مخاطره/ مخاطرات است که منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی، اقتصادی و یا زیست محیطی می شود که مواجهه با آن فراتر از توانایی آن سازمان بوده و نیاز به مداخله اجرایی نهادهای برون سازمانی می باشد.

تبصره ۱: شرایط عملیاتی نظیر از سرویس خارج شدن دستگاه‌ها، قطع خوراک، برق، آب خنک کننده، هوای ابزار دقیق و ... که منجر به توقف اضطراری جزئی یا کلی (Partial/ Total Emergency Shut Down) تاسیسات خواهد شد در حیطه دامنه این راهنما نمی باشد و در مواقع بروز چنین وضعیت‌هایی باید براساس رویه‌های عملیاتی تاسیسات اقدام شود.

تبصره ۲: حملات سایبری به تاسیسات و زیرساخت‌ها در شمول این راهنما قرار نداشته و شرکت‌های مشمول این سند باید نسبت به تهیه طرح‌های اقدام برای مقابله با حملات سایبری تمهیدات لازم را به عمل آورند.

مناطق متمرکز: مناطقی که در آن مجموعه‌ای از تاسیسات نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی به صورت متمرکز و در مجاورت هم قرار دارند (نظیر ماهشهر، عسلویه، خارگ و ...).

سناریوی معتبر:

رویداد یا مجموعه رویدادهایی با پیامدهای شدید که پتانسیل ایجاد شرایط اضطراری/ بحران مطابق تعاریف ارائه شده در این راهنما را دارا بوده و وقوع آن به لحاظ منطقی محتمل و قابل باور باشد.

توضیح: شرکت/ سازمان باید با بهره‌گیری از روش‌های فنی و مناسب شامل روش‌های ارزیابی تهدیدات، مطالعات خطر، ارزیابی ریسک (به ویژه تحلیل خطر فرآیندی) و بررسی سوابق حوادث رخ داده در سطح تاسیسات یا واحدهای مشابه اعم از حوادث با منشاء طبیعی یا غیرطبیعی، تکنولوژیکی و یا حوادث دارای منشاء انسانی، سناریوهای معتبر منجر به شرایط اضطراری/ بحران که وقوع آن محتمل و به لحاظ منطقی قابل باور باشد را شناسایی نماید.

مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

فرآیندی مستمر و هدفمند در شش مرحله شامل: پیش‌بینی، پیشگیری، حفاظت، آمادگی، واکنش و بازتوانی است که با هدف حفظ پایداری و تداوم حیات سازمان برای زمان وقوع وضعیت‌های اضطراری / بحران، طرح ریزی و استقرار می‌یابد.

جدول شماره یک- سطح بندی شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت

سطوح شرایط اضطراری / بحران	معیارها	مثال
سطح یک	• به یک واحد/بخش/تاسیسات داخل شرکت/سازمان محدود است. • تهدیدی برای واحدهای مجاور، جامعه محلی، محیط اطراف/محیط زیست، املاک و دارایی‌ها و اعتبار سازمانی وجود ندارد. • احتمال گسترش آن در محدوده شرکت مذکور وجود دارد ولی پیامدهای حادثه به تاسیسات داخل شرکت/سازمان محدود است. • قابلیت گسترش به سایر شرکت‌ها و محیط اطراف را ندارد. • شرکت/سازمان توانایی مدیریت و کنترل حادثه با توجه به حیطه اختیارات و منابع از پیش تعیین شده را داشته و دریافت کمک‌های بیرونی محدود به تقویت این منابع و امداد پزشکی است.	• انفجار یا آتش‌سوزی‌های کوچک و قابل‌کنترل در یک/چند تجهیز در یک واحد. • ریزش محدود مواد سمی و آلوده‌کننده که با روش‌های معمول قابل پاک‌سازی می‌باشد.
سطح دو	• به درون شرکت/سازمان محدود بوده و امکان گسترش به تاسیسات و واحدهای مجاور وجود دارد. • پتانسیل ایجاد خطر برای واحدهای مجاور، جامعه محلی، محیط اطراف/محیط زیست، املاک و دارایی‌ها و اعتبار سازمانی وجود دارد. • منابع شرکت/سازمان توانایی مدیریت و کنترل حادثه را نداشته و نیازمند پشتیبانی کلی از منطقه می‌باشد.	• انفجار یا آتش‌سوزی‌های بزرگ در یک/چند واحد از تاسیسات. • ریزش مواد سمی و آلوده‌کننده که توانایی حرکت به سمت منابع محیط زیست را دارد.
سطح سه	• پیامدهای حادثه به خارج از محدوده شرکت گسترش می‌یابد. • تهدید یا آسیب جدی به جامعه محلی، محیط اطراف/محیط زیست، املاک و دارایی‌ها و اعتبار سازمانی وجود دارد. • با استفاده از منابع موجود در منطقه قابل کنترل نبوده و نیازمند اقدامات فوری و مستقل سایر دستگاه‌ها، ارگان‌ها و پشتیبانی کلی در سطح محلی، منطقه‌ای و ملی می‌باشد.	• انفجار و آتش‌سوزی بزرگ غیرقابل کنترل. • ریزش زیاد مواد سمی در حجم زیاد به منابع محیط زیست و ایجاد آلودگی‌های وسیع. • نشت گاز سمی نظیر H_2S در سطح وسیع. • فوران چاه‌های نفت و گاز.

طرح واکنش در شرایط اضطراری / بحران:

برنامه ای مدون و مبتنی بر سناریوهای معتبر که اهداف کلی، راهبردها و تاکتیک های مدیریت یک حادثه یا شرایط اضطراری / بحران در آن تشریح می شود. این برنامه باید دربرگیرنده سه مرحله قبل، حین و بعد از وقوع شرایط اضطراری / بحران بوده و نقش و مسئولیت های افراد مسئول در آن به تفکیک هر مرحله و متناسب با سناریوهای احصاء شده مشخص شده باشد.

کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

کمیته ای است در سه سطح که با ریاست مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران به منظور پشتیبانی از فرمانده صحنه و با هدف برنامه ریزی، هماهنگی و هدایت عوامل و منابع در شرایط اضطراری / بحران، تشکیل می گردد. نحوه ایجاد، ترکیب اعضا، شرح وظایف، نقش و مسئولیت اعضای کمیته ها در شیوه نامه و مستندات ابلاغی اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، تشریح شده است.

تبصره ۳- کمیته شرایط اضطراری / بحران سطح سه با ریاست مدیرعامل شرکت اصلی (شرکت های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی صنایع پتروشیمی و پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران) که فعالیت سازمان / شرکت دارای شرایط اضطراری / بحران (اعم از دولتی، عمومی و خصوصی) مرتبط با حوزه آن شرکت اصلی می باشد، تشکیل خواهد شد.

تبصره ۴- در صورتی که برای مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه امکانات و منابع و توان مقابله فراتر از شرکت اصلی بوده و نیاز به بسیج منابع و امکانات سایر شرکت های اصلی باشد، با درخواست مدیرعامل شرکت اصلی، کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت به ریاست وزیر نفت تشکیل می گردد.

تبصره ۵- در شرایط وقوع فوران چاه های نفت و گاز، کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه به ریاست مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران و اعضای کارگروه راهبری کنترل فوران شرکت ملی نفت ایران متشکل از مدیر نظارت بر تولید نفت و گاز، مدیر بهداشت، ایمنی و محیط زیست و پدافند غیرعامل شرکت ملی نفت ایران، مدیرعامل شرکت راهبر مخزن و پنج عضو حقیقی از خبرگان حفاری و کنترل فوران تشکیل می شود.

مدیر شرایط اضطراری / بحران:

شخصی است که مسئولیت طرح ریزی و استقرار نظام مدیریت شرایط اضطراری / بحران و نیز حصول اطمینان از انطباق ساختار، منابع، راهبردها و تاکتیک های عملیاتی، بسیج منابع و پشتیبانی کامل از فرمانده صحنه در زمان واکنش، پیگیری و مدیریت جنبه های مدیریتی و اجرایی مراحل بازیابی را به عهده دارد. در این راهنما، مدیر شرایط اضطراری / بحران، مدیران عامل شرکت های دارای شرایط اضطراری / بحران می باشند که باید دو نفر از مدیران ارشد سازمان را که به امور سازمان اشراف کامل دارند، طی حکم کتبی به ترتیب به عنوان جانشین اول و دوم خود منصوب نمایند.

تبصره ۶- در شرکت های فرعی تابعه که ستاد شرکت در یکی از شهرها متمرکز بوده ولی دارای شرکت های بهره برداری تابعه / مناطق عملیاتی در جغرافیای پراکنده می باشند (نظیر شرکت های ملی مناطق نفت خیز جنوب،

نفت مناطق مرکزی، نفت فلات قاره ایران، خطوط لوله و مخابرات، ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت انتقال گاز و...، مدیران عامل شرکت بهره‌برداری تابعه / مدیران مناطق، با حکم کتبی مدیر عامل شرکت فرعی، به عنوان مدیر شرایط اضطراری / بحران منطقه عملیاتی مربوطه تعیین می‌شوند.

مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران:

در مناطق متمرکز (نظیر عسلویه، ماهشهر، خارگ و...) مسئولیت عملیات کنترل و مقابله در سطح دوم شرایط اضطراری / بحران به عهده سازمان / شرکت / منطقه عملیاتی متولی مدیریت کلی منطقه متمرکز / شرکت فرعی تابعه می‌باشد. مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران در مناطق متمرکز به پیشنهاد مشترک اداره کل ایمنی، بهداشت و محیط زیست و اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و با حکم وزیر نفت منصوب می‌شود. مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران باید دو نفر از مدیران ارشد منطقه را که به امور منطقه اشراف کامل دارند، طی حکم کتبی به ترتیب به عنوان جانشین اول و دوم منصوب نماید.

تبصره ۷: در خصوص شرکت‌های فرعی تابعه مندرج در جدول شماره ۳ پیوست ۷-۱، مدیر عامل شرکت فرعی تابعه به عنوان مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران آن شرکت انجام وظیفه خواهد نمود و نیازی به صدور حکم نمی‌باشد.

تبصره ۸: در سایر مناطق، که مجموعه‌ای از تاسیسات و شرکت‌های نفتی بخش دولتی و خصوصی در حال فعالیت می‌باشند و نیاز به مدیریت واحد و تجمیع منابع جهت مقابله با شرایط اضطراری / بحران می‌باشد، انتصاب مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران به پیشنهاد مشترک اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، اداره کل ایمنی، بهداشت و محیط زیست وزارت نفت، تایید سازمان پدافند غیرعامل کشور و به صلاحدید با تایید استاندار منطقه، صورت می‌پذیرد.

فرمانده صحنه:

شخصی است که در سه سطح توسط رئیس کمیته شرایط اضطراری / بحران تعیین شده و مسئولیت فرماندهی و هدایت عملیات واکنش و فعالیت‌ها در شرایط اضطراری / بحران شامل ایمنی صحنه، کنترل وضعیت، تعیین و کنترل منابع، تعیین و اتخاذ تاکتیک‌های عملیاتی (نظیر اطفاء حریق، کنترل نشت، حفاظت محیط و اموال) و سایر جنبه‌های عملیاتی را در صحنه به عهده دارد. تمامی مدیران شرکت دارای شرایط اضطراری / بحران و بالاحص مدیر شرایط اضطراری / بحران، مسئولیت پشتیبانی از فرمانده صحنه را عهده دار بوده و اتخاذ تصمیم‌نهایی در مدیریت عملیات به عهده فرمانده صحنه می‌باشد.

تبصره ۹: با توجه به وجود سناریوهای معتبر متفاوت در شرکت‌ها، فرمانده صحنه بر اساس ماهیت سناریو توسط مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران تعیین می‌گردد و الزاماً نیاز به تعیین یک فرمانده صحنه برای تمام سناریوهای معتبر شرکت نمی‌باشد. توانائی و شایستگی‌های فنی، عملیاتی و رهبری فرمانده صحنه باید بصورت سالیانه مورد ارزیابی قرار گرفته و صلاحیت ایشان توسط مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران تأیید گردد.

۶- اقدامات

۶-۱- تهیه طرح مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

هر یک از تاسیسات/واحدها/شرکت‌ها/مناطق متمرکز صنعت نفت مشمول این راهنما، باید طرح مدیریت شرایط اضطراری/بحران خود را تهیه نمایند. این طرح باید در برگیرنده اقدامات قبل، حین و پس از وقوع شرایط اضطراری/بحران بوده و در آن ساختار مدیریت شرایط اضطراری/بحران، شرح وظایف افراد و نحوه ارتباط و هماهنگی درون/برون سازمانی و سلسله مراتب اطلاع رسانی، سناریوهای معتبر، طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران، آموزش و برنامه ارزیابی طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران مطابق چارچوب این راهنما باشد. عناصر و الزامات کلیدی این طرح و اقدامات اجرایی موردنیاز به شرح زیر است.

۶-۱-۱- شناسایی سناریوهای معتبر منجر به شرایط اضطراری / بحران:

هر یک از شرکت‌ها/مناطق متمرکز صنعت نفت باید با بهره‌گیری از روش‌های فنی و مناسب شامل مطالعات خطر و ارزیابی ریسک (به ویژه تحلیل خطر فرآیندی) و بررسی سوابق حوادث رخ داده در سطح تاسیسات یا واحدهای مشابه اعم از حوادث با منشأ طبیعی یا غیرطبیعی، تکنولوژیکی و یا حوادث دارای منشأ انسانی، سناریوهای معتبر منجر به شرایط اضطراری/بحرانی که وقوع آن محتمل و به لحاظ منطقی قابل باور باشد را شناسایی نمایند. سناریوهای شناسایی شده باید فهرست شده و با توجه به میزان بالاترین پیامد قابل وقوع، سطح بندی شوند.

۶-۱-۲- تهیه طرح واکنش در شرایط اضطراری / بحران (E.A.P):

● هر یک از شرکت‌ها/مناطق متمرکز صنعت نفت باید بر اساس سناریوهای معتبر و با محوریت فرمانده صحنه، نسبت به تهیه و تدوین طرح‌های واکنش شرایط اضطراری/بحران و دستورالعمل‌های تفصیلی برای تیم‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران متناسب با سناریوهای از پیش تعیین شده اقدام نمایند. طرح واکنش در شرایط اضطراری/بحران ضمن سهولت در کاربرد باید شفاف و حاوی اطلاعات عملیاتی مورد نیاز در تمام سطوح شرایط اضطراری/بحران بوده و اقدامات مدیریت شرایط اضطراری/بحران در سه مرحله را نیز پوشش دهد. این طرح همچنین باید شامل شرح اقدامات، مسئولیت‌ها، منابع و سایر جزئیات عملیاتی در مراحل قبل، حین و پس از وقوع شرایط اضطراری/بحران باشد.

● طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران باید حداقل سالانه مورد بررسی و بازنگری قرار گرفته و در صورت لزوم به‌روزرسانی گردند.

● طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران باید مستند و به روش‌های مناسب ضمن هماهنگی با مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران به اطلاع کلیه ذینفعان از قبیل اعضای کمیته شرایط اضطراری/بحران، کارکنان و پیمانکاران و صنایع همجوار/جامعه محلی اطراف و رسانده شود.

۶-۱-۳- تشکیل کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

● کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران با هدف تبیین ارتباطات، نقش و مسئولیت‌ها، به عنوان یکی از ارکان

- اصلی برنامه مدیریت شرایط اضطراری/بحران باید طرح ریزی و ایجاد شود.
- ساختار این کمیته باید موثر، شفاف، دارای سلسله مراتب مشخص، بدون ابهام و قابل درک برای کارکنان بوده و دارای انعطاف کافی در مدیریت شرایط اضطراری/بحران باشد.
 - اعضای کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران سطح یک و دو بر اساس سناریوهای معتبر سازمان تعیین شده و بطور کلی متشکل از مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران (رئیس)، رئیس امور HSE و پدافند غیرعامل (دبیر)، رئیس روابط عمومی (سخنگو)، مدیر عملیات/رئیس مجتمع، رئیس حراست، رئیس امور پشتیبانی، رئیس امور مالی، رئیس مخابرات، رئیس تدارکات، رئیس انبارهای کالا، رئیس بهداشت و درمان و فوریت‌های پزشکی، فرمانده بسیج، و سایر واحدها به تناسب نوع تاسیسات، گستردگی و ماهیت فرآیند می باشد که به منظور برنامه ریزی، هماهنگی و هدایت عوامل و منابع تحت سرپرستی و پشتیبانی کامل از فرمانده صحنه در شرایط اضطراری/بحران تشکیل می گردد.
 - در ساختار کمیته برای مدیر/مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران و فرمانده صحنه و اعضاء باید دو رده جانشین طی احکام کتبی تعیین شود.
 - کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران سطح سه شرکت اصلی مسئولیت رصد وضعیت، هماهنگی و پشتیبانی کمیته های شرایط اضطراری/بحران شرکت های تابعه (سطح یک و دو) را برعهده دارد.
 - در صورت تشخیص مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران سطح سه شرکت اصلی به عدم کفایت منابع و امکانات برای مدیریت شرایط اضطراری/بحران پیش آمده، مسئولیت اطلاع رسانی به منظور فعال سازی کمیته پدافند غیر عامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت به عهده مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران سطح سه شرکت اصلی می باشد.
 - اعضای کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران سطح سه شرکت اصلی عبارتند از: معاون وزیر و مدیر عامل شرکت اصلی (رئیس)، مدیر HSE و پدافند غیرعامل (دبیر)، رئیس روابط عمومی (سخن گو)، مدیر/معاون تولید، مدیر/معاون پشتیبانی، رئیس حراست و فرمانده بسیج شرکت اصلی.
 - کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت مسئولیت رصد وضعیت، هماهنگی و پشتیبانی کمیته سطح سه شرکت اصلی را برعهده خواهد داشت. در صورت لزوم، مسئولیت اطلاع-رسانی و هماهنگی با وزارت کشور (و در صورت نیاز با سایر سازمان های مسئول دولتی و نهادهای لشگری از جمله سازمان پدافند غیرعامل کشور) به عهده این کمیته می باشد. اعضای این کمیته عبارتند از:
 - وزیر نفت (رئیس)
 - معاون وزیر در امور مهندسی، پژوهش و فن آوری (عضو و جانشین اول)
 - معاون وزیر و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران (عضو و جانشین دوم)
 - مدیر کل پدافند غیر عامل و مدیریت بحران وزارت نفت (عضو و دبیر)
 - معاون وزیر و مدیر عامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی (عضو)
 - معاون وزیر و مدیر عامل شرکت ملی گاز ایران (عضو)
 - معاون وزیر و مدیر عامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران (عضو)
 - مدیر کل ایمنی، بهداشت و محیط زیست وزارت نفت (عضو)

- رئیس سازمان حراست صنعت نفت (عضو)
- مدیر کل روابط عمومی وزارت نفت (عضو)
- مدیر عامل سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت (عضو)
- مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران در زمان حادثه کلیه مسئولیت های مدیریت، پشتیبانی و هماهنگی را بر عهده خواهد داشت. مسئولیت کامل عملیات مقابله و کنترل از جنبه فنی و تاکتیکی با فرمانده صحنه می باشد و سایر عوامل سازمانی تحت دستور فرمانده صحنه خواهند بود.
- اعضای کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران بسته به ماهیت عملیات، پراکندگی جغرافیایی تاسیسات و تفاوت سازمانی و تشکیلاتی در شرکت های تابعه می تواند متفاوت باشد. این ساختار قابل انعطاف بوده و متناسب با وسعت و شدت حادثه، امکان دعوت از سایر بخش ها / واحدهای سازمانی / اعضای حقیقی مدعو وجود دارد، ولی چارچوب اصلی آن باید حفظ شود.
- تبصره ۱:** اعضای کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران خصوصاً در سطوح یک و دو باید بر اساس سناریوهای معتبر احصاء شده تعیین گردد تا از حضور نفرات اضافه در کمیته که گاهی موجب اختلال در روند کار و تصمیم گیری می گردند جلوگیری بعمل آید. البته ممکن است بعضی از اعضاء در همه سناریوها مشترک باشند لیکن بطور کلی مشخص نمودن اعضاء بر اساس سناریوهای احصاء شده، به پیشنهاد فرماندهان صحنه و تأیید مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران می تواند به افزایش کارایی این کمیته کمک شایانی نماید.
- تبصره ۲:** در سطح سه شرایط اضطراری / بحران، فرماندهی صحنه و مسئولیت عملیات در تاسیسات صنعت نفت همچنان به عهده صنعت نفت خواهد بود.

۶-۱-۴- تعیین مسئولیت ها و شرح وظایف اعضاء کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران:

هر یک از شرکت های مشمول این راهنما و مناطق متمرکز صنعت نفت موظفند نسبت به احصاء سناریوهای معتبر و تعیین فرماندهان صحنه متناسب با سناریوهای احصاء شده اقدام نمایند. فرمانده صحنه با همکاری اعضای کمیته شرایط اضطراری / بحران باید برای کنترل، کاهش شدت و پیامد حادثه و برگشت به شرایط عادی، مسئولیت اعضای کمیته شرایط اضطراری / بحران را در چارچوب این راهنما به تفکیک در مراحل قبل، حین و بعد از وقوع شرایط اضطراری / بحران تعیین نمایند. نمونه ای از نقش ها و مسئولیت های اعضاء کمیته در سه مرحله قبل، حین و بعد از وقوع شرایط اضطراری / بحران در سطوح یک و دو در جدول شماره دو ارائه شده است.

جدول شماره دو: نمونه‌ای از نقش‌ها و مسئولیت‌های اعضای کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران

مسئولیت‌ها	سمت
• اطمینان از تهیه و استقرار طرح مدیریت شرایط اضطراری/بحران • مدیریت کلی عملیات واکنش در شرایط اضطراری/بحران و فعالیت‌های مرتبط • حصول اطمینان از انجام اقدامات پیشگیرانه • حصول اطمینان از انجام تمرینات و مانورها و مشارکت فعال و متعهدانه در آن • اطمینان از ایجاد/عملکرد صحیح وسایل ارتباطی/مخابراتی • برقراری ارتباط با مسئولین و ارگان‌های کلیدی • ریاست جلسه کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران • هماهنگی با رئیس ستاد مرکزی مدیریت شرایط اضطراری/بحران شرکت اصلی و مقامات محلی حسب لزوم • تأیید انتشار اطلاعات از طریق بخش روابط عمومی • ارتباط تنگاتنگ با فرمانده صحنه به منظور ارائه آخرین وضعیت عملیات و راهکارهای عملیاتی و تنظیم برنامه زمان‌بندی برای رفع شرایط اضطراری/بحران • پیگیری مستمر و کنترل فعالیت‌های پشتیبانی، لجستیکی، تامین نیرو، تجهیزات و دریافت مستمر گزارش از نحوه عملکرد، رفع نارسایی‌ها، اطلاع از شیوه‌های عملکرد و توسعه میزان کمک‌رسانی، متناسب با نیاز و تعیین حداکثر کمک‌های لازم و مدیریت اقدامات بهینه و عبور از شرایط اضطراری/بحران • ارائه مستمر اطلاعات و آخرین وضعیت به مدیر شرایط اضطراری/بحران سطح بالاتر	مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری/بحران
• تشکیل و سازماندهی تیم‌های عملیاتی برای مقابله با شرایط اضطراری/بحران و احصاء شرح وظایف و منابع مورد نیاز • اتخاذ استراتژی و تاکتیک‌های مورد نیاز برای مقابله با شرایط اضطراری/بحران • پیشنهاد برنامه‌های پیشگیرانه به مدیر شرایط اضطراری/بحران شرکت/منطقه • فرماندهی عملیات تاکتیکی برای مقابله با شرایط اضطراری/بحران • هماهنگ کننده عملیات‌های واکنش که به طور همزمان انجام می‌گیرند • اطمینان از ایمنی کارکنان پاسخ‌دهنده به شرایط اضطراری/بحران و ایمنی سایر کارکنان • کمک به توسعه استراتژی‌ها و تاکتیک‌های عملیات واکنش در شرایط اضطراری/بحران • نظارت بر اجرای بخش عملیاتی برنامه واکنش در شرایط اضطراری/بحران • برآورد و درخواست منابع برای حمایت عملیات تاکتیکی از طریق بخش تدارکات • اطمینان از اینکه تیم واکنش به‌طور مؤثر و در داخل محدوده تعریف‌شده فعالیت می‌کنند • هماهنگی و هدایت تیم مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی جهت ارائه به موقع خدمات	فرمانده صحنه
• انجام اقدامات اضطراری مربوط به عملیات (مثل توقف عملیات) • هماهنگی و همراهی در مدیریت جنبه‌های عملیاتی واکنش در شرایط اضطراری/بحران و ارائه مشاوره فنی و اطمینان از ارائه مستمر خدمات بهره‌برداری	رئیس / مدیر عملیات / بهره‌برداری
• هماهنگی و همراهی در مدیریت جنبه‌های عملیاتی شرایط اضطراری/بحران • هماهنگی جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز تعمیرات • هماهنگی با سایر واحدهای عملیات	رئیس / مدیر تعمیرات
• هماهنگی و همراهی در مدیریت جنبه‌های عملیاتی مدیریت شرایط اضطراری/بحران و ارائه مشاوره فنی	رئیس / مدیر مهندسی

مسئولیت‌ها	سیمت
• دبیر کمیته/ ستاد مرکزی مدیریت شرایط اضطراری/ بحران • هماهنگی تشکیل تیم های احصاء سناریوهای معتبر سازمان که منجر به ایجاد شرایط اضطراری/ بحران سطوح سه گانه خواهد شد • هماهنگی با مدیر شرایط اضطراری/ بحران به منظور تعیین فرماندهان صحنه برای سناریوهای احصاء شده و جانشینان ایشان • همکاری با فرمانده صحنه به منظور تشکیل و سازماندهی تیم های عملیاتی واکنش و تشکیل جلسات مورد نیاز به منظور تعیین شرح وظایف و منابع مورد نیاز مقابله با شرایط اضطراری/ بحران در سه فاز قبل، حین و پس از وقوع شرایط اضطراری/ بحران • تهیه بانک اطلاعاتی منابع و افراد کلیدی و موثر در کنترل شرایط اضطراری/ بحران • ارائه سوابق و مدارک لازم در صورت نیاز و نتایج شبیه سازی و پیامد ناشی از وقوع سناریوهای معتبر سازمان • حصول اطمینان از اطلاع رسانی تمامی اعضاء کمیته مدیریت شرایط اضطراری/ بحران در رابطه با زمان و مکان برگزاری جلسات کمیته شرایط اضطراری/ بحران در حین عملیات مقابله • ثبت و گزارش کلیه وقایع و رویدادها • تنظیم جلسات و تهیه صورتجلسات کمیته مدیریت شرایط اضطراری/ بحران • ارتباط نزدیک و موثر با اعضاء کمیته مدیریت شرایط اضطراری/ بحران • مشخص نمودن مناطق ایمن و عملیاتی به منظور جلوگیری از تجمع افراد غیر مجاز، متفرقه و فاقد تجهیزات کافی در محل های تعیین شده • برنامه ریزی به منظور برگزاری تمرینات مستمر با در نظر گرفتن سناریوهای معتبر سازمانی	HSE و پدافند غیرعامل
• مدیریت تمام جنبه های مالی حادثه • پیش بینی و تخصیص بودجه اضطراری با هماهنگی مدیر شرایط اضطراری/ بحران • اتخاذ ترتیب لازم برای رسیدگی و کنترل پرداخت های مالی اضطراری و ویژه • ارائه اطلاعات تجزیه و تحلیل مالی و هزینه حادثه • اطمینان از تفویض مناسب اختیار مالی در محل • مرور همه برنامه های بیمه مربوطه و اطمینان از اطلاع رسانی بیمه گران • جمع آوری و ارزیابی همه ادعاهای مرتبط با حادثه	مالی
• برنامه ریزی و سازمان دهی بخش تدارکات • مشارکت در توسعه برنامه عملیاتی حادثه • نظارت بر شعب و واحدها در بخش تدارکات • تعیین و عرضه فوری منابع و امکانات مورد نیاز حادثه • اطمینان از ثبت همه تجهیزات، مواد خریداری شده، اجاره یا قرض گرفته شده در طول عملیات واکنش در شرایط اضطراری/ بحران • کار با مدیر یا مدیران منطقه ای آماده باش برای ایجاد و حفظ شبکه تأمین • توسعه و توصیه تمام بخش های تأیید منابع و فرآیند درخواست • هماهنگی و فرآیند درخواست برای منابع اضافی • پیگیری منابع و ایجاد تنظیمات لازم • مرور تاکتیک ها برای دوره عملیاتی بعدی جهت ارائه منابع و پشتیبانی تدارکاتی	تدارکات و عملیات کالا

مسئولیت‌ها	سیمت
• هماهنگی با رسانه‌های عمومی، پاسخگویی و اطلاع‌رسانی به رسانه‌ها و مراجعین و غیره با هماهنگی مدیر/ مدیر ارشد شرایط اضطراری/ بحران • پایش رسانه‌های عمومی و فضای مجازی و مدیریت شایعات و اطلاع‌رسانی به موقع • مستند سازی صحنه حادثه و اقدامات عملیات کنترل	روابط عمومی
• تعیین و عرضه فوری منابع و امکانات خدماتی مورد نیاز حادثه • اطمینان از رفاه عمومی و ایمنی بخش خدمات • هماهنگی و فرآیند درخواست برای منابع اضافی • پیگیری منابع و ایجاد هماهنگی‌های لازم • مرور برنامه برای دوره عملیاتی بعدی جهت تامین منابع و پشتیبانی خدماتی	پشتیبانی اداری/ خدمات
• پایش و اطلاع رسانی به موقع حادثه در حوزه خدمات پیش بیمارستانی • تامین واکنش مناسب و موثر از طریق مدیریت به موقع جامع و موثر صحنه حادثه تحت نظر مستقیم و هماهنگی کامل با فرمانده صحنه، مدیر/ مدیر ارشد شرایط اضطراری/ بحران و به کارگیری سامانه فرماندهی حادثه • تامین خدمات حفظ کننده حیات با استفاده از منابع موجود • انتقال فوری و صحیح مصدومین به مراکز درمانی تعیین شده بر اساس رویه های عملیاتی مربوطه در انطباق با الزامات راهنمای مدیریت فوریت‌های پزشکی در صنعت نفت به شماره MOP-HSED-GI-105	بهداشت و درمان (پزشکی / امداد و نجات و کمک‌های اولیه)
• کنترل راه‌های ارتباطی، ورود و خروج افراد و امنیت در صحنه حادثه و تاسیسات • کنترل دسترسی در صحنه • اطمینان از تسهیل در تردد نیروهای امدادی و فرآیند تخلیه شرکت یا منطقه • ارتباط با نیروهای امنیتی در صورت لزوم • تامین نیرو در صورت نیاز	حراست
• تهیه و در اختیار گذاشتن بی سیم به تعداد کافی و با برد مناسب در واحدهای عملیاتی • تجهیز مرکز کنترل مدیریت شرایط اضطراری/ بحران به وسایل ارتباطی لازم • نصب، تست، توزیع و حفظ تجهیزات ارتباطی • بروزرسانی مستمر لیست اپراتورهای خط آتش، بهداشت و درمان و مراکز درمانی و امدادی برون سازمانی و	IT و مخابرات
• فراخوان نیروها و بسیج منابع حسب دستور مدیر/ مدیر ارشد شرایط اضطراری/ بحران در اختیار فرمانده صحنه یا سایر مبادی ذیربط	بسیج

۶-۱-۵- برگزاری آموزش:

هر یک از شرکت ها / مناطق متمرکز صنعت نفت باید آموزش های لازم (تئوری / عملی / کارگاهی) جهت آشنایی با برنامه مدیریت شرایط اضطراری / بحران، طرح های واکنش در شرایط اضطراری / بحران، نقش و مسئولیت ها، آشنایی با تجهیزات مورد استفاده و یا سایر موارد در ارتباط با مدیریت شرایط اضطراری / بحران را برگزار نمایند. به منظور اطمینان از آمادگی کارکنان برای مقابله با شرایط اضطراری / بحران، باید آموزش های کارکنان مرتبط (شرکتی / پیمانکار) به صورت دوره ای و براساس نظامنامه آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت برگزار و اثربخشی آن در تمرین ها مورد ارزیابی قرار گیرد.

۶-۱-۶- انجام تمرینات دوره ای:

هر یک از شرکت ها / مناطق متمرکز صنعت نفت باید حداقل سه بار در سال نسبت به برنامه ریزی و انجام تمرینات عملی در سطوح سه گانه شرایط اضطراری / بحران بر اساس سناریوهای معتبر اقدام و از آمادگی کارکنان و کفایت و اثربخشی طرح های واکنش در شرایط اضطراری / بحران، اطمینان حاصل نمایند. طرح های واکنش در شرایط اضطراری / بحران باید پس از انجام تمرین ها مورد ارزیابی قرار گرفته و در صورت نیاز مورد بازنگری قرار گیرند.

توضیح: هر شرکت اعم از اصلی و فرعی در سطح تعریف شده خود اقدام به برنامه ریزی و اجرای تمرین دوره ای نماید.

۶-۲- ایجاد سامانه های ارتباطی و اطلاع رسانی وقوع حوادث و اعلام هشدار:

هر یک از شرکت ها / مناطق متمرکز صنعت نفت باید متناسب با ماهیت عملیات، تنوع و پراکندگی تاسیسات نسبت به ایجاد سامانه های ارتباطی و اطلاع رسانی وقوع حوادث شامل خطوط تلفن، رادیو (بی سیم)، بلندگو، پیجر، Hot Line، سیستم های اعلام حریق و نشت، شستی اعلام خطر و ... اقدام نمایند. این سامانه ها باید به سهولت در دسترس کلیه کارکنان قرار داشته و قابلیت دریافت وضعیت های خطرناک، رویدادها و حوادث اعلامی از سوی کارکنان، پیمانکاران، سایر ذینفعان و همسایگان و اعلام آن به اتاق کنترل / ایستگاه های آتش نشانی / مراکز پایش و فرماندهی ایمنی و شرایط اضطراری / بحران (در مناطق متمرکز) و یا سایر محل های تعیین شده را داشته باشند. سامانه های ارتباطی و اطلاع رسانی حوادث باید به گونه ای طراحی شود که امکان تعیین موقعیت و محل اعلام کننده / اطلاع دهنده حادثه برای مرکز دریافت پیام / هشدار وجود داشته باشد.

همچنین لازم است سامانه هشدار وضعیت های اضطراری / بحران در تاسیسات پیش بینی شود. این سامانه ها باید دارای قابلیت هشدار فراگیر بوده و هشدارها نیز باید برای هر یک از وضعیت ها (نظیر نشت گازهای سمی، انفجار، آتش سوزی و ...) متفاوت باشد.

۶-۳- پیش بینی منابع و آمادگی تجهیزات شرایط اضطراری / بحران:

هر یک از شرکت ها / مجتمع های غیرمتمرکز و مناطق متمرکز صنعت نفت باید نسبت به تهیه فهرست منابع و

تجهیزات مورد نیاز بر اساس طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران برنامه ریزی شده اقدام نموده و متناسب با نوع تجهیزات و منابع مورد نیاز، روش‌های تامین آن را در زمان وقوع شرایط اضطراری/بحران (منابع درون/برون سازمانی) تعیین نمایند. لازم است تجهیزات شرایط اضطراری/بحران به صورت دوره‌ای مورد بازرسی قرار گرفته و تحت بررسی برنامه‌های نگهداری و تعمیرات پیشگیرانه تاسیسات قرار گیرد. همچنین به منظور حصول اطمینان از آماده به کار بودن این تجهیزات، تست‌های عملکردی در فواصل زمانی معین مطابق با استانداردهای تخصصی، توصیه سازنده و تجربیات تاسیسات انجام شود. سوابق بازرسی، نگهداری و تست‌های عملکردی این تجهیزات باید ثبت و نگهداری شود.

۴-۶- ایجاد مرکز پایش و فرماندهی ایمنی و شرایط اضطراری/بحران:

در مناطق متمرکز صنعت نفت (مطابق جدول شماره یک پیوست ۷-۱) باید نسبت به ایجاد مرکز پایش و فرماندهی ایمنی و شرایط اضطراری/بحران اقدام شود. این مرکز باید متناسب با وسعت منطقه، ماهیت عملیات، تنوع و پراکندگی تاسیسات، شرح فعالیت و براساس خروجی مطالعات شبیه سازی مناطق خطر، مطابق با استانداردهای مربوطه طراحی و احداث شود. موقعیت مرکز باید تا حد امکان در محدوده ایمن نسبت به مخاطرات صنعتی از جمله نشت گازهای سمی، انفجار و ... قرار داشته و تمهیدات فنی مورد نیاز نظیر فشار مثبت یا Gas Tight یا Blast Proof نیز در نظر گرفته شود. تجهیزات این مرکز با توجه به گستردگی، نوع و محل تاسیسات، سناریوهای محتمل و میزان منابع می تواند به شرح ذیل باشد:

۱) انواع سیستم‌های رادیویی و مخابراتی

- سیستم‌های VHF و ...
- تلفن‌های ماهواره‌ای
- تلفن‌های دریایی

۲) انواع سیستم‌های مانیتورینگ و نظارتی

- سیستم‌های CCTV
- سیستم‌های F & G

۳) سیستم‌های برق اضطراری

- ژنراتور برق اضطراری
- روشنایی اضطراری
- UPS

۴) سیستم‌های نگهداری داده‌ها (نرم افزاری و سخت افزاری)

- نقشه‌های Layout

- سناریوهای مختلف شرایط اضطراری / بحرانی
- نقشه های خطوط و کریدورها و تاسیسات مشترک
- لیست منابع و تجهیزات موجود در منطقه، مجتمع، تاسیسات و مناطق مجاور
- فهرست شناسنامه های شیمیایی مواد پرخطر (MSDS)
- نقشه مسیرهای دسترسی و جاده ای
- تابلو ثبت وقایع و زمان وقوع

۵) سیستم های هشدار و اعلام شرایط اضطراری / بحرانی

- سیستم های آژیر
- سیستم Paging

۶) سیستم های مورد نیاز شرایط اضطراری / بحران (برای خود مرکز)

- تجهیزات امداد و نجات
- تجهیزات ایمنی و آتش نشانی
- تجهیزات تنفسی

۷) سیستم های صوتی و تصویری

- ویدئو پروژکتور
- ویدئو کنفرانس
- لپ تاپ / تبلت
- تجهیزات اداری

۶-۵- تدارک ایستگاه فرماندهی صحنه :

هر یک از تاسیسات / واحدها / شرکت ها / مناطق متمرکز صنعت نفت باید متناسب با ماهیت عملیات، تنوع و پراکندگی تاسیسات نسبت به ایجاد ایستگاه ثابت یا سیار فرماندهی صحنه اقدام نمایند. این ایستگاه باید در نزدیک ترین محل ایمن در صحنه حادثه قرار گرفته و فضای کافی جهت استقرار فرمانده صحنه و عوامل کلیدی عملیاتی را داشته باشد. تجهیزات ایستگاه فرماندهی صحنه می تواند شامل موارد زیر باشد:

- تجهیزات ارتباطی پایدار و قابل اطمینان
- یک دستگاه رادیو بی سیم ثابت (base).
- تابلوی ثبت وقایع بر حسب زمان وقوع
- تابلوی جانمایی و ثبت موقعیت تجهیزات حادثه دیده و در معرض خطر
- بلندگو و آژیر
- بادنما، باد سنج و کیسه باد

- میز و صندلی به منظور برگزاری جلسات عملیاتی در محل
- فهرست منابع داخلی و خارجی، صنایع و تاسیسات همجوار و شماره تماس‌های کلیدی
- لیست حضور و غیاب تیم‌های عملیاتی حاضر در صحنه
- نقشه‌ها و رویه‌های عملیاتی و مدارک فنی مورد نیاز

۶-۶-۶- واکنش در سطوح سه گانه شرایط اضطراری / بحران

۶-۶-۶-۱- واکنش در شرایط اضطراری / بحران سطح یک:

- در صورت وقوع حادثه در تاسیسات، ابتدا تیم آتش‌نشانی (گروه امداد) اقدام به واکنش نموده و همزمان به مدیر شرایط اضطراری / بحران و فرمانده صحنه اطلاع‌رسانی می‌شود.
- تیم اعزامی، ضمن ارزیابی وضعیت، به مدیر شرایط اضطراری / بحران و فرمانده صحنه گزارش مستمر ارائه می‌نماید.

● در صورت انطباق وضعیت با معیارهای سطح یک، وقوع شرایط اضطراری / بحران سطح یک توسط مدیر شرایط اضطراری / بحران اعلام و همزمان فرمانده صحنه، عملیات کنترل را بر عهده گرفته و مدیر شرایط اضطراری / بحران نیز اقدامات پشتیبانی و هماهنگی و گسیل منابع را پیگیری می‌نماید.

● مدیر شرایط اضطراری / بحران موظف است در مناطق متمرکز، مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران (سطح دو) و در سایر تاسیسات، رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه و بالاترین مقام مسئول محلی را مطلع نموده و کلیه عوامل سطح دو / سه از جمله فرمانده صحنه و تیم‌های عملیات با اعلام و دستور مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران یا رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه در وضعیت آماده باش قرار گیرند.

● رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح بالاتر می‌تواند تیمی را موظف به رصد وضعیت از جمله سطح وضعیت اضطراری / بحران نموده و توصیه‌های لازم را به مدیر شرایط اضطراری / بحران سطح یک ارائه نماید.

۶-۶-۶-۲- واکنش در شرایط اضطراری / بحران سطح دو:

● نحوه اقدام در شرایط اضطراری / بحران سطح دو در مناطق متمرکز نظیر عسلویه، ماهشهر، خارگ و ... که تاسیسات نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی به صورت متمرکز و در مجاورت هم قرار دارند (جدول شماره سه پیوست ۷-۱)، به شرح زیر می‌باشد:

● در صورت عدم توانایی مدیریت و کنترل وضعیت در سطح یک یا احراز معیارهای سطح دو شرایط اضطراری / بحران، شرایط اضطراری / بحران سطح دو توسط مدیر شرایط اضطراری / بحران (سطح یک) اعلام و فرمانده صحنه سطح دو، هدایت عملیات کنترل را بر عهده گرفته و مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران نیز اقدامات پشتیبانی و هماهنگی و گسیل منابع را پیگیری می‌نماید.

● در این سطح، فرمانده صحنه و کلیه عوامل عملیاتی سطح یک زیر نظر فرمانده صحنه سطح دو انجام وظیفه خواهند نمود.

● مدیر شرایط اضطراری / بحران نیز به کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح دو ملحق و وظایف محوله

را پیگیری می نماید.

- مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران موظف است رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه شرکت اصلی مربوطه و بالاترین مقام مسئول محلی را مطلع نماید.
- رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه شرکت اصلی می تواند تیمی را موظف به رصد وضعیت از جمله سطح شرایط اضطراری / بحران نموده و در صورت لزوم توصیه های لازم را به مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران ارائه نماید.
- در صورتی که مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران، نیاز به کمک یا هماهنگی با خارج از منطقه (درخواست کالا و ...) را تشخیص دهد، باید مراتب را به رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه شرکت اصلی مربوطه منعکس نماید. مسئولیت هماهنگی لازم برای ارسال فوری کمک های مورد نیاز با رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه شرکت اصلی می باشد.
- تبصره ۱: مدیر شرایط اضطراری / بحران سطح دو در صورت قابلیت و توانمندی فرماندهی صحنه سطح یک، می تواند نسبت به ابقاء ایشان به عنوان فرمانده سطح دو اقدام نموده و به منظور کنترل شرایط اضطراری / بحران، پشتیبانی لازم را از ایشان به عمل آورد.

۶-۳-۶ واکنش در شرایط اضطراری / بحران سطح سه:

- در صورت عدم توانایی مدیریت و کنترل وضعیت در سطح یک یا دو (مناطق متمرکز) یا احراز معیارهای سطح سه شرایط اضطراری / بحران، وضعیت توسط مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / بحران به رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه و بالاترین مقام مسئول محلی گزارش می شود.
- اعلام شرایط اضطراری / بحران سطح سه توسط رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه انجام می گیرد.
- در صورتی که امکان مقابله با شرایط اضطراری / بحران توسط کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه وجود نداشته باشد با اعلام و درخواست رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه، کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت به ریاست وزیر تشکیل می شود. اطلاع رسانی و هماهنگی با مسئولین سایر دستگاه های ذیربط خارج از صنعت نفت توسط رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد وزارت نفت انجام می گیرد.
- در سطح سه شرایط اضطراری / بحران، فرماندهی صحنه و مسئولیت عملیات در تاسیسات صنعت نفت همچنان به عهده تیم عملیات صنعت نفت خواهد بود که حسب مورد، توسط رئیس کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران سطح سه تعیین می گردد.
- تا زمان اعلام وضعیت عادی، حضور اعضاء کمیته های شرایط اضطراری / بحران سطوح یک و دو در مرکز پایش و فرماندهی ایمنی و شرایط اضطراری / بحران الزامی است. در صورت نیاز به خروج یکی از اعضاء برای مدیریت عملیاتی، به تشخیص رییس ستاد / کمیته های مدیریت شرایط اضطراری / بحران، عضو می تواند محل را ترک نموده لیکن ضروری است جانشین این عضو عهده دار مسئولیت ایشان گردد.

۶-۳-۱- کنترل فوران چاه‌ها

در شرایط وقوع فوران چاه‌های نفت و گاز، کلیه اطلاعات لازم توسط مدیر عامل شرکت راهبر مخزن به کارگروه راهبری کنترل فوران ارائه می‌گردد. کارگروه مذکور در خصوص موضوعات فنی و روش‌های تخصصی کنترل فوران تصمیم‌گیری نموده و فرمانده صحنه موظف به اجرای تصمیمات کارگروه خواهد بود. در این شرایط کمیته مدیریت شرایط اضطراری/بحران به ریاست مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران تشکیل می‌شود.

۶-۷- بازنگری و بهبود:

پس از اتمام شرایط اضطراری/بحران و بازگشت به وضعیت عادی، لازم است با تشکیل تیم‌های تخصصی و کارشناسی، وضعیت عملکرد سطوح مختلف شرایط اضطراری/بحران از جمله کفایت و اثربخشی طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری/بحران، اقدامات عملیاتی و پشتیبانی انجام شده و میزان هماهنگی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و نسبت به بازنگری و بهبود رویه‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های واکنش اقدام شود.

۷-۱- جدول مناطق متمرکز و شرکت‌های مشمول اقدام در سطح دو شرایط اضطراری/بحران

جدول شماره سه: فهرست مناطق متمرکز مشمول اقدام در سطح دو

نام منطقه/شرکت	واحدهای مستقر	سازمان مسئول اقدام در سطح دو
پارس جنوبی (پارس یک و دو)	نفت و گاز پارس، مجتمع گاز پارس جنوبی، پایانه‌های نفتی، شرکت‌های پتروشیمی، سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، منطقه ۱۰ عملیات انتقال گاز، سایر شرکت‌ها	سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
جزیره خارگ	پایانه‌های نفتی، نفت فلات قاره، پتروشیمی خارگ، ناحیه پخش-خارگ، شرکت ملی نفتکش	شرکت پایانه‌های نفتی منطقه خارگ
منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی ماهشهر	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی، شرکت‌های پتروشیمی مستقر در منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی ماهشهر، سایر شرکت‌های مستقر در منطقه	سازمان منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی
شرکت ملی مناطق نفتخیز جنوب	شرکت‌های بهره‌بردار تابعه مناطق عملیاتی تابعه	ستاد شرکت ملی مناطق نفتخیز جنوب
شرکت نفت مناطق مرکزی ایران		ستاد شرکت نفت مناطق مرکزی
شرکت نفت فلات قاره ایران		ستاد شرکت فلات قاره ایران
شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران		ستاد شرکت پخش فرآورده‌های نفتی ایران
شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران		ستاد شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران
شرکت انتقال گاز ایران		ستاد شرکت انتقال گاز ایران

همچنین در صورت نیاز، اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی مهندسی به منظور بهبود وضعیت زیرساخت ها، تجهیزات، و منابع سخت افزاری مدیریت شرایط اضطراری / بحران نیز تعیین و در دستور کار قرار گیرد.

۸- منابع و مآخذ

- NFPA 1600: Standard on disaster/emergency management and business continuity /continuity operation programs. 2016.
- OGP, Incident management system for the oil and gas industry Good practice guidelines for incident management and emergency response personnel, 2014.
- NFPA 1561, Standard on Emergency Services Incident Management System, 2014.
- Petroleum and natural gas industries-offshore production installations- requirement and guidelines for emergency response. BS EN ISO 15544:2010.

راهنمای تدوین سناریو، اجرا و ارزیابی مانور

راهنمای تدوین سناریو، اجرا و ارزیابی مانور

ابلاغی ۱۴۰۱/۱۲/۲۰ به شماره ۱۴۰۱/۶۳۰۷۴۵

۱- هدف

هدف از تدوین این راهنما، ارائه چارچوبی نظام‌مند و یکپارچه برای طراحی سناریو، اجرا و ارزیابی مانور و دستیابی به اهداف ذیل در شرکت‌های اصلی، فرعی/تابعه و تأسیسات صنعت نفت است:

- شناسایی تهدیدات و شرایط اضطراری/بحرانی معتبر در سطح شرکت‌ها؛
- شناسایی و ارزیابی امکانات موجود و موردنیاز (منابع انسانی، تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری)؛
- شناسایی نقاط قوت و ضعف، تهدید و فرصت؛
- شناسایی و ارزیابی سازمان‌های معین؛
- ارائه الگوی یکپارچه برای تدوین سناریو، نحوه برگزاری، ارزیابی و تجزیه و تحلیل در سطح وزارت نفت؛
- تعیین اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه؛
- ارزیابی اثربخشی آموزش‌ها.

۲- دامنه کاربرد و محدوده تأثیر

این راهنما برای کلیه شرکت‌های اصلی، فرعی/تابعه، سازمان، مدیریت‌های مستقل ستادی و سایر واحدها و تأسیسات تابعه وزارت نفت و همچنین شرکت‌های بخش غیر دولتی صنعت نفت لازم‌الاجرا است. تهیه مستندات تکمیلی از جمله رویه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های کاری در صورتی که مغایرتی با چارچوب و کلیات این راهنما نداشته باشد، بلامانع است.

۳- مسئولیت‌ها و ضمانت اجرا

- بازرنگری و به‌روزرسانی این راهنما برعهده اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت است؛
- مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی مسئولیت برنامه‌ریزی و هماهنگی برای استقرار این سند در سطح شرکت‌ها/واحدهای صنعت نفت و نظارت و کنترل استقرار آن را به عهده دارند؛
- مدیرعامل/مدیریت ارشد سازمان‌های مشمول این سند، موظف به طرح ریزی و اجرای مفاد این سند در راستای استقرار سیستم راهنمای مدیریت شرایط اضطراری/بحران MOP-PDMC-GL-003 (۲) هستند؛
- طراحی و ارائه آموزش‌های لازم درخصوص اجرای این راهنما، برعهده واحد آموزش سازمان بوده و لازم است تحت نظارت امور HSE و پدافند غیرعامل سازمان باشد.

۴- الزامات و مستندات مرجع

- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ مجلس شورای اسلامی؛
- سند راهبردی پدافند غیرعامل صنعت نفت کشور، ابلاغیه شماره ۱۶۰/۱/۲۲۰۶ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۹ کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور؛
- نظام آمادگی و رزمایش دستگاه‌های اجرایی در برابر تهدیدات مصوبه چهل و پنجمین جلسه کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور، مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۵؛

- شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت ابلاغیه شماره ۹۶۱-۲۰/۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۸ وزیر محترم نفت؛
- راهنمای استقرار و توسعه نظام مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست در صنعت نفت؛ (ابلاغ‌شده طی نامه شماره ۱/۲۸-۳۸۴۳ مورخ ۸۱/۰۱/۲۴)؛
- راهنمای مدیریت شرایط اضطراری / بحران وزارت نفت (MOP-PDMC-GL-003) ((۲)) ابلاغیه شماره ۱۴۰۱/۶۰۹۷۷۵ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۸ معاون محترم وزیر در امور مهندسی، پژوهش و فناوری؛
- قانون مدیریت بحران کشور ابلاغی مقام محترم ریاست جمهوری (ابلاغ‌شده مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۴)؛
- آهسته، حسین، ارزیابی تاب‌آوری سیستم بهداشت و درمان در حوادث و بحران‌های شیمیایی و ارائه الگوی توانمندسازی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، ۱۳۹۸؛
- آیین‌نامه حفاظت و بهداشت کار؛
- Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, 12 April 2001 -
- Health & safety incident reporting system users' guide, 2009 data, OGP Publications -
- NFPA 1600: Standard on disaster/emergency management and business continuity /continuity operation programs, 2019
- OGP, Incident management system for the oil and gas industry Good practice guidelines for -
- incident management and emergency response personnel, 2014
- NFPA 1561, Standard on Emergency Services Incident Management System, 2014 -
- Petroleum and natural gas industries-offshore production installations requirement and guide--
- lines for emergency response. BS EN ISO 15544:2010

۵- تعاریف

- سازمان:** در این راهنما، سازمان شامل ستاد مرکزی، چهار شرکت اصلی، شرکت‌های تابعه و هریک از مناطق عملیاتی و مدیریت‌های وزارت نفت است که هر کدام به لحاظ سازمانی دارای مدیرعامل /مدیر هستند.
- مخاطره:** هرگونه موقعیت یا منبع بالقوه که دارای پتانسیل آسیب به صورت تخریب، مصدومیت، بیماری، صدمه، مرگ و یا ترکیبی از این‌ها باشد.
- تهدید:** عاملی بالقوه است که توانایی تضعیف و آسیب‌رسانی به ارکان سازمان (کارکنان، تأسیسات و...) از منظر سیاسی و اقتصادی را داشته باشد و یا به اجرا گذاشته شود.
- عوامل تهدید:** عواملی هستند که با توجه به آسیب‌پذیری‌ها، موجب وارد آمدن صدمه به کارکنان، دارایی‌ها، تأسیسات و محیط‌زیست می‌گردند.

انواع تهدیدات

۱- طبیعی (مانند: زلزله، سیل، طوفان، رانش زمین و ...).

۲- عوامل انسانی

الف- عمدی (مانند: خرابکاری، اغتشاش و ...);

ب- غیر عمدی (مانند: خطای انسانی، نقص در فناوری و ...).

آسیب پذیری: آسیب پذیری شرایط و مشخصاتی است که باعث می شود یک سازمان از اثرات سوء یک مخاطره تأثیر پذیرد و آسیب ببیند. این شرایط می تواند فیزیکی، اجتماعی، محیطی و یا مربوط به فرآیندهای مدیریتی و عملکردی باشد.

حادثه: هر رویداد ناخواسته (برنامه ریزی نشده) که منجر به آسیب یا صدمه به کارکنان، دارایی فیزیکی (تجهیزات، تأسیسات)، اعتبار سازمان یا محیط زیست گردد.

سناریو: شرحی از یک اتفاق و حادثه واقعی است که توسط کارگروهی متشکل از واحدهای مختلف سازمان و براساس نتایج حاصل از ارزیابی تهدیدات / ریسک و سوابق حوادث اتفاق افتاده در سازمان یا شرکت های دارای فعالیت مشابه تدوین می گردد. سناریو ابزاری برای تحلیل سیاست ها و شناخت شرایط، تهدیدات، فرصت ها، نقاط ضعف و قوت و نیازمندی ها است. برنامه ریزی در سطوح مختلف از کارکردهای مؤثر سناریوها است.

سناریوی معتبر: رویداد یا مجموعه رویدادهایی با پیامدهای شدید که پتانسیل ایجاد شرایط اضطراری / بحران را دارد و وقوع آن به لحاظ منطقی، محتمل و قابل باور است.

بحران: ازهم گسیختگی جدی عملکرد یک سازمان / جامعه که ناشی از وقوع مخاطره / مخاطرات است و منجر به خسارت و اثرات منفی گسترده انسانی، اقتصادی و زیست محیطی می شود که مواجهه با آن فراتر از توانایی آن سازمان است و نیاز به استمدادخواهی از نهادهای برون سازمانی است؛

مدیریت بحران: نظام / فرایند حاکم بر راهبردها، رویکردها، برنامه ها و اقداماتی است که با هدف پیش بینی، پیشگیری و کاهش مخاطرات و آمادگی و پاسخ کارآمد و بازتوانی و بازسازی پس از وقوع حوادث / بحران ها که به صورت سیستماتیک در سطح سازمان / جامعه صورت می پذیرد؛

شرایط اضطراری: وضعیتی است که در پی وقوع مخاطره / مخاطرات و قریب الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می شود که سازمان بخشی از منابع یا کل منابع خود را برای پاسخ به آن به کار می برد؛

مانور: به اجرا در آوردن برنامه مقابله با شرایط اضطراری / بحرانی در یک سناریوی معتبر است. به عبارت دیگر، مانور تمرینی است که برای آمادگی مقابله با شرایط اضطراری / بحران معتبر انجام می شود. محل انجام این تمرین براساس مطالعات تهدیدات، ریسک و نقاطی که پتانسیل ایجاد شرایط اضطراری / بحران را دارد انتخاب می شود و بر پایه سناریوی از قبل تهیه شده تعیین می گردد.

انواع مانور: مانورها با هدف رسیدن به آمادگی برحسب زمان، مکان و اهداف آن در شرکت های تابعه وزارت نفت است که به پنج نوع به شرح زیر تقسیم می شوند:

الف) توجیهی: این تمرین ها براساس برنامه ریزی برای حوادث از پیش تعیین شده و ارتقای هماهنگی بین کارکنان با مدیران اجرا می شوند. در این تمرینات، مسائل و دستورالعمل های عملیاتی استاندارد (SOP) و تجهیزات

موردنیاز مدنظر قرار می‌گیرد؛

ب) دورمیزی : تمرینی که در آن طرح و تبادل نظر فرضیه‌ها و سناریوهای تدوین شده توسط اعضا و عوامل شرکت‌کننده در مانور برای بررسی و تعیین راهکارهای برون‌رفت از آن، تعامل و هماهنگی با سایر سازمان‌ها و ... صورت می‌پذیرد؛

ج) عملکردی : به عملیاتی کردن کلیه فرضیه‌ها و سناریوهای پیش‌بینی شده در وضعیت‌های مختلف در سازمان براساس برنامه‌ریزی تعیین شده اطلاق می‌گردد؛

د) تمرینی : این نوع مانور یک‌سری فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده را براساس وظایف فردی، توسعه و حفظ مهارت‌های آن‌ها در پاسخ‌دهی به یک موقعیت اضطراری مدنظر قرار می‌دهد و در بخش کوچکی از سازمان اجرا می‌گردد؛

ه) مقیاس بزرگ (میدانی): مانوری در ابعاد کامل است که تمام اجزای طرح شرایط اضطراری / بحران را درگیر می‌کند و دامنه آن متغیر است؛

انواع مانور از نظر گستردگی در سازمان: مانورها با هدف مدیریت بهینه و رسیدن به آمادگی برحسب ابعاد گستردگی و همکاری در سطح سازمان‌های تابعه وزارت نفت است و بر سه نوع به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

نوع A: مانورهای فراسازمانی است که در مقیاس بزرگ (میدانی) با استفاده از امکانات درون سازمانی، شرکت‌های معین و همکاری نهادهای برون سازمانی تحت مدیریت سازمان انجام می‌شود. می‌بایست حداقل یک بار در سال و در سطح سازمان انجام گردد؛

نوع B: مانورهای درون سازمانی در مقیاس بزرگ (میدانی) است که با استفاده از بخش‌های مختلف سازمان انجام می‌شود. لازم است حداقل دو بار در سال و در سطح سازمان انجام شود؛

نوع C: مانورهایی درون سازمانی است که تنها توسط یک یا چند بخش / واحد سازمان با هماهنگی امور HSE و پدافند غیرعامل انجام می‌شود. می‌بایست حداقل دو بار در سال در سطح سازمان انجام گردد.

تذکر ۱: هر سازمان موظف است در اسفند هر سال تمامی مانورهای سال بعد را برنامه‌ریزی و فهرست آن را به تأیید شرکت اصلی خود برساند؛

تذکر ۲: مانورهای ابلاغی از سوی سازمان‌های بالادستی مانند سازمان پدافند غیرعامل کشور، سازمان مدیریت بحران کشور و ... به وزارت نفت، می‌تواند جایگزین مانورهای سطح A آن سازمان گردد.

- فرایند برنامه‌ریزی و اجرای تمرین‌ها به سه مرحله اصلی تقسیم می‌شود:

۱- مراحل قبل از اجرای مانور؛

۲- مراحل حین اجرای مانور؛

۳- مراحل پس از اجرای مانور.

۶- اقدامات

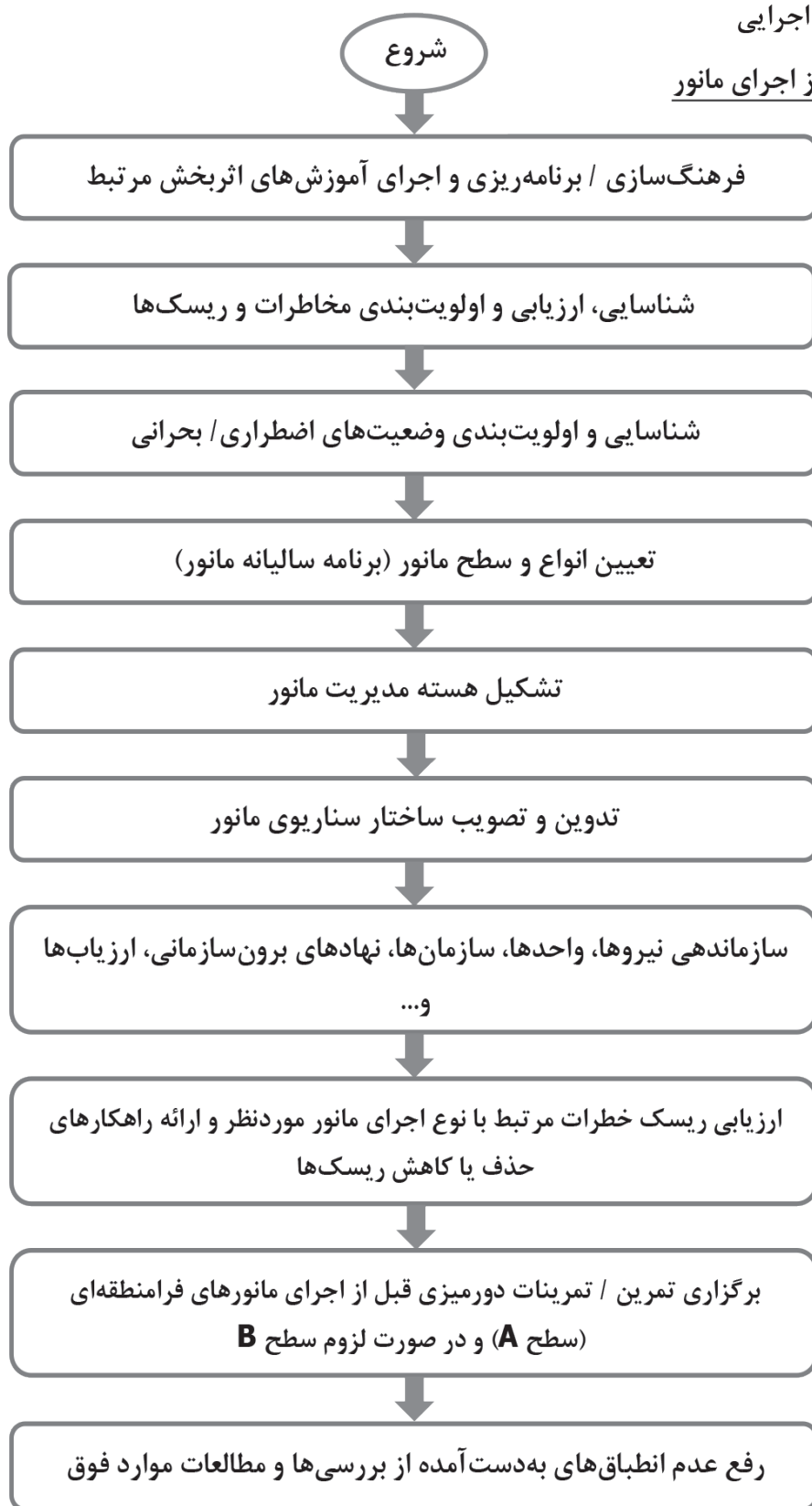
۶-۱- فرآیند تصویب‌خواهی تأیید سناریو

فرایند تصویب‌خواهی مانورهای پدافند غیرعامل و مدیریت بحران مطابق نمودار فرآیندی پیوست ۱ انجام می‌شود.

- برای مناطق مهم مطابق نمودار درخواست تأیید سناریو تا سطح مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی انجام می‌شود؛
- برای مناطق حیاتی و حساس درخواست تأیید سناریو مطابق نمودار می‌بایست از اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و نیز سازمان پدافند غیرعامل کشور تأییدیه اخذ گردد؛
- زمان پاسخ هر بخش از فرآیند حداکثر ده روز کاری پس از دریافت نامه است و عدم پاسخ بیش از ده روز به منزله تأیید سناریو توسط آن مدیریت / اداره کل / سازمان است؛
- گزارش مستندات مربوط به برگزاری مانور مرتبط با زیرساخت‌های دارای سطح‌بندی مهم پس از اجرای مانور به اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت ارسال می‌شود و آن مستندات توسط اداره کل به سازمان پدافند غیرعامل کشور ارسال می‌گردد؛
- رعایت مراحل درخواست تأیید سناریو مطابق نمودار پیوست ۱ الزامی است؛
- سازمان می‌بایست برای فرهنگ‌سازی و افزایش آگاهی کارکنان و ذی‌نفعان درگیر در مانورها، آموزش‌های لازم برای مراحل مختلف در فرآیند اجرایی مانور را برنامه‌ریزی و اجرا کند.

۶-۲- فرآیند اجرایی

مراحل قبل از اجرای مانور

مراحل حین اجرای مانور

مراحل پس از اجرای مانور

۶-۳- شناسایی تهدیدات

شناسایی مخاطرات و تهدیدات، مهم‌ترین اقدام در مصون‌سازی و کاهش حوادث در پیاده‌سازی اصول و الزامات پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری / بحران در هر سازمان است. مخاطرات با تأثیرگذاری بر روی آسیب-پذیری‌های منجر به بروز حوادث و وضعیت‌های اضطراری / بحرانی می‌گردد. لذا، بایستی این مخاطرات در سطح سازمان به‌درستی با به‌کارگیری روش‌های استاندارد شناسایی و اولویت‌بندی شود، آن‌گاه با به‌کارگیری راهکارها و اقدامات صحیح این تهدیدات مدیریت گردند.

هر سازمان باید با توجه به نوع فرآیندها، موقعیت مکانی، شرایط محیطی و... تمامی مخاطرات / تهدیدات طبیعی و انسان‌ساخت (درون و برون‌سازمانی) را شناسایی و مستند کند. برای ثبت فهرست و اولویت‌بندی مخاطرات می‌توان از جدول فهرست شناسایی، اولویت‌بندی تهدیدات در پیوست ۲ استفاده کرد.

سازمان‌ها می‌توانند از روش‌های مختلف کمی و کیفی استاندارد موجود، برای شناسایی و اولویت‌بندی تهدیدات خود استفاده کنند. البته روش‌های کمی با توجه به تسریع در اولویت‌بندی تهدیدات کاربرد بیشتری دارند. یکی از مهم‌ترین روش‌ها، روش بومی‌سازی شده FEMA است که در پیوست شماره ۳ به‌طور کامل تشریح شده است و می‌توان با کمک این مدل کلیه مخاطرات شناسایی شده سازمان را اولویت‌بندی کرد.

۶-۴- شناسایی و ارزیابی ریسک

اقدام بعدی پس از شناسایی تهدیدات، ارزیابی ریسک در سطح سازمان است. هر سازمان باید ریسک‌های مربوط به دارایی‌های خود، اعم از ریسک‌های HSE و امنیتی را با توجه به روش‌های مورد تأیید، ارزیابی کند و بر اساس آن، نتایج نهایی مشخص گردند.

۶-۵- شناسایی سناریوهای معتبر منجر به شرایط اضطراری / بحران

سازمان باید با بهره‌گیری از روش‌های فنی و مناسب شامل روش‌های ارزیابی تهدیدات، مطالعات خطر، ارزیابی ریسک (به‌ویژه تحلیل خطر فرایندی) و بررسی سوابق حوادث رخ داده در سطح تأسیسات یا واحدهای مشابه اعم از حوادث با منشأ طبیعی یا غیرطبیعی، تکنولوژیکی و یا حوادث دارای منشأ انسانی، سناریوهای معتبر منجر به شرایط اضطراری / بحران که وقوع آن محتمل و به لحاظ منطقی قابل باور باشد را شناسایی کند.

سناریوهای شناسایی شده باید فهرست و با توجه به میزان بالاترین عدد اولویت تهدید TPN / عدد اولویت ریسک RPN سطح بندی شوند.

تذکر ۳: کلیه واحدهای ذیربط در هر سازمان با استفاده از نتایج خروجی سیستم مدیریت تهدیدات و ریسک، موظف به شناسایی و ثبت انواع شرایط اضطراری / بحران و تهدیدات در تمامی تأسیسات و ساختمان‌های تحت مدیریت سازمان متبوع خود هستند. در همین راستا، در جدول شماره ۱ نمونه‌هایی از شرایط اضطراری / بحران و تهدیدات احتمالی ذکر شده است. سازمان‌ها می‌بایست به‌صورت سالیانه و یا پس از بروز حوادث، متناسب با سیستم مدیریت تهدیدات و ریسک خود، جدول‌های مذکور را مورد بازنگری قرار دهند.

تذکر ۴: هر سازمان با توجه به شرایط خود، سایر موارد را نیز در نظر گیرد و تحلیل‌های مربوطه را انجام دهد.

جدول ۱: نمونه‌هایی از شرایط اضطراری / بحران و تهدیدات احتمالی		
تهدیدات انسان ساز	صنعتی	طبیعی
حملات سخت (حملات هوایی / زمینی / دریایی)	بهره‌برداری در شرایط خاص (مانند افت شدید فشار گاز)	زلزله
حملات سایبری / شیمیایی / زیستی	انفجار / آتش‌سوزی	رانش زمین / زمین‌لغزش
قطع سیستم‌های ارتباطی (موبایل، بیسیم و...)	قطع برق	سرما، برف، تگرگ و یخبندان
نفوذ آشوب‌گر	نشت مواد خطرناک	آتش‌سوزی مراتع و جنگل‌ها
عملیات خرابکاری و تروریستی	از دست رفتن مواد اولیه یا ورودی‌ها	سیل
تحریم (مواد اولیه، قطعات حساس و مهم و...)	کمبود منابع انرژی یا سوخت	رعدوبرق شدید / تندباد و طوفان
ورود غیرمجاز به محوطه‌های ممنوعه	فرو ریختن، نشست و سقوط ساختمان‌ها یا تأسیسات	گرمای بیش از حد
ایجاد مسمومیت عمدی (آب / خاک / هوا / غذا)	گرفتگی یا مسدود شدن خطوط	گردوخاک / طوفان شن / خشکسالی
اقدامات عمدی در تخریب تأسیسات	تشعشعات (یونیزان / غیر یونیزان)	سقوط بهمن
	تصادفات وسایل نقلیه	آسیب‌های بهداشتی (شیوع بیماری‌های مسری / غیر مسری)
	آلودگی هوا	
	آسیب‌های زیست‌محیطی	

۶-۶- طرح واکنش در شرایط اضطراری / بحران E.R.P

- پس از استخراج فهرست سناریوهای معتبر بر اساس بند ۵-۶، طرح واکنش در شرایط اضطراری / بحران تدوین می‌گردد و در صورت لزوم مورد بررسی و بازنگری قرار می‌گیرد؛

- طرح‌های واکنش در شرایط اضطراری / بحران باید مستند و به روش‌های مناسب حداقل به اطلاع اعضای ستاد / کمیته شرایط اضطراری / بحران، کارکنان، پیمانکاران و صنایع همجوار رسانده شود؛

- مراحل عملیاتی در برنامه‌ریزی، تدوین سناریو، ارزیابی و اجرای مانور به سه مرحله اصلی تقسیم می‌شود:

۱- قبل از مانور؛

۲- حین مانور؛

۳- پس از مانور.

بخش عمده فاز قبل از مانور، شناسایی و اولویت‌بندی شرایط اضطراری / بحران بر اساس تهدیدات و ریسک‌های حاصله در تمام نقاط سازمان است. در این مرحله، با به کارگیری تکنیک‌های مورد نیاز، شرایط اضطراری / بحران قبل از وقوع شناسایی می‌شود. سپس، برای تدوین یک طرح مناسب برای آمادگی با شرایط اضطراری / بحران، منابع موجود قبل از انجام مانور سازماندهی می‌شوند. برای آشنایی بیشتر در بررسی وضعیت آمادگی سازمان در مدیریت شرایط اضطراری / بحران، جدول‌هایی در پیوست شماره ۴ ارائه شده است.

۶-۷- اولویت‌بندی تهدیدات و شرایط اضطراری / بحران احتمالی پس از شناسایی تهدیدات
سازمان می‌بایست شرایط اضطراری / بحران محتمل شناسایی شده را با توجه به تهدیدات، ریسک‌ها، میزان آمادگی، سازمان‌های معین و سایر نهادهای برون سازمانی و... اولویت‌بندی کند تا بر اساس این اولویت‌بندی نسبت به برگزاری مانور و تخصیص منابع برای مقابله با تهدیدات و شرایط اضطراری / بحران احتمالی به‌نحو مطلوب اقدام کند.
برای ثبت فهرست و اولویت‌بندی وضعیت‌های اضطراری / بحرانی در سازمان‌ها، می‌توان از جدول پیوست شماره ۵ استفاده کرد.

۶-۸- تعیین نوع و سطح مانور در سازمان
در این مرحله، HSE و پدافند غیرعامل سازمان موظف است براساس نتایج اولویت‌بندی شرایط اضطراری / بحرانی معتبر نسبت به مشخص کردن انواع مانور (توجیهی، دورمیزی، عملیاتی / اجرایی، تمرینی و مقیاس بزرگ) و سطوح گستردگی آن‌ها (اعم از A, B, C) و گروه‌های مرتبط، نوع و سطح مانور را تعیین کند.

۶-۹- تشکیل هسته مدیریت مانور
در این مرحله، بر اساس نوع، سطح و گروه‌های فعال در مانور (اعم از HSE و پدافند غیرعامل، بهداشت و درمان، تعمیرات، بهره‌برداری، حراست، بسیج، مهندسی، شرکت‌های معین، نهادهای برون سازمانی و...) کارگروهی با هدف تدوین سناریو، اجرا، راهبری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی مانور تشکیل گردد.
رئیس HSE و پدافند غیرعامل به‌عنوان دبیر، وظیفه برنامه‌ریزی و فراخوان اعضا براساس عنوان و موضوع مانور، هماهنگی و برنامه‌ریزی جلسه را بر عهده دارد.
پس از انتخاب موضوع، براساس اولویت‌بندی‌های انجام‌شده و مشخص کردن جزئیات نسبت به شناسایی ریسک‌ها در زمان انجام مانور اقدام کند و قبل از برگزاری، آن‌ها را تحت کنترل قرار دهد. این هسته در نگارش سناریو، طرح واکنش در شرایط اضطراری / بحران ERP، روش‌ها و قابلیت‌های سازمان را مدنظر قرار دهد.
پس از انجام مراحل مذکور، لازم است براساس مطالعات و سوابق به‌دست‌آمده نسبت به نگارش سناریو به‌نحوی اقدام گردد که امکان ارزیابی عملکرد سازمان در سه بخش زیر میسر باشد:

الف- هر بخش به‌صورت جداگانه؛

ب- بخش‌های مختلف در ارتباط باهم؛

ج- کل سازمان.

۶-۱۰- ساختار سناریوی مانور
پس از انجام مراحل مذکور، لازم است نسبت به نگارش سناریوی مانور، مطابق با توالی زیر اقدام گردد:

۶-۱۰-۱- مقدمه سناریو
در این قسمت با توجه به مطالعات انجام‌شده براساس بندهای قبلی و مشخص شدن اهمیت انجام مانور، ضروری است این موضوعات به شکل مبسوط ذکر شوند تا برای تمامی ذی‌نفعان (درون و برون سازمانی)، لزوم انجام مانور مشخص گردد.

۶-۱۰-۲- عنوان و موضوع مانور

عنوان کلی سناریوی (پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری / بحران)، انواع مانور (توجیهی، دورمیزی، عملیاتی / اجرایی، تمرینی و مقیاس بزرگ) و سطوح گستردگی آن‌ها (A, B, C) لازم است براساس تعاریف ارائه شده ذکر گردند.

۶-۱۰-۳- اهداف

- در این بخش باید اهداف اجرای مانور (مانند موارد زیر) تبیین گردد:
- حصول اطمینان از کفایت تمهیدات حفاظتی در زیرساخت‌های سازمان؛
 - کاهش آسیب‌پذیری در برابر تهدیدات / مخاطرات؛
 - توانمندسازی نیروی انسانی و تأسیسات در برابر تهدیدات / مخاطرات (داخلی و خارجی)؛
 - ایجاد آمادگی بیشتر برای مدیریت شرایط اضطراری / بحران و کنترل آن؛
 - شناسایی نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت؛
 - برگشت‌پذیری تأسیسات پس از پایان شرایط اضطراری / بحران و استمرار تولید و ارائه خدمات؛
 - شفافیت و افزایش آگاهی ذی‌نفعان از نقش‌ها و مسئولیت‌ها در شرایط اضطراری / بحران؛
 - هماهنگی بیشتر عملیاتی و پشتیبانی مؤثر بین ستاد / کمیته‌های پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری / بحران درون و برون سازمانی؛
 - احصای کمبودها و نیازهای آموزشی، نیروی انسانی، منابع و تجهیزات موردنیاز؛
 - بازبینی طرح و اقدامات پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری / بحران (از جمله اعلام خبر و هشدار، حفاظت از نیروی انسانی متخصص، حفاظت از تأسیسات و تجهیزات، تداوم چرخه تولید، مدیریت و فرماندهی صحنه شرایط اضطراری / بحرانی، تأمین امنیت، امداد و نجات، اطفای حریق، تخلیه اضطراری و هدایت نفرات به پناهگاه‌ها و مناطق امن، عملکرد سیستم‌های مخابراتی و ارتباطی، نگهداری از اسناد و مدارک و ...)
 - ارزیابی میزان آمادگی و صحت عملکرد تجهیزات مختلف در برابر تهدیدات و شرایط اضطراری / بحرانی احتمالی
- و....

۶-۱۰-۴- زمان و مکان اجرای مانور

- تاریخ، زمان و مکان مانور در سناریو باید مشخص شود. در این خصوص، می‌توان براساس اطلاعات جوی، توپولوژی و... اقدام کرد. زمان برگزاری مانور با توجه به وضعیت و اهداف سازمانی بنا بر صلاحدید هسته مدیریت مانور به اطلاع ذی‌نفعان مانور می‌رسد و یا ممکن است به صورت غیرمنتظره انجام پذیرد.

۶-۱۰-۵- شرح مانور

عبارت است از توضیحاتی که موجب خواهد شد تا شرکت‌کنندگان تجسمی از واقعه را داشته باشند تا بتوانند واکنش مناسبی نسبت به این موضوع نشان دهند. بدین منظور، لازم است علت مستقیم حادثه و تبعات ناشی از آن‌ها از جمله آسیب و صدمه به تأسیسات، نیروی انسانی و محیط زیست، توقف تولید / خدمات‌رسانی و... مشخص گردد.

۶-۱۰-۶- جدول توالی رویدادها

پس از اعلام زمان شروع مانور / حادثه، شرح توالی رویدادها طبق جدول شماره ۲ به شرح زیر مشخص گردد:

(الف) زمان شروع و پایان هر فعالیت؛

(ب) شرح فعالیت و مسئولیت‌های افراد در هر فعالیت؛

(ج) مسئول ارزیابی هر فعالیت؛

(د) تجهیزات و منابع به کاررفته در هر فعالیت.

منظور از شرح فعالیت مواردی است از قبیل: گزارش وقوع حادثه، اطلاع‌رسانی به مسئولان ذیربط، تشکیل ستاد / کمیته شرایط اضطراری / بحران، فعالیت‌های مربوط به کنترل شرایط اضطراری / بحرانی توسط واحدهای ذیربط در شرکت / مناطق، فراخوان نیروهای پشتیبان (نیروهای آموزش دیده و گروه‌بندی شده، بسیج، شرکت‌ها / مناطق معین، نهادهای برون سازمانی و...)، اعزام نیروها برای مقابله با شرایط اضطراری / بحرانی و بازگرداندن شرایط به حالت عادی و

تذکر: شرح وظایف اعضا / مسئولان و نیروهای مشارکت‌کننده در مانور به تفصیل تبیین و به آن‌ها ابلاغ گردد.

جدول ۲: توالی رویدادها						
ردیف	شرح فعالیت	مسئول اجرا	زمان شروع	زمان پایان	منابع و تجهیزات	ارزیاب / ارزیابان

۶-۱۰-۷- فهرست واحدها و سازمان‌های مشارکت‌کننده در مانور

در این بخش باید واحدهای درون سازمانی، نهادهای برون سازمانی، شرکت‌ها / مناطق معین و... ذکر گردند.

۶-۱۰-۸- شرح وظایف کارگروه‌های اجرایی، واحدها و سازمان‌های مشارکت‌کننده در مانور

در این بخش لازم است به شرح وظایف گروه‌های اجرایی درون / برون سازمانی مطابق با رویه‌های مقابله با شرایط اضطراری / بحران به صورت مختصر اشاره شود.

۶-۱۰-۹- فرآیند اجرایی مانور (نمودار)

پیشنهاد می‌شود در این بخش تمامی فعالیت‌های مدیریتی و عملیاتی توسط همه گروه‌ها و سازمان‌های درون سازمانی و برون سازمانی درگیر مانور به ترتیب زمانی از لحظه اول تا انتهای مانور به صورت نمودار تصویری ارائه گردد.

۶-۱۰-۱۰- نتایج ارزیابی ریسک مانور

قبل از برگزاری مانور، ضروری است تمامی فعالیت‌های مدیریتی و عملیاتی توسط تمامی ذی‌نفعان (با استفاده از روش‌هایی همچون JSA) بررسی و ارزیابی و راهکارهای مربوط، برای کنترل ریسک‌های حاد در نظر گرفته شود. در این راستا، شرح خطرات، ریسک‌های عمده و روش‌های کنترل آنها در سناریو ذکر گردد.

۶-۱۰-۱۱- فهرست کامل منابع، تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز در مانور

در این بخش، لازم است فهرستی از منابع و تجهیزات (مانند تجهیزات امدادی، عملیاتی و...) مورد نیاز در مراحل مقابله با شرایط اضطراری / بحرانی به تفکیک تعداد و مقدار، جهت واحدهای درون سازمانی، نهادهای برون سازمانی، شرکت ها / مناطق معین و... تهیه گردد.

۶-۱۱- رویه های جاری و مستندات مقابله با شرایط اضطراری / بحران

در صورت نیاز، در این بخش به مستندات، رویه های جاری مقابله با شرایط اضطراری / بحران و... اشاره می گردد.

۶-۱۲- اجرای مانور

با توجه به سناریو تدوین شده، فعالیت های مذکور به مرحله اجرا در می آید و هم زمان، توسط ارزیابان مورد پایش قرار می گیرد.

۶-۱۳- صحت سنجی اجرای مانور

در صورت صلاح دید اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت، صحت سنجی اجرای مانور قبل از برگزاری با اعزام تیم کارشناسی توسط اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت انجام خواهد شد.

۶-۱۴- شبیه سازی حوادث

برای نزدیک شدن به شرایط واقعی، می توان از ساخت و برپایی سایت های اجرای مانور، ساخت ماکت و انجام بعضی از فعالیت های نمایشی همچون دود و آتش تحت کنترل بهره جست. در برخی موارد نیز می توان با به وجود آوردن شرایط وقوع حوادث مجازی، عملکرد واحدها را در مدیریت، کنترل و هدایت فعالیت های مقابله ارزیابی کرد.

۶-۱۵- ارزیابی و ثبت وقایع مانور

به دلیل اهمیت مستندسازی تمرین از نظر کاربردهای آموزشی و ارزیابی عملیات واحدهای مختلف در مانور، ضروری است از کلیه مراحل اجرایی و آماده سازی، فیلمبرداری و عکس برداری شود. همچنین، هریک از واحدهای شرکت کننده باید تمامی مراحل کار خود را ثبت کنند و پس از اجرای مانور، به عنوان گزارش کار به مسئولان مربوط تحویل دهند.

۶-۱۶- ارزیابی مانور

این فرایند مهم، برای شناسایی نقاط قوت و ضعف نحوه اجرای مراحل سه گانه هر مانور (اعم از قبل، حین و بعد از اجرای مانور) و با توجه به اهداف انجام می شود. از جمله موارد ارزیابی عبارتند از:

- نحوه برنامه ریزی در تدوین سناریو و اجرای مانور در سازمان با ذی نفعان؛

- زمان بندی اقدامات بر اساس جدول توالی رویدادها؛

- نحوه حضور نیروها و عملکرد و هماهنگی و تعاملات آنها (اعم از درون سازمانی و برون سازمانی)؛

- نحوه مدیریت و راهبری نیروها (اعم از درون سازمانی و برون سازمانی)؛

- نحوه و کیفیت ارتباطات؛

- میزان تحقق سناریوی تنظیم شده؛

- میزان اجرای شرح وظایف واحد / شرکت ها / مناطق معین / نهادهای برون سازمانی؛

- میزان توجه به مسائل ایمنی، بهداشتی، زیست محیطی و پدافند غیرعامل؛

- میزان پایبندی به دستورالعمل‌های تخصصی همچون ESD, Start up, Flaring, ...؛
- میزان توجه و اجرایی کردن شرح وظایف از پیش تعیین شده کارکنان و واحدهای مسئول؛
- نحوه انجام ضبط و ربط محیط کار پس از خاتمه مانور.

لازم به ذکر است، هر سازمان براساس نوع فعالیت خود در شرایط اضطراری / بحرانی روشی را برای ارتباطات درون سازمانی و برون سازمانی مشخص کند و جایگزین‌های مناسبی برای اختلال در هریک از سیستم‌های مذکور در نظر گرفته شود.

هر سازمان برای ارزیابی می‌تواند با توجه به نوع و سطح گستردگی مانور از روش‌های مختلفی مانند روش کمی SWOT، چک‌لیست‌ها و ... استفاده کند.

برای آشنایی بیشتر در تدوین چک‌لیست‌های ارزیابی، سه نمونه در پیوست شماره ۶ ارائه شده است. این نمونه‌ها می‌توانند با توجه به نوع، سطح و نوع فرآیندهای سازمان توسط هسته مانور بهینه شوند.

۶-۱۷- مراحل و روش‌های ارزیابی مانور

- سازمان‌ها برای ارزیابی مانور با در نظر گرفتن تمهیدات لازم از روش‌های زیر استفاده کنند:
- تکمیل فرم‌های ارزیابی برای مراحل قبل، حین و بعد از اجرای مانور توسط ارزیابان آموزش دیده،
- ارزیابی از طریق ارائه پرسشنامه به افراد و گروه‌های شرکت کننده در مانور یا افراد دیگر؛
- ارزیابی از طریق مصاحبه با افراد و گروه‌های شرکت کننده در مانور یا افراد دیگر؛
- ارزیابی با استفاده از مستندات و وقایع ثبت شده (چک‌لیست‌ها، فیلم‌برداری، دفاتر ثبت عملیاتی و حفاظتی و ...).

۶-۱۸- سازماندهی نیروهای ارزیاب

۶-۱۸-۱- انتخاب افراد ارزیاب

در این مرحله، افراد ارزیاب واجد شرایط بر اساس سناریو انتخاب خواهند شد. به عنوان مثال، در صورتی که سناریوی مانور به صورت سناریوی مدیریتی باشد، افرادی انتخاب می‌شوند که دارای سابقه و دانش کافی در زمینه مدیریت باشند ولی در صورتی که مانور شامل انجام عملیاتی در صحنه حادثه فرضی باشد، افراد ارزیاب باید تجربه عملیاتی و تخصصی لازم را داشته باشند.

افراد ارزیاب باید با محل و ویژگی سایت‌های برگزاری مانور آشنا شوند تا حین انجام مانور، بر فرایند ارزیابی تسلط لازم را داشته باشند. همچنین، تمهیدات لازم در خصوص تمایز نفرات مذکور (نصب بازوبند، صدور کارت، پوشیدن کاور رنگی و ...) به عمل آید.

۶-۱۸-۲- توجیه ارزیاب‌ها

با برگزاری جلسات توجیهی / آموزشی، ارزیاب‌ها با اقدامات اجرایی مانور آشنا خواهند شد. نمونه مواردی از اقدامات در زیر آورده شد:

- حضور در محل تعیین شده قبل از شروع مانور؛
- مطالعه و تسلط کافی بر سناریو؛
- آشنایی با مسئولان و جانشینان آنان و مطالعه شرح وظایف آن‌ها؛
- عدم دخالت در روند فعالیت‌های مانور؛

- عدم ارائه هر گونه اظهار نظر در حین انجام مانور؛
- مشاهده و ثبت روند دقیق فعالیت های واحدها؛
- مطالعه دقیق سؤال های فرم ارزیابی و پاسخ مناسب به آنها؛
- درج نقاط ضعف و قوت مانور؛
- تحویل فرم های مربوط به مسئول تیم ارزیابی.

۶-۱۹- اقدامات بعد از اجرای مانور

۶-۱۹-۱- جلسه تجزیه و تحلیل و ارزیابی مانور

پس از پایان هر مانور، جلسه ای با حضور اعضای ستاد / کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری / بحران تشکیل شود و با تجزیه و تحلیل نتایج ارزیابی مانور، نقاط قوت و ضعف و اقدامات اصلاحی مشخص گردند.

۶-۱۹-۲- تهیه گزارش

پس از جلسه تجزیه و تحلیل و ارزیابی مانور، نسبت به مستندسازی و تهیه گزارش جامعی شامل سناریو، نتایج فرم های ارزیابی و مستندات (مکاتبات، تصاویر، فیلم و ...) اقدام شود.

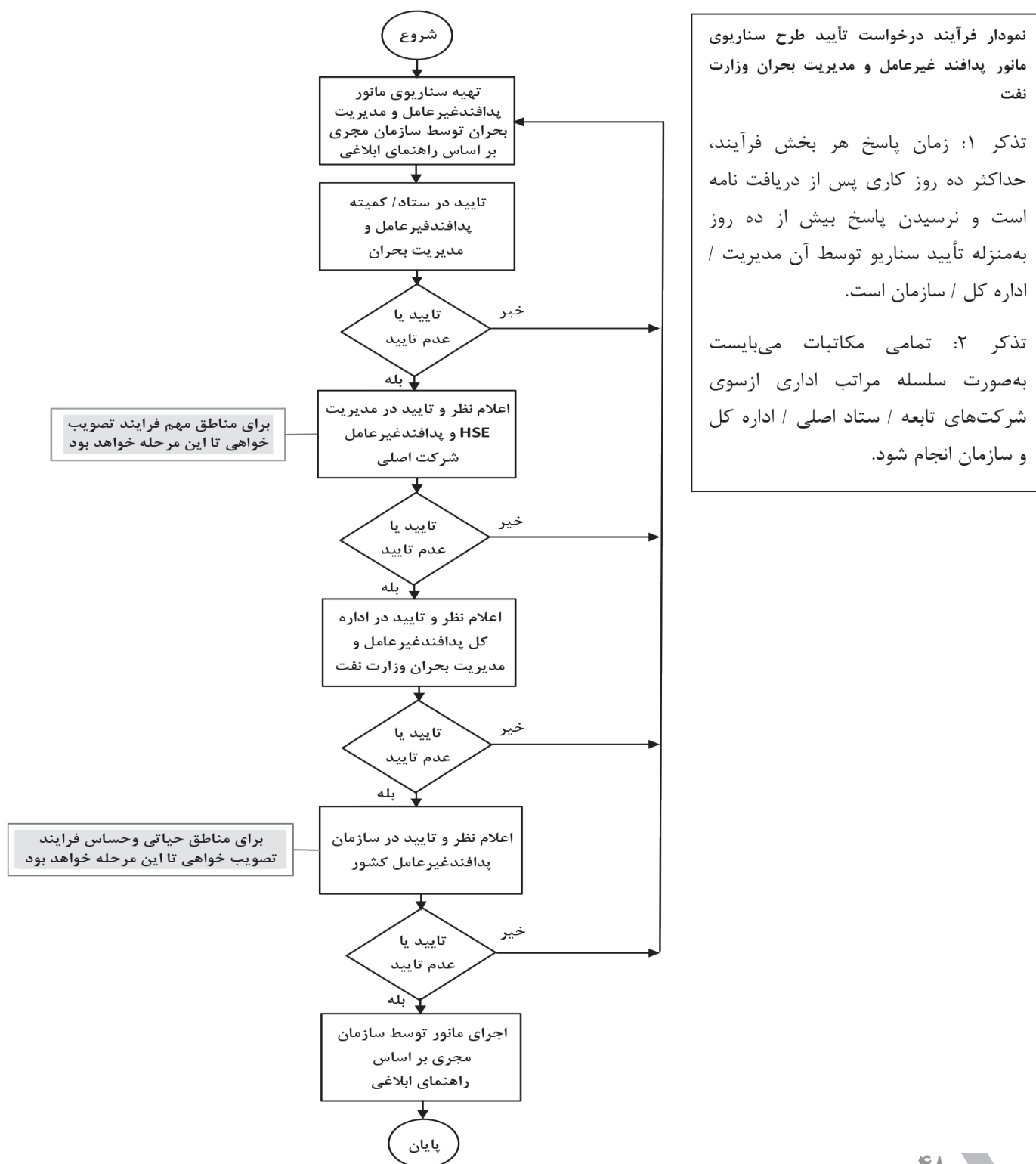
۶-۱۹-۳- اجرای اقدامات اصلاحی

سازمان می بایست براساس روش اجرایی اقدامات اصلاحی خود، برای رفع مشکلات شناسایی شده (نقاط ضعف و تهدید) اقدام کند. کلیه عدم انطباق های حاصل از نتایج گزارش تجزیه و تحلیل مانور، می بایست توسط بخش های تعیین شده بر طرف گردند.

۷- پیوست‌ها

۷-۱- پیوست شماره ۱

نمودار فرآیند درخواست تأیید طرح سناریوی مانور

۷-۲- پیوست شماره ۲

شماره سند: شماره ویرایش: * تاریخ:	فهرست شناسایی، اولویت بندی تهدیدات	 جمهوری اسلامی ایران وزارت بهداشت اداره کل پدافند غیرعامل مدیریت بحران پدافند غیرعامل		
نام واحد:		مدیریت / اداره / امور:		
پیامدهای تهدید	اولویت تهدید	عنوان تهدید / خطر	ردیف	
				۱
				۲
				۳
				۴
				۵
				۶
				۷
				۸
				۹
				۱۰
				۱۱
				۱۲
				۱۳
				۱۴

تهیه کننده:	تصویب کننده:
سمت:	سمت:
امضا:	امضا:

۷-۳- پیوست شماره ۳

راهنمای شناسایی و ارزیابی مخاطرات / تهدیدات

برای ارزیابی کمی مخاطرات روش FEMA قابل ارائه است. بدین منظور، ابتدا باید تمامی مخاطرات و تهدیدات طبیعی و انسان ساخت عمده و سهوی سازمان، با توجه به نوع فرآیندها، موقعیت مکانی، شرایط محیطی و...، توسط کارگروه‌های مدیریت ریسک، شناسایی و در جدولی مشابه جدول ۳ ثبت شود. توصیه می‌شود در هر سازمان کارگروه مدیریت ریسک برای تکمیل فرم‌ها با توجه به فرآیندهای سازمان، با نظارت امور HSE و پدافند غیرعامل تشکیل گردد.

جدول ۳: فهرست مخاطرات / تهدیدات			
ردیف	نوع مخاطره شیمیایی	محل وقوع	توضیحات
۱	نشت گاز H ₂ S	خط لوله	
۲	انفجار مخزن آمونیاک	واحد فرآیندی	
۳	انفجار مخزن کلر	تصفیه آب	

روش محاسبه عدد اولویت تهدیدات:

در این روش، با حاصل جمع چهار پارامتر شدت، احتمال، آسیب‌زایی (پیامد) و تکرارپذیری تهدیدات با توجه به ضرایب اهمیت هر کدام، عدد اولویت تهدیدات محاسبه می‌گردد.

الف- شدت

در این مدل، شدت مخاطره براساس تعداد تلفات انسانی، کشته، مصدومیت یا اختلال عملکرد سلامتی تعریف می‌شود.
توضیح ۱: اگر مخاطره‌ای در سازمان چند بار اتفاق افتاده باشد، برای تعیین شدت آن، تعداد کشته، مصدومیت یا اختلال عملکرد سلامتی و خسارات مالی در بدترین حالت وقوع مخاطره در نظر گرفته شود.

مثال: اگر مخاطره یک ماده شیمیایی دوبار به وقوع پیوسته باشد، اتفاقی که بیشترین تعداد کشته، مصدومیت یا اختلال عملکرد سلامتی و خسارات مالی را به همراه داشته است، به عنوان بدترین حالت در نظر گرفته شود.

توضیح ۲: منظور از مصدومین، کلیه افرادی هستند که در اثر مخاطره دچار مسمومیت یا آسیب سلامت شده و اطلاعات مربوط به آن‌ها در مراکز بهداشتی - درمانی ثبت شده است.

توضیح ۳: منظور از خسارت مالی، مجموع خسارت‌های وارد شده به اموال و دارایی‌ها، تجهیزات و... است.

توضیح ۴: در محاسبه امتیاز نهایی، ضریب این شاخص ۶ است.

جدول ۴: سطح‌بندی مخاطرات براساس شدت	
تعریف	سطح شدت
مخاطره، اثراتی روی سلامت مردم منطقه نداشته است؛ خسارات مالی کمتر از یک میلیارد ریال؛ بدون بی‌خانمان؛ مخاطره اثری بر ارائه خدمات سلامت نداشته است.	۱
کشته: یک تا دو نفر؛ مصدوم: یک تا پنج نفر؛ خسارات مالی: بیش از یک میلیارد تا ۱۰ میلیارد ریال؛ بین یک تا ۱۰۰ نفر بی‌خانمان؛ ایجاد اختلال در ارائه خدمات سلامت: صفر تا ۲ ساعت.	۲
کشته: سه تا پنج نفر؛ مصدوم: شش تا نه نفر؛ خسارات مالی: بیش از ۱۰ میلیارد تا ۲۰۰ میلیارد ریال؛ بین ۱۰۱ تا ۱۰۰۰ نفر بی‌خانمان؛ ایجاد اختلال در ارائه خدمات سلامت: ۲ تا ۱۲ ساعت.	۳
کشته: شش تا نه نفر؛ مصدوم: ۱۰ تا ۹۹ نفر؛ خسارات مالی: بیش از ۲۰۰ میلیارد تا ۵۰۰ میلیارد ریال؛ بین ۱۰۰۱ تا ۱۰۰۰۰ نفر بی‌خانمان؛ ایجاد اختلال در ارائه خدمات سلامت: ۱۲ تا ۲۴ ساعت.	۴
کشته: بیش از ۱۰ نفر؛ مصدوم: بیش از ۱۰۰ نفر؛ خسارات مالی: بیش از ۵۰۰ میلیارد ریال؛ بیش از ۱۰۰۰۰ نفر بی‌خانمان؛ ایجاد اختلال در ارائه خدمات سلامت: بیش از ۲۴ ساعت.	۵

ب- احتمال

احتمال وقوع مخاطره در یک فاصله زمانی مشخص در آینده تعریف می شود.
توضیح ۱: احتمال وقوع مخاطره براساس تجارب قبلی و با توجه به لایه های محافظتی مربوطه پیش بینی می شود.
مثال: در آینده، به خاطر خرابی برخی از لایه های حفاظتی احتمال وقوع نشت ماده شیمیایی X بیشتر خواهد بود.
توضیح ۲: در محاسبه امتیاز نهایی، ضریب این شاخص ۷ است.

جدول ۵: سطح بندی مخاطرات براساس احتمال	
تعریف	سطح احتمال
احتمال وقوع مخاطره در محل موردنظر بسیار نادر است	۱
مخاطره در فاصله زمانی بیش از ۲۰ سال گذشته اتفاق افتاده است.	۲
مخاطره در فاصله زمانی بین ۱۰ تا ۲۰ سال گذشته اتفاق افتاده است.	۳
مخاطره در فاصله زمانی بین ۵ تا ۱۰ سال گذشته اتفاق افتاده است.	۴
مخاطره در فاصله زمانی کمتر از ۵ سال گذشته اتفاق افتاده است.	۵

ج- تکرار پذیری

- ۱- اگر مخاطره به دفعات مکرر اتفاق افتاده و شواهد زیادی در مورد وقوع آن در بیست سال گذشته ثبت شده است، تکرار پذیری آن در سطح ۵ قرار می گیرد.
- مثال:** واحد تولیدی که چندین بار در سال حوادثی از نشت در آن اتفاق افتاده است، در سطح ۵ قرار می گیرد.
- ۲- اگر در بیست سال گذشته یک مخاطره، چهار یا پنج بار در منطقه شما اتفاق افتاده باشد، تکرار پذیری آن مخاطره در سطح ۴ قرار می گیرد؛
- ۳- اگر در بیست سال گذشته یک مخاطره، دو یا سه بار در منطقه شما اتفاق افتاده باشد، تکرار پذیری آن مخاطره در سطح ۳ قرار می گیرد؛
- ۴- اگر در بیست سال گذشته یک مخاطره، یک یا دو بار در منطقه شما اتفاق افتاده باشد، تکرار پذیری آن مخاطره در سطح ۲ قرار می گیرد؛
- ۵- اگر در بیست سال گذشته یک مخاطره اتفاق نیفتاده باشد، تکرار پذیری آن مخاطره در سطح ۱ قرار می گیرد.

جدول ۶: سطح بندی مخاطرات براساس تکرار پذیری	
تعریف	سطح تکرار پذیری
در بیست سال گذشته اتفاق ثبت نشده است.	۱
یک بار در بیست سال گذشته اتفاق ثبت شده است.	۲
۲ یا ۳ بار در بیست سال گذشته اتفاق ثبت شده است.	۳
۴ یا ۵ بار در بیست سال گذشته اتفاق ثبت شده است.	۴
بیشتر از پنج بار در بیست سال گذشته اتفاق ثبت شده است.	۵

توضیح: ضریب این شاخص در محاسبه نهایی ۲ است.

د- پیامد (آسیب‌زایی)

پیامد عبارت است از مجموعه مشخصات سازمان که منجر به تأثیرپذیری منفی از وقوع مخاطره می‌شود.

توضیح: در محاسبه امتیاز نهایی، ضریب این شاخص ۵ است.

جدول ۷: سطح‌بندی مخاطرات براساس پیامد (آسیب‌زایی)	
پیامد (آسیب‌زایی)	تعریف
۱	در صورت وقوع، برای کمتر از ۲۰ درصد جمعیت در معرض مخاطره احتمال آسیب جانی یا مالی و عملکردی وجود دارد.
۲	در صورت وقوع، برای ۲۱ تا ۴۰ درصد جمعیت در معرض مخاطره احتمال آسیب جانی یا مالی و عملکردی وجود دارد.
۳	در صورت وقوع، برای ۴۱ تا ۶۰ درصد جمعیت در معرض مخاطره احتمال آسیب جانی یا مالی و عملکردی وجود دارد.
۴	در صورت وقوع، برای ۶۱ تا ۸۰ درصد جمعیت در معرض مخاطره احتمال آسیب جانی یا مالی و عملکردی وجود دارد.
۵	در صورت وقوع، برای ۸۱ تا ۱۰۰ درصد جمعیت در معرض مخاطره احتمال آسیب جانی یا مالی و عملکردی وجود دارد.

ه- شیوه محاسبه امتیازات نهایی

لازم به ذکر است ضرایب تکرارپذیری، احتمال، شدت و آسیب‌زایی ثابت است. بنابراین، پس از امتیازدهی، نمره نهایی کلیه مخاطرات استخراج‌شده را باهم مقایسه و سپس به ترتیب از زیاد به کم در جدول پیوست ۱ اولویت‌بندی می‌شود.

جدول ۸: محاسبه امتیازات نهایی برای یک نمونه در بدترین فرضیات					
مخاطره	تکرارپذیری ضریب (۲)	احتمال ضریب (۷)	شدت ضریب (۶)	آسیب‌زایی ضریب (۵)	امتیاز کل مخاطره در منطقه مفروض
نشت وسیع گاز H2S	۱۰ × ۲ = ۲۰	۳۵ × ۷ = ۲۴۵	۳۰ × ۶ = ۱۸۰	۲۵ × ۵ = ۱۲۵	۱۰۰

۷-۴- پیوست شماره ۴

چک‌لیست میزان انطباق و پیاده‌سازی سامانه مدیریت شرایط اضطراری / بحران
۱- برنامه‌ریزی و آمادگی برای پاسخ به شرایط اضطراری / بحران

ردیف	اقدامات	بلی	خیر
۱	آیا مرکز مدیریت شرایط اضطراری / بحران تعیین شده است؟		
۲	آیا سناریوهای معتبر شرکت مشخص شده است؟		
۳	آیا فرماندهان صحنه متناسب با سناریوهای معتبر احصا شده، انتخاب شده‌اند؟		
۴	آیا ساختار فرماندهی، اعضای ستاد / کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران، تعیین وظایف، مسئولیت‌ها و اقدامات مشخص شده‌اند؟		
۵	آیا شناسایی مخاطرات، ریسک‌ها، آسیب‌پذیری‌ها و تهیه نقشه‌های خطرپذیری و آسیب‌پذیری و نقشه راه‌های دسترسی و خروج اضطراری انجام شده‌اند؟		
۶	آیا تجزیه و تحلیل حوادث پیش‌آمده در شرکت یا شرکت‌های مشابه انجام شده‌اند؟		
۷	آیا کانال‌های معتبر و شبکه‌های اطلاع‌رسانی قابل اطمینان ایجاد شده‌اند؟		
۸	آیا مدیریت منابع (شناسایی و تهیه لیست تمامی منابع و کارکنان کلیدی مورد نیاز در شرایط اضطراری / بحران متناسب با سناریوهای معتبر) انجام شده است؟		
۹	آیا ارزیابی منابع (توافق برای همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه برای تأمین نیازمندی‌ها) انجام شده است؟		
۱۰	آیا طرح پاسخ به شرایط اضطراری / بحران برای تمامی سناریوهای معتبر تهیه شده است؟		
۱۱	آیا تعیین نحوه ارتباط حین پاسخ به شرایط اضطراری / بحران سناریوهای معتبر تعیین شده است؟		
۱۲	آیا آموزش همگانی انجام شده است؟		
۱۳	آیا بررسی سیستم‌های ثابت و سیار آشنشانی و سیستم‌های ایمنی و امنیتی (CCTV) تأسیسات در بازه‌های زمانی مشخص انجام شده و از آماده به کار بودن آن‌ها اطمینان حاصل شده است؟		
۱۴	آیا تمرین سناریوهای شرایط اضطراری / بحران معتبر و ارزیابی نقاط ضعف و قوت انجام شده است؟		
۱۵	آیا بانک اطلاعاتی مواد شیمیایی و خطرناک و دستورالعمل‌های مربوطه (حمل و نقل، SDS و ...) تهیه و تدوین شده است؟		
۱۶	آیا نقاط تجمع امن، پناهگاه و ... تعیین شده است؟		
۱۷	آیا پوشش بیمه‌ای مناسب برای تأسیسات و پرسنل ایجاد شده است؟		

۲- پاسخ به شرایط اضطراری / بحران

ردیف	اقدامات	بلی	خیر
۱	آیا مرکز مدیریت شرایط اضطراری / بحران فعال شده است؟		
۲	آیا کانال‌های معتبر اطلاع‌رسانی مناسب شرایط اضطراری / بحران و فراخوانی اعضای ستاد / کمیته‌ها فعال است؟		
۳	آیا سطح‌بندی شرایط اضطراری / بحران انجام شده است؟		
۴	آیا اعضای کمیته شرایط اضطراری / بحران با شرح وظایف خود آشنا هستند؟		
۵	آیا فراخوانی گروه‌ها و شرکت‌های موردنیاز برای پاسخ به شرایط اضطراری / بحران انجام شده است؟		
۶	آیا امکانات موردنیاز برای تبادل اطلاعات و انتقال مستمر و معتبر لحظه‌به‌لحظه وضعیت اضطراری بین فرمانده صحنه و کمیته شرایط اضطراری / بحران فراهم شده است؟		
۷	آیا اقدامات پاسخ به شرایط اضطراری / بحران (عملیات امداد و اطفاء) متناسب با حادثه و ERP تمرین شده است؟		
۸	آیا آگاه‌سازی جوامع اثرپذیر از رویدادها و اعلام وضعیت‌های اضطراری / بحرانی به‌موقع قابل انجام است؟		
۹	آیا تمهیدات لازم برای جلوگیری از هم‌افزایی حوادث و تشدید شرایط اضطراری / بحرانی انجام شده است؟		
۱۰	آیا امکانات موردنیاز برای مستندسازی وقایع و اتفاقات وجود دارد؟		

۳- اقدامات لازم بعد از شرایط اضطراری / بحران

ردیف	اقدامات	بلی	خیر
۱	آیا تیم بررسی و تجزیه و تحلیل حادثه و برآورد میزان خسارت و تلفات انسانی ناشی از حادثه تعیین شده است؟		
۲	آیا تیم‌های پاکسازی محل حادثه تعیین شده است؟		
۳	آیا ممیزی و ارزیابی نحوه واکنش به شرایط اضطراری / بحران (مسئولیت‌ها و اقدامات، نقاط قوت و قابل بهبود) در زمان برگزاری مانورها انجام شده است؟		
۴	آیا برنامه‌ریزی متناسب برای بازگشت به استمرار تولید / خدمات متناسب با سناریوهای احصاشده انجام شده است؟		
۵	آیا تخمین زمان لازم برای شروع عملیات بازسازی مشخص شده است؟		
۶	آیا تدوین و جمع‌بندی مستندات انجام شده است؟		

۴- جدول اقدامات واحدها

نام واحد	قبل از شرایط اضطراری	حین شرایط اضطراری	بعد از شرایط اضطراری
HSE و پدافند غیرعامل	۱- تست و نگهداری تجهیزات و منابع ایمنی و آتش‌نشانی (فوم، آب، کامیون‌ها)؛ ۲- برگزاری تمرینات آمادگی برای نیروهای آتش‌نشانی و ایمنی؛ ۳- نظارت بر کارهای تعمیراتی و عملیاتی.	۱- ورود به موقع به محل حادثه؛ ۲- اطلاع‌رسانی شرایط اضطراری به فرمانده صحنه و مدیر شرایط اضطراری؛ ۳- تشکیل Staging Area؛ ۳- خارج کردن مصدومان از محل حادثه.	۱- بررسی اقدامات انجام‌شده در حادثه؛ ۲- بررسی منابع مصرف‌شده حین حادثه؛ ۳- انجام اقدامات اصلاحی موردنیاز.
بهداشت و درمان	۱- آماده نگه داشتن تجهیزات و آمبولانس‌ها؛ ۲- انجام معاینات طب صنعتی؛ ۳- مشارکت در مانورهای برگزارشده با واحد HSE و پدافند غیرعامل.	۱- حضور در محل حادثه به دنبال واحد آتش‌نشانی؛ ۲- تریاژ مصدومان در محل حادثه؛ ۳- اطلاع‌رسانی به بهداشت و درمان نفت و مراکز درمانی شهرک‌های صنعتی.	۱- انتقال مصدومین بدحال به بیمارستان‌ها؛ ۲- بررسی حادثه در کمیته شرایط اضطراری / بحران؛ ۳- انجام اقدامات اصلاحی موردنیاز.
حراست	۱- نظارت بر ورود و خروج افراد و تجهیزات به سایت عملیاتی؛ ۲- شناسایی تهدیدات در منطقه؛ ۳- برگزاری مانورهای آمادگی؛ ۴- مشارکت در مانورهای HSE و پدافند غیرعامل.	۱- انتقال تصاویر دوربین‌ها به ستاد مدیریت شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- فراخوان نیروهای حراست از منطقه؛ ۳- فراخوان نیروهای بسیج عضو گروه حراست؛ ۴- نظارت هرچه بیشتر بر ورود و خروج افراد و تجهیزات در شرایط اضطراری / بحرانی.	۱- بررسی علل وقوع حادثه (خرابکاری، تروریستی، ...) ۲- برآورد نیازها برای جلوگیری از وقوع حوادث مشابه؛ ۳- تهیه گزارش برای مدیرعامل و سازمان‌های نظارتی؛
بهره‌برداری	۱- راه‌اندازی یا از سرویس خارج کردن واحدها؛ ۲- پیش‌بینی تأمین نیروهای عملیاتی در شرایط اضطراری / بحران؛ ۳- مشارکت با واحد HSE و پدافند غیرعامل برای برگزاری مانور.	۱- از سرویس خارج کردن اضطراری واحدها بنا به صلاحدید؛ ۲- اطلاع‌رسانی حوادث به کنترل آتش‌نشانی براساس دستورالعمل تهیه‌شده؛ ۳- حضور در واحدهای عملیاتی در شرایط اضطراری / بحرانی.	۱- بررسی علل وقوع حادثه (حوادث صنعتی)؛ ۲- تهیه گزارش و ارائه به مدیرعامل؛ ۳- انجام تغییرات و اصلاحات موردنیاز با کمک واحدهای تعمیرات و مهندسی.
تعمیرات	۱- انجام کارهای تعمیراتی موردنیاز در واحدها؛ ۲- انجام اقدامات اصلاحی موردنیاز؛ ۳- تشکیل تیم‌های موردنیاز در شرایط اضطراری / بحرانی.	۱- شرکت در جلسه کمیته شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- فراخوان تیم‌های شرایط اضطراری / بحران در بخش‌های مختلف واحد تعمیرات (ماشینری، برق، ابزار دقیق، ...) ۳- خارج کردن نیروهای تعمیراتی از واحدها هنگام وقوع حادثه.	۱- بررسی محل حادثه و ارزیابی خسارت‌های ایجادشده؛ ۲- ارائه گزارش درباره آسیب‌های واردشده به تجهیزات؛ ۳- اعزام تیم‌های تعمیراتی به محل حادثه.

نام واحد	قبل از شرایط اضطراری	حین شرایط اضطراری	بعد از شرایط اضطراری
ICT	۱- نظارت بر رایانه‌ها و به‌روز کردن برنامه‌های مورد استفاده؛ ۲- ارتباط با سازمان‌های بیرونی نظیر افتا؛ ۳- نظارت بر Data Center، تجهیزات و سرورها؛ ۴- Back Up گرفتن از اطلاعات.	۱- شرکت در جلسه کمیته شرایط اضطراری بحران؛ ۲- اطمینان از برقراری امنیت شبکه‌های داخلی، اینترنت و سامانه‌های صنعتی؛ ۳- برگرداندن Back Up ها در صورت نیاز.	۱- ارائه گزارش از اقدامات انجام شده در زمان وقوع شرایط اضطراری / بحران؛ ۳- اجرای طرح‌های BCP (Business Continuity Plan)؛ ۳- به‌روزرسانی دستورالعمل‌های حفاظت از اطلاعات و شبکه‌های تأسیسات.
مهندسی و توسعه	۱- آشنایی با نوآوری‌های جدید در زمینه بخش‌های فنی مرتبط با تأسیسات؛ ۲- پیگیری TSRهای ارائه شده به واحد مهندسی.	۱- مشارکت در جلسه ستاد / کمیته شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- ارائه خدمات فنی و مهندسی برای مقابله با شرایط اضطراری / بحران.	۱- بررسی محل حادثه و ارزیابی نواقص و مشکلات فنی ناشی از وقوع آن؛ ۲- ارائه راه‌حل‌های فنی برای جلوگیری از وقوع مجدد حوادث مشابه.
روابط عمومی	۱- تهیه و به‌روزرسانی تجهیزات اطلاع‌رسانی مورد نیاز؛ ۲- تهیه لیستی از تلفن‌های مورد نیاز ارگان‌ها و سازمان‌های منطقه؛ ۳- مشارکت در اجرای مانورها.	۱- به‌عنوان سخنگو در کمیته شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- فیلم‌برداری و تهیه گزارش از حوادث؛ ۳- پایش رسانه‌های عمومی و مدیریت شایعات.	۱- اعلام شرح مختصری از حوادث برای درج در رسانه‌های عمومی؛ ۲- ارزیابی انعکاس حادثه در رسانه‌ها؛ ۳- مستندسازی صحنه حادثه و اقدامات کنترلی.
منابع انسانی / خدمات اداری	۱- تأمین و برآورد منابع مورد نیاز؛ ۲- برنامه‌ریزی برای آموزش مدیریت شرایط اضطراری / بحران به کلیه نیروها؛ ۳- هماهنگی با شرکت‌های تأمین‌کننده منابع.	۱- شرکت در کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- تأمین منابع مورد نیاز شرایط اضطراری / بحران؛ ۳- تأمین منابع و همکاری با واحدهای شرکت‌کننده در شرایط اضطراری / بحران.	۱- بررسی اقدامات انجام شده در شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- ارائه گزارش به مدیر شرایط اضطراری / بحران؛ ۳- برنامه‌ریزی برای حذف نقاط ضعف.
بسیج	۱- گروه‌بندی نفرات بر اساس توانایی‌های جسمی، روحی و روانی؛ ۲- همکاری با واحد آموزش برای برگزاری آموزش‌های مورد نیاز؛ ۳- برگزاری تمرینات آمادگی گروه‌های مختلف بسیج.	۱- حضور در محل‌های تجمع به صورت منظم؛ ۲- اعزام به محل‌های مورد نیاز با توجه به اعلام نیاز فرمانده صحنه؛ ۳- اطلاع‌رسانی در شرایط قطع ارتباطات مخابراتی بوسیله گروه پیک	۱- بررسی اقدامات انجام شده در مانور؛ ۲- ارزیابی میزان حضور نفرات بسیج در محل‌های تجمع؛ ۳- ارائه گزارشی از اقدامات واحد بسیج به مدیر شرایط اضطراری / بحران.
حمل و نقل / پشتیبانی	۱- تهیه لیستی از تجهیزات آماده به کار؛ ۲- تهیه لیستی از راننده‌های ماشین‌های سنگین و شماره تماس آن‌ها؛ ۳- پیش‌بینی وسایل نقلیه و ماشین‌آلات مناسب برای شرایط اضطراری / بحران.	۱- تأمین وسایل نقلیه برای جابه‌جایی نفرات در شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- جابه‌جایی سریع نفرات به محل‌های امن؛ ۳- انتقال سریع ماشین‌آلات سنگین مورد نیاز به محل حادثه.	۱- بررسی و ارزیابی اقدامات انجام شده در شرایط اضطراری / بحران؛ ۲- تهیه گزارش از اقدامات انجام شده به مدیر شرایط اضطراری / بحران.

۷-۵- پیوست شماره ۵

شماره سند: شماره ویرایش: * تاریخ:	فهرست وضعیت‌های اضطراری / بحرانی	 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل پانفوذ خیرات مدیریت بحران		
نام واحد:		مدیریت / اداره / امور:		
شماره دستورالعمل مقابله	پیامدهای وضعیت اضطراری / بحرانی	اولویت وضعیت اضطراری / بحرانی	فهرست وضعیت اضطراری / بحرانی	ردیف
				۱
				۲
				۳
				۴
				۵
				۶
				۷
				۸
				۹
				۱۰
				۱۱
				۱۲
				۱۳
				۱۴

تصویب کننده:	تهیه کننده:
سمت:	سمت:
امضا:	امضا:

۶-۷- پیوست شماره ۶

فرم ارزیابی مانور: (نمونه شماره ۱)		نام ارزیاب:
موضوع مانور:		محل استقرار ارزیاب:
زمان مانور:	مکان مانور:	سطح مانور: ☐ C ☐ B ☐ A

ردیف	شاخص‌های ارزیابی مانور	امتیاز ارزیابی					
		ارزیاب اول	ارزیاب دوم	ارزیاب سوم	ارزیاب چهارم	ارزیاب پنجم	ارزیاب ششم
۱	نحوه اطلاع‌رسانی به کارکنان						
۲	نحوه اطلاع‌رسانی به سایرین (ارباب رجوع، همسایگان و ...)						
۳	آشنایی گروه‌های درگیر در مانور به شرح وظایف تعیین‌شده بر اساس سناریو						
۴	تناسب تخصص نفرات تیم واکنش در شرایط اضطراری / بحران با وظایف آن‌ها						
۵	مهیا کردن شرایط اجرای مانور توسط مدیریت منابع انسانی						
۶	آمادگی و آگاهی تیم روابط عمومی قبل از مانور						
۷	مشارکت کارکنان در مانور						
۸	عملکرد کارکنان در اجرای مانور						
۹	اجرای مانور بر اساس زمان‌بندی تعیین‌شده در سناریو						
۱۰	هماهنگی بین گروه‌ها						
۱۱	نحوه کنترل شرایط توسط رئیس / جانشین مدیریت شرایط اضطراری / بحران						
۱۲	نحوه عملکرد گروه اطفای حریق						
۱۳	نحوه عملکرد گروه حراست						
۱۴	نحوه عملکرد گروه تخلیه و سرشماری						
۱۵	نحوه عملکرد گروه امداد و نجات						
۱۶	عملکرد تیم روابط عمومی حین مانور						
۱۷	سرعت تیم واکنش در شرایط اضطراری / بحران در اجرای مانور						
۱۸	نحوه تجمع در مکان امن						
۱۹	نحوه واکنش در حوادث و شرایط پیش‌بینی‌نشده						
۲۰	نحوه عملکرد کمیته مدیریت شرایط اضطراری / بحران ساختمان						
کل امتیازات							
نحوه امتیازدهی: عالی = ۵ خیلی خوب = ۴ خوب = ۳ متوسط = ۲ ضعیف = ۱							
امتیاز میانگین کسب‌شده مانور:							
۱۰۰ ≤ عالی ≥ ۸۵ ۸۵ < خیلی خوب ≥ ۷۰ ۷۰ < خوب ≥ ۵۰ ۵۰ < متوسط ≥ ۳۰ ۳۰ < ضعیف = ۰							
نام و نام خانوادگی ارزیاب اول:	نام و نام خانوادگی ارزیاب چهارم:						
نام و نام خانوادگی ارزیاب دوم:	نام و نام خانوادگی ارزیاب پنجم:						
نام و نام خانوادگی ارزیاب سوم:	نام و نام خانوادگی ارزیاب ششم:						
تهیه‌کننده:	تصویب‌کننده:						
نام و نام خانوادگی و امضا:	نام و نام خانوادگی و امضا:						

فرم ارزیابی مانور: (نمونه شماره ۲)											
نام ارزیاب: _____ محل استقرار ارزیاب: _____											
صفحه ۳۱ از ۳۳											
موضوع مانور: _____ زمان مانور: _____ مکان مانور: _____ سطح مانور: □ A □ B □ C □											
ارزیابی تیم های حاضر در مانور											
ردیف	پارامترهای ارزیابی										
	HSE و پدافند غیرعامل										
	یهداشت و درمان										
	تعمیرات										
	حراست										
	مخابرات										
	بهره برداری										
	پشتیبانی										
	تیم معین										
	مهندسی										
	روابط عمومی										
	حمل و نقل										
	بسیج										
۱	زمان فراخوان										
۲	زمان حضور										
۳	تمهیدات قبیل از مانور (۵ امتیاز)										
۴	حضور به موقع در محل حادثه (۵ امتیاز)										
۵	حضور در مکان فراخوان شده (۵ امتیاز)										
۶	عکس العمل ایمن افراد تیم (۵ امتیاز)										
۷	نحوه انجام وظیفه (۵ امتیاز)										
۸	اعلام حضور به فرمانده صحنه (۵ امتیاز)										
۹	هماهنگی تیم با فرمانده صحنه (۵ امتیاز)										
۱۰	میزان هماهنگی افراد تیم در عملیات (۵ امتیاز)										
۱۱	ارتباطات رادیویی مناسب (۵ امتیاز)										
۱۲	سرعت عمل کارکنان (۵ امتیاز)										
۱۳	نحوه انجام وظیفه (۵ امتیاز)										
۱۴	استفاده از نیروهای کمکی (۵ امتیاز)										
۱۵	انتخاب مناسب نوع وسایل مورد استفاده (۵ امتیاز)										
۱۶	تحت کنترل بودن محیط و قرنطینه کردن (۵ امتیاز)										
۱۷	تحت کنترل بودن کارکنان (۵ امتیاز)										
۱۸	همکاری در رفع آثار بهداشتی و زیست محیطی (۵ امتیاز)										
۱۹	ارزیابی و برآورد خسارت (۵ امتیاز)										
۲۰	استفاده از PPE مناسب (۵ امتیاز)										
	میزان آمادگی بدنی تیم برای انجام وظیفه (۵ امتیاز)										
	میزان آماده به کار بودن تجهیزات و ماشین آلات (۵ امتیاز)										
	حداکثر امتیازات										
	جمع امتیازات										
	درصد امتیازات کسب شده										

تذکر: ارزیابان می توانند بسته به نوع و ماهیت مانور نسبت به در نظر گرفتن یا نگرفتن هر کدام از سطرهای امتیاز، متناظر با گروهها اقدام و در جمع بندی نهایی اعمال کنند.

نام ارزیاب:												فرم ارزیابی مانور: (نمونه شماره ۳)	
محل استقرار ارزیاب:													
موضوع مانور:												زمان مانور:	
مکان مانور:												سطح مانور: □ A □ B □ C	
ارزیابی هسته مدیریت شرایط اضطراری / بحران													
زمان فراخوان	زمان تشکیل	رئیس هسته	دبیر ستاد / کمیته	معاون عملیات	معاون مهندسی	معاون پشتیبانی	رئیس مخابرات	رئیس بهره برداری	رئیس روابط عمومی	رئیس بسیج	رئیس حراست	رئیس عملیات	حمل و نقل
۱	زمان حضور												
۲	پارامترهای ارزیابی												
۳	حضور به موقع در اتاق بحران (۱۰ امتیاز)												
۴	هماهنگی با مدیر کمیته (۱۰ امتیاز)												
۵	نحوه اداره تیم تحت مدیریت (۱۰ امتیاز)												
۶	سرعت عمل مناسب (۱۰ امتیاز)												
۷	انطباق فعالیت ها با شرح وظایف (۱۰ امتیاز)												
۸	تجهیزات اتاق بحران (۱۰ امتیاز)												
۹	بازدید از محل حادثه (۱۰ امتیاز)												
۱۰	نحوه ارتباطات رادیویی (۱۰ امتیاز)												
۱۱	نحوه مدیریت شرایط اضطراری / بحران (۱۰ امتیاز)												
۱۲	استفاده از PPE مناسب (۱۰ امتیاز)												
حداکثر امتیازات													
جمع امتیازات													
درصد امتیازات													
نواقص مشاهده شده در پیوست آمده است.													
امضا ارزیاب / ارزیابان:													
امضا تأییدکننده:													
امضا تصویب کننده:													

تذکر: ارزیابان می توانند بسته به نوع و ماهیت مانور نسبت به در نظر گرفتن یا نگرفتن هر کدام از سطوح امتیاز، متناظر با گروه ها اقدام و در جمع بندی نهایی اعمال کنند.

دستورالعمل طرح‌ریزی و کنترل اهداف و برنامه‌های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت

دستورالعمل طرح‌ریزی و کنترل اهداف و
برنامه‌های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران
وزارت نفت
ابلاغی ۱۴۰۲/۰۱/۲۱ شماره ۱۴۰۲/۲۱۵۵۶

۱- هدف:

هدف از این روش عمومی، تشریح نحوه طرح‌ریزی اهداف و برنامه‌های سالیانه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت با توجه به نیازهای ذی‌نفعان و الزامات دولتی مشخص شده و نیز چگونگی تحقق بخشیدن به این برنامه‌ها با تخصیص منابع و اجرای کنترل‌های لازم است.

۲- دامنه کاربرد:

این راهنما برای کلیه شرکت‌های اصلی، فرعی / تابعه، مدیریت‌های مستقل ستادی و سایر واحدها و تأسیسات تابعه وزارت نفت و همچنین، شرکت‌های بخش غیردولتی صنعت نفت لازم‌الاجرا است. تهیه مستندات تکمیلی، ازجمله رویه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های کاری در صورتی که مغایرتی با چارچوب و کلیات این راهنما نداشته باشد، بلامانع است.

۳- مسئولیت‌ها و ضمانت اجرا:

۳-۱: معاون وزیر در امور مهندسی، پژوهش و فناوری:

- مدیریت و انجام هماهنگی‌های لازم برای تشکیل کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران صنعت نفت؛
- کنترل انجام مراحل مختلف تهیه برنامه سالیانه و نیز نظارت بر اجرای آنها در زمان‌های ذکر شده؛
- اطمینان از رعایت الزامات قانونی نهادهای سازمان‌های بالادستی در پیش‌نویس برنامه‌ها.

۳-۲: مدیر کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت:

- انجام هماهنگی‌های لازم برای تشکیل کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران صنعت نفت؛
- کنترل انجام مراحل مختلف تهیه برنامه سالیانه و نیز نظارت بر اجرای آن‌ها در زمان‌های ذکر شده؛
- اطمینان از رعایت الزامات قانونی نهادهای سازمان‌های بالادستی در پیش‌نویس برنامه‌ها؛
- برنامه‌ریزی و نیز ارائه برنامه‌های تنظیمی در کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران و دبیری جلسات آن.

۳-۳: مدیر کل HSE وزارت نفت:

- کنترل اهداف و برنامه‌های چهار شرکت اصلی و پیگیری روند اجرای برنامه‌ها و اخذ گزارش از HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی و پیگیری رفع موانع برای دستیابی به اهداف تعیین شده.

۳-۴: مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی:

- تعیین و بازنگری اهداف کلان و خرد و سایر برنامه‌های عملیاتی برای اطمینان از رعایت الزامات مشخص شده در سند راهبردی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و سایر الزامات قانونی در برنامه‌های طرح‌ریزی شده سالیانه؛

- تعدیل برنامه‌ها، بررسی علل وریشه عدم تحقق آنها در فرصت‌های پیش‌بینی شده و تعریف اقدامات اصلاحی یا پیشگیرانه لازم در دوره‌های سه‌ماهه؛

- تعیین مراحل و گام‌های انجام هر برنامه، زمان لازم و درصد وزنی هریک از فعالیت‌های تصویب شده در کمیته برنامه‌ریزی و تعیین منابع موردنیاز برای تحقق اهداف با رعایت الزامات تعیین شده؛
- ارائه گزارش پیشرفت برنامه‌ها هر سه ماه یکبار؛

- پیگیری برای رفع موانع تحقق اهداف؛
- محاسبه شاخص های کنترل اهداف و گزارش دهی سه ماهه.
- ۳-۵: رئیس سازمان حراست صنعت نفت:**
- لحاظ کردن اهداف پدافندی از منظر امنیتی، سایبری و کنترل اجرای برنامه های تنظیم شده با هدف تحقق آنها در فرصت های پیش بینی شده.
- ۳-۶: مدیرعامل سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت:**
- تعیین و بازنگری اهداف کلان و خرد و برنامه های عملیاتی برای اطمینان از رعایت الزامات مشخص شده در سند راهبردی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و سایر الزامات قانونی در برنامه های طرح ریزی شده سالیانه؛
- تعدیل برنامه ها، بررسی علل و ریشه عدم تحقق آنها در فرصت های پیش بینی شده و تعریف اقدامات اصلاحی یا پیشگیرانه لازم در دوره های سه ماهه؛
- تعیین مراحل و گام های انجام هر برنامه، زمان لازم و درصد وزنی هریک از فعالیت های تصویب شده در کمیته برنامه ریزی و تعیین منابع مورد نیاز برای تحقق اهداف با رعایت الزامات تعیین شده؛
- ارائه گزارش پیشرفت برنامه ها هر سه ماه یکبار؛
- پیگیری برای رفع موانع تحقق اهداف؛
- محاسبه شاخص های کنترل اهداف و گزارش دهی سه ماهه.
- ۳-۷: معاونت انرژی سازمان پدافند غیرعامل کشور:**
- نظارت بر تهیه و تدوین اهداف و برنامه های پدافند غیرعامل وزارت نفت.
- ۳-۸: کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ستاد مرکزی وزارت نفت:**
- مطابق MOP-PDCM-GI-۰۳ (۱) اعضا و شرح وظایف آنها تهیه و تدوین گردیده است. یکی از وظایف این کمیته بررسی و تصویب اهداف کلان و خرد و برنامه های عملیاتی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت است.
- ۳-۹: کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت:**
- کمیته اجرایی وزارت نفت با ابلاغ احکام اعضا توسط وزیر محترم نفت و با پیشنهاد معاون وزیر در امور مهندسی، پژوهش و فناوری و با اعتبار دوساله صادر می گردد. ترکیب کمیته اجرایی مطابق جدول الف است؛
- بررسی و تأیید اهداف کلان و خرد و برنامه های عملیاتی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران چهار شرکت اصلی منطبق با سند راهبردی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت؛
- تشکیل جلسات هر سه ماه یکبار و بررسی روند پیشرفت برنامه ها و در صورت انحراف از برنامه، تعریف اقدام اصلاحی.

۴- الزامات و مستندات مرجع:

- ۴-۱: قانون مدیریت بحران کشور مصوبه هفتم مرداد ماه سال ۱۳۹۸؛
- ۴-۲: نظام نامه و آئین نامه های ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور؛
- ۴-۳: سند راهبردی پدافند غیرعامل صنعت نفت.

۵- تعاریف

۵-۱: برنامه سالیانه (Action Plans):

- گام‌های عملیاتی برای تحقق اهداف سالیانه تعریف شده.

ردیف	سمت سازمانی	مسئولیت در کمیته	مختصر وظایف
۱	معاون وزیر در امور مهندسی، پژوهش و فناوری	رئیس کمیته	تشکیل جلسات و مدیریت جلسات
۲	مدیر کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت	دبیر کمیته	برنامه‌ریزی تشکیل جلسات و هماهنگی‌های لازم و تدوین صورت‌جلسات
۳	معاونت انرژی سازمان پدافند غیرعامل کشور	عضو اصلی کمیته	نظارت بر روند تدوین اهداف و برنامه‌های صنعت نفت
۴	مدیر کل HSE وزارت نفت	عضو اصلی کمیته	نظارت بر روند تدوین اهداف و برنامه‌های چهار شرکت اصلی
۵	مدیر HSE و پدافند غیرعامل شرکت ملی نفت ایران	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها
۶	مدیر HSE و پدافند غیرعامل شرکت ملی - صنایع پتروشیمی	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها
۷	مدیر HSE و پدافند غیرعامل شرکت ملی گاز ایران	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها
۸	مدیر HSE و پدافند غیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها
۹	رئیس سازمان حراست صنعت نفت	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها
۱۰	مدیرعامل سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت	عضو اصلی کمیته	تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی و گزارش‌گیری و اقدام اصلاحی انحراف برنامه‌ها

جدول الف

۵-۲: فعالیت‌های برنامه عملیاتی:

- گام‌های اصلی هر برنامه (برنامه عملیاتی) می‌تواند شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها باشد که زیرگروه آن قرار گرفته‌اند و دارای توالی هستند.

۵-۳: زیر فعالیت‌های برنامه عملیاتی:

- مراحل انجام یک فعالیت سرگروه با رعایت ترتیب.

۵-۴: فرآیند تدوین و تصویب خواهی اهداف و برنامه‌های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت:

مطابق فلوچارت ب، فرآیند تدوین و تصویب خواهی اهداف و برنامه‌های عملیاتی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت انجام می‌شود.

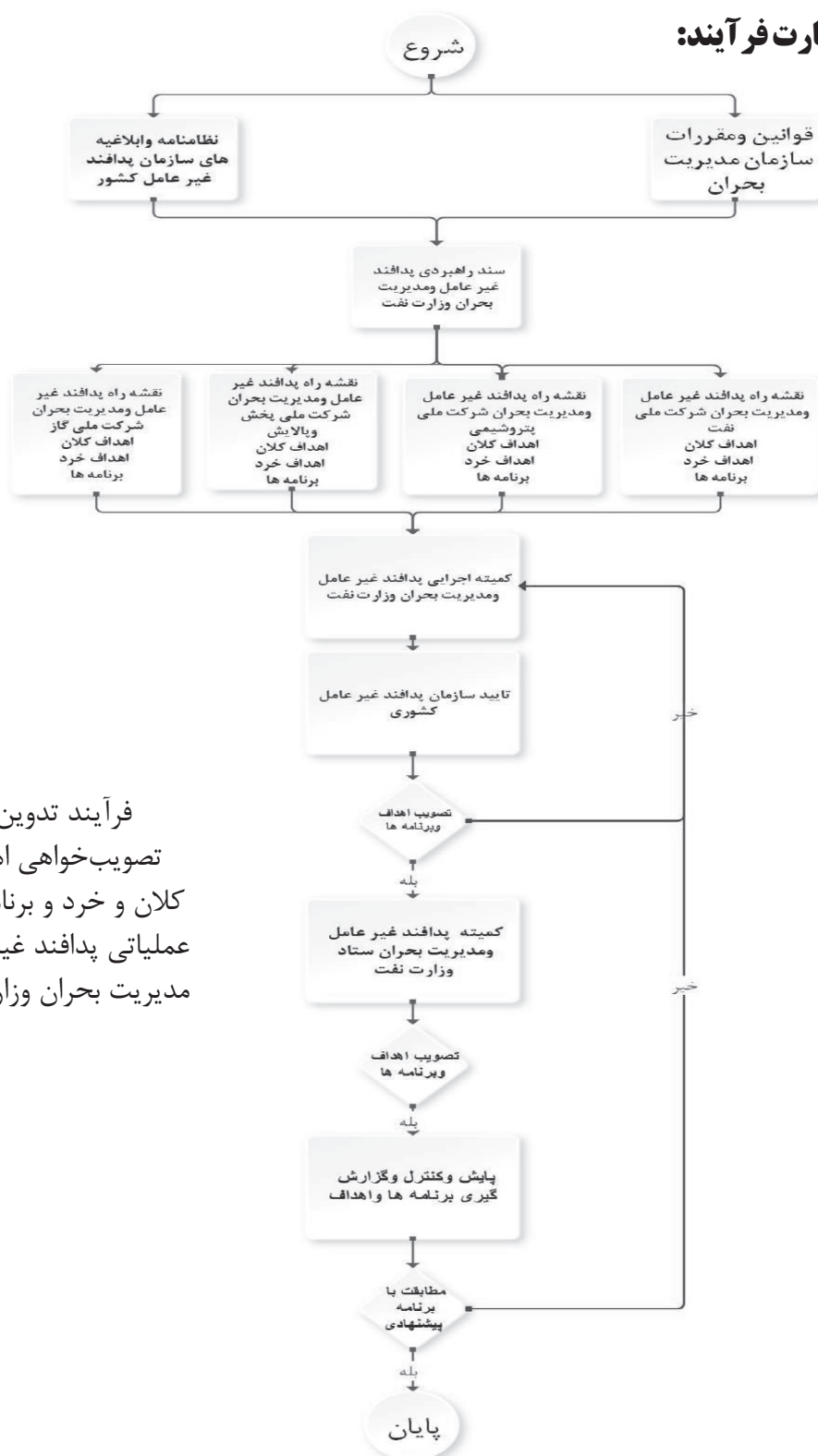
تذکر: طبق این روش عمومی، روند کنترل اجرای برنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای کنترل پروژه انجام شده که در قسمت‌های مختلف این روش عمومی، ورود داده‌ها به این نرم‌افزار و اخذ گزارش از آن عنوان گردیده است.

همچنین، کلیه داده‌ها طبق قالب جدول د پیوست به نرم افزار وارد و هنگام اخذ گزارش نیز طبق همین قالب از برنامه پرینت گرفته می‌شود (در مواردی که بعضی از ستون‌های قالب طرح‌شده مورد استفاده نیستند، هنگام گزارش گیری می‌توانند حذف گردند).

۶- اقدامات:

- تدوین اهداف کلان و خرد و برنامه‌های عملیاتی چهار شرکت اصلی در حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران؛
- تشکیل جلسات کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت هر سه ماه یکبار برای بررسی روند دستیابی به اهداف و بررسی موانع تحقق اهداف و تعریف اقدام اصلاحی.
- گزارش سه‌ماهه دستیابی به اهداف مطابق جدول (د) به کمیته، توسط مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی و حراست به‌عنوان متولی سایبر و امنیت با رویکرد پدافندی؛
- گزارش سه‌ماهه شاخص‌های عملکردی مطابق جدول (ج) به کمیته، توسط مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی و حراست به‌عنوان متولی سایبر و امنیت با رویکرد پدافندی؛
- ارسال اهداف و برنامه‌های تأییدشده در کمیته اجرایی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت به سازمان پدافند غیرعامل کشور برای تأیید ثانویه؛
- ارسال اهداف و برنامه‌های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران تأییدشده توسط سازمان پدافند غیرعامل برای طرح در کمیته ستاد مرکزی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت برای اخذ تأیید نهایی و تصویب و اخذ دستور تأیید بودجه مورد نیاز توسط کمیته؛
- پیگیری اعضای کمیته و مدیران برای تحقق اهداف مصوب‌شده در کمیته ستاد مرکزی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت.

۷- فلوجارت فرآیند:

فرآیند تدوین و
تصویب‌خواهی اهداف
کلان و خرد و برنامه‌های
عملیاتی پدافند غیرعامل و
مدیریت بحران وزارت نفت

۸- شاخص‌های فرآیند:

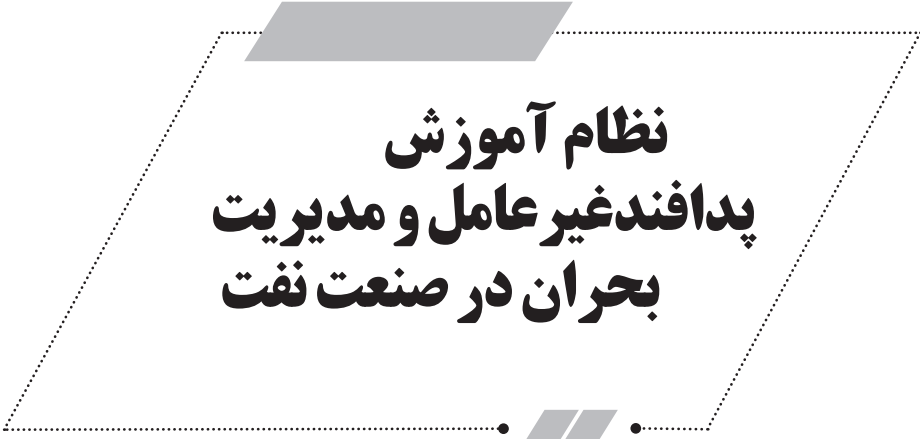
ردیف	تعریف شاخص	نحوه محاسبه	اثر بخشی	کارایی	دوره اندازه‌گیری	مسئول محاسبه	معیار	مستندات مرتبط
۱	میانگین درصد انحراف از برنامه‌ها	مجموع میزان انحراف از حدود پذیرش اهداف و شاخص‌ها	*		سه‌ماهه	مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی / حراست		
		کل تعداد اهداف و برنامه‌ها و شاخص‌ها						
۲	درصد تحقق اهداف	تعداد اهداف و برنامه‌های اجراشده	*		سالانه	مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی / حراست		
		اهداف و برنامه‌های مصوب سازمان						
۳	میزان انحراف زمانی از برنامه هدف‌گذاری	زمان اجرای برنامه‌ها و اهداف	*		دو ماه یکبار	مدیران HSE و پدافند غیرعامل چهار شرکت اصلی / حراست		
		زمان برنامه‌ریزی‌شده / پیش‌بینی‌شده برای اجرای برنامه‌ها و اهداف						

جدول ج

مجموعه الزامات، راهنماها و دستورالعمل های پدافند
غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت

گزارش اهداف و برنامه ها (شرکت ملی...)									
ردیف	عنوان برنامه / پروژه	کل اعتبار از محل اعتبارات شرکت ملی - (میلیون ریال)	تاریخ شروع	تاریخ پایان	گام های اجرایی برنامه ها	درصد وزنی	درصد پیشرفت واقعی (% وزنی)	اعتبار هزینه شده (میلیون ریال)	توضیحات
۱	برنامه های قراردادی (شامل برنامه های پژوهشی، طرح ها و موارد مشابه)				تهیه و تدوین سند انتظار	۵			
					بررسی و تأیید شرح خدمات	۵			
					انتخاب مجری و عقد قرارداد	۵			
					اجرا توسط مجری و هدایت مجری و اخذ گزارش های مستمر	۷۰			
					بررسی و تأیید گزارش ها و صورت وضعیت ها	۱۰			
					اخذ تأییدیه نهایی از هیئت رئیسه سازمان	۵			
					مجموع درصد پیشرفت واقعی	۱۰۰			
۲	برنامه های کارگروهی				شناسایی اعضا، اخذ تأییدیه هیئت رئیسه سازمان برای تشکیل کارگروه، تهیه و تدوین سند انتظار	۵			
					صدور حکم، تدوین زمان بندی جلسات و تعیین زمان تحویل محصول	۵			
					تشکیل جلسات و تهیه پیش نویس اولیه گزارش های کارگروه	۶۰			
					جمع بندی نهایی گزارش های کارگروه و ارائه به هیئت تخصصی علمی و رئیس سازمان	۲۰			
					بررسی و تصویب	۱۰			
					مجموع درصد پیشرفت واقعی	۱۰۰			
۳	مانورها				طراحی، برنامه ریزی و تصویب سناریو	۱۵			
					برگزاری مانور	۵۰			
					نظارت بر اجرای مانور	۱۰			
					ارزیابی برگزاری مانور	۱۵			
					مستندسازی و ارائه گزارش مانور به میادین ذیربط	۱۰			
					مجموع درصد پیشرفت واقعی	۱۰۰			
۴	تهیه اسناد راهبردی و نقشه راه				بررسی و جمع آوری اسناد بالادستی	۲۰			
					تهیه و تدوین پیش بینی اولیه	۵۰			
					بررسی نهایی، تأیید و تصویب	۲۰			
					تدوین و تنظیم ابلاغیه و ارائه گزارش به مراجع ذیربط	۱۰			
					مجموع درصد پیشرفت واقعی	۱۰۰			
۵	فعالیت های آموزشی				تهیه طرح درس و محتوای آموزش	۲۰			
					انتخاب اساتید	۱۰			
					تأیید طرح درس و محتوای آموزشی توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور	۱۰			
					برگزاری دوره آموزشی	۶۰			
					مجموع درصد پیشرفت واقعی	۱۰۰			

جدول ه

نظام آموزش پدافند غیر عامل و مدیریت بحران در صنعت نفت

نظام آموزش پدافند غیر عامل و مدیریت

بحران در صنعت نفت ابلاغی

۱۴۰۲/۴/۲۸ شماره م ت م س ۱ / ۲۱۵۲۹۵

به منظور ارتقای اثربخشی برنامه‌های آموزشی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در چارچوب و الزامات ناظر بر ماده ۱۰ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت، مصوب ۱۳۹۱/۲/۱۹ مجلس محترم شورای اسلامی و متعاقب آن، تکالیف ناشی از مواد فصل چهارم آیین‌نامه نظام‌های اداری و استخدامی کارکنان صنعت نفت و نظام آموزش و توسعه منابع انسانی صنعت نفت و شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران به شماره ۹۶۱ - ۲۰/۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۸، نظام آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران به شرح زیر ابلاغ می‌شود.

۱- هدف:

- ۱-۱- بسترسازی به منظور ارتقای شایستگی‌های شاغلین متناسب با شایستگی‌های موردنیاز مشاغل؛
- ۲-۱- همسوسازی اولویت‌های آموزش صنعت نفت با اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های کلان سازمانی از جمله سازمان پدافند غیرعامل و مدیریت بحران کشور و سند راهبردی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت؛
- ۳-۱- ایجاد یکپارچگی، تعیین مسئولیت‌ها و اختیارات بین سطوح مختلف آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران؛
- ۴-۱- بهبود کیفیت و ارتقای بهره‌وری کارکنان شاغل و دارای نقش در حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در راستای تسهیل شناسایی تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها، پیشگیری و آمادگی، عملیات مقابله با شرایط اضطراری / بحران، بازسازی و بازتوانی، وحدت فرماندهی و مدیریت هوشمند مخاطرات ناشی از تهدیدات پدافندی در حوزه‌های زیستی، تداوم کارکرد، شیمیایی، مردم‌محور، سایبری و... از طریق هدفمندسازی آموزش‌ها و استفاده از روش‌ها و رویکردهای نوین.

۲- دامنه کاربرد:

اجرای مفاد این نظام‌نامه برای وزارت نفت و کلیه شرکت‌های اصلی و فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت و پیمانکاران طرف قرارداد آن‌ها و مشاوران الزامی است. تهیه مستندات تکمیلی، از جمله رویه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های کاری، در صورتی که مغایرتی با چارچوب و کلیات این نظام‌نامه نداشته باشد، با تأیید اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران و اداره کل آموزش، برنامه‌ریزی نیروی انسانی و تحول اداری بلامانع است.

۳- تعاریف:

- **پدافند غیرعامل:** مجموعه اقدامات غیرمسلحانه‌ای است که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری و تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد؛
- **سطح بندی:** به اولویت بندی مراکز ثقل در مواجهه با تهدیدات اطلاق می‌گردد که بر اساس نوع تأثیر ملی، منطقه‌ای یا محلی و سایر معیارها و شاخص‌ها در سه سطح حیاتی، حساس و یا مهم قرار می‌گیرند؛
- **مراکز حیاتی:** مراکزی که گستره فعالیت ملی دارند و استمرار فعالیت آن‌ها برای کشور حیاتی است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال کلی در اداره امور کشور می‌گردد؛
- **مراکز حساس:** مراکزی که گستره فعالیت منطقه‌ای (چند استانی) دارند و وجود استمرار فعالیت آن‌ها برای

مناطق از کشور ضروری است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال در مناطقی از کشور می‌گردد؛

- **مراکز مهم:** مراکزی که گستره فعالیت محلی دارند و استمرار فعالیت آن‌ها برای بخشی از کشور اهمیت دارد و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال در بخشی از کشور می‌گردد؛
- **بحران:** از هم‌گسیختگی جدی عملکرد یک سازمان / جامعه که ناشی از وقوع مخاطره / مخاطرات است که منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی، اقتصادی و یا زیست‌محیطی می‌گردد که مواجهه با آن فراتر از توانایی آن سازمان است و به مداخله اجرایی نهادهای برون‌سازمانی نیاز دارد؛
- **مدیریت بحران:** فرآیند پیش‌بینی و پیشگیری از وقوع بحران، برخورد و مداخله در بحران و سالم‌سازی بعد از وقوع بحران است.

۴- مسئولیت‌ها:

۴-۱- مدیریت توسعه منابع انسانی و مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی مسئولیت برنامه ریزی و نظارت بر حسن اجرای این سند در سطح شرکت‌ها / اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت را برعهده دارند؛

۴-۲- مسئولیت انجام مکاتبات و ساماندهی و هدایت دوره‌های مرتبط با اداره‌های IT و حراست برعهده مدیریت‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است و برگزاری دوره‌های آموزشی به اداره‌های IT و حراست مطابق با ضوابط اداره‌های آموزش شرکت‌ها مرتبط است؛

۴-۳- مسئولیت ابلاغ راهبردها و سیاست‌های کلان در حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران برعهده اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران است؛

۴-۴- بازنگری نظام حسب درخواست مدیر کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران و مدیر کل آموزش، برنامه‌ریزی نیروی انسانی و تحول اداری و با انجام هماهنگی فی‌مابین قابل انجام است؛

۴-۵- ابلاغ اصلاحات و بازنگری‌های انجام‌شده در این نظام‌نامه به صورت مشترک توسط معاون توسعه مدیریت و سرمایه انسانی و معاون امور مهندسی، پژوهش و فناوری صورت می‌گیرد؛

۴-۶- مسئولیت برگزاری دوره‌های آموزشی منتج از این نظام‌نامه برعهده اداره‌های آموزش شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است. آموزش نیروهای پیمانکاری با توجه به ضوابط و دستورالعمل اجرای الزامات و رویه‌های مدیریت HSE صنعت نفت به شماره ۲۰۷۵۳۰-۲۰/۲ مورخ ۱۳۹۵/۵/۱۰ در چارچوب زیر صورت می‌گیرد:

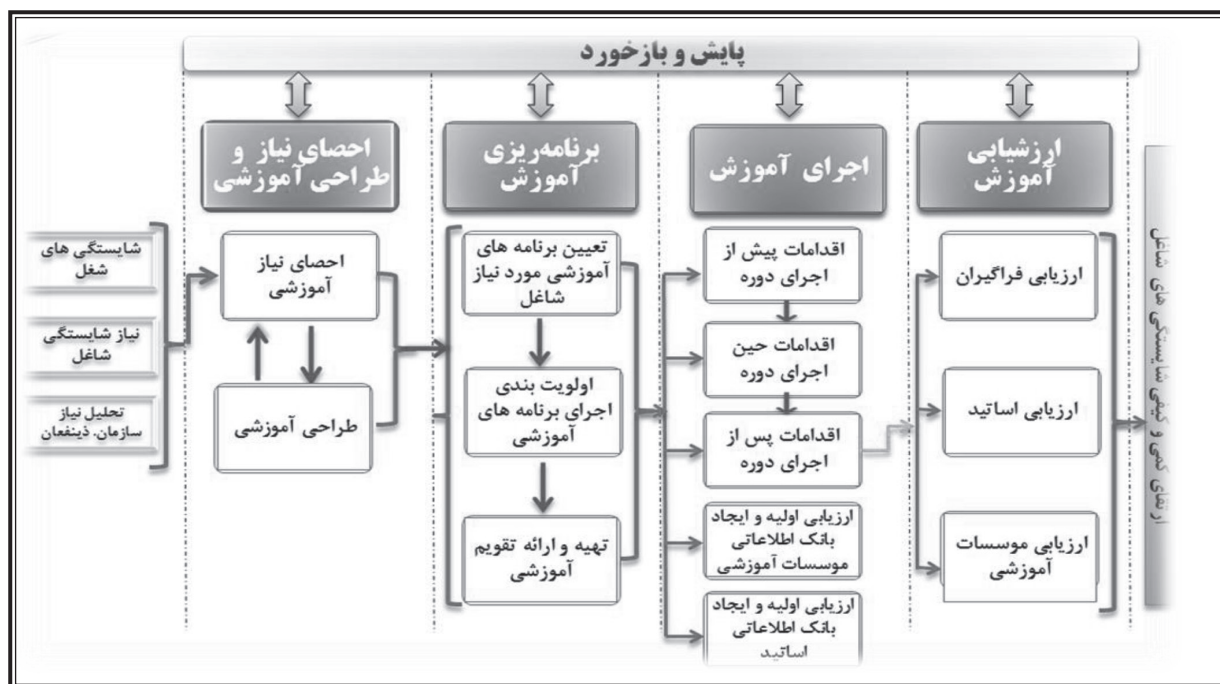
- اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل هریک از شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت موظفند نیازهای آموزشی هریک از شرکت‌های پیمانکار را با توجه به نظام آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران صنعت نفت و شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران ابلاغی به شماره ۹۶۱ - ۲/۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۸، به اداره آموزش شرکت و امور قراردادهای اعلام کنند تا در متن تعهدات قراردادی پیمانکار درج شود. با توجه به شیوه‌نامه اجرای الزامات و رویه‌های مدیریت HSE در قراردادهای صنعت نفت، منطبق با مفاد ۲۸-۱-۵ و ۵-۱ و ماده ۳ این شیوه‌نامه، آموزش‌های عمومی با هزینه شرکت تابعه / کارفرما و آموزش‌های تخصصی با هزینه پیمانکار است.

۵- سیاست‌های اصلی:

- افزایش سطح آگاهی عمومی و تخصصی نیروی انسانی در حیطه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تمامی سطوح سازمانی و اشاعه فرهنگ پدافند غیرعامل و مدیریت بحران با هدف شناسایی تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها، پیشگیری و آمادگی، عملیات مقابله با شرایط اضطراری / بحران، بازسازی و بازتوانی، وحدت فرماندهی و مدیریت هوشمند مخاطرات ناشی از تهدیدات پدافندی در حوزه‌های زیستی، تداوم کارکرد، شیمیایی، مردم‌محور، سایبری؛
- تعیین حیطه وظایف و نحوه تعامل مؤثر و بهینه اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و آموزش شرکت‌های اصلی، فرعی و تابعه در خصوص نحوه اجرای فرآیند آموزش پدافند غیرعامل و مدیریت بحران؛
- تدوین نیازمندی‌های آموزشی در راستای تسهیل در شناسایی تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها، پیشگیری و آمادگی، عملیات مقابله با شرایط اضطراری / بحران، بازسازی و بازتوانی، وحدت فرماندهی و مدیریت هوشمند مخاطرات ناشی از تهدیدات پدافندی در حوزه‌های زیستی، تداوم کارکرد، شیمیایی، مردم‌محور، سایبری.

۶- فرآیند آموزش:

این نظام دارای گام‌های زیر است:

۷- مراحل اجرایی:

۷-۱- احصای شایستگی های شغل: شایستگی های مشاغل و سمت های پدافند غیر عامل و نقش های مدیریت بحران شامل ابعاد شایستگی، مؤلفه های شایستگی و سطح شایستگی توسط مدیریت HSE و پدافند غیر عامل شرکت های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت با همکاری و نظارت اداره های آموزش شرکت های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت در قسمت مربوط فرم شماره ۱ (پرو فایل شایستگی شغل) و حضور متخصصان شغلی در حوزه پدافند غیر عامل و مدیریت بحران انجام می پذیرد؛

۷-۱-۱- تعیین ابعاد شایستگی: ابعاد شایستگی هر شغل عبارت از اهم وظایف اصلی تشکیل دهنده آن شغل است که با در نظر گرفتن موارد زیر شناسایی می گردد. وظایف اصلی هر شغل معمولاً محدود به حداقل ۳ و حداکثر ۷ وظیفه اصلی است:

● **ضوابط، الزامات، رویه ها و دستورالعمل های پدافند غیر عامل و مدیریت بحران:** نیازسنجی مبتنی بر ضوابط، الزامات، رویه ها و دستورالعمل های پدافند غیر عامل و قانون مدیریت بحران کشور و نیز مستندات ابلاغی نهادهای بالادستی از جمله سازمان پدافند غیر عامل کشور، شورای امنیت ملی، سازمان مدیریت بحران و آئین نامه های مرتبط؛

● **کنترل عملیات پدافند غیر عامل و مدیریت بحران:** نیازسنجی مبتنی بر کنترل عملیات پدافند غیر عامل و مدیریت بحران مانند دستورالعمل مقابله با شرایط اضطراری / بحران بر اساس درخواست اداره های HSE و پدافند غیر عامل شرکت های تابعه پس از تأیید مدیریت های HSE و پدافند غیر عامل و مدیریت های توسعه منابع انسانی شرکت های اصلی است؛

● **تحلیل خطرات و تهدیدات پدافند غیر عامل و ارزیابی آسیب پذیری و سطح بندی و ارزیابی ریسک:** نتایج تحلیل خطرات فرآیندی و تهدیدات و سطح بندی پدافندی و به منظور کنترل ریسک های ناشی از خطرات شناسایی شده لازم است در فرآیند احصای نیاز آموزشی مورد توجه قرار گیرد. برای شناسایی خطرات شغل / شاغل می توان از روش هایی نظیر JSA (آنالیز ایمنی شغلی) فرم شماره ۲ و JHA (آنالیز خطرات شغلی) فرم شماره ۳ در فرآیند احصای نیاز آموزشی مورد توجه قرار گیرد؛

● **فعالیت ها و وظایف حیاتی پدافند غیر عامل و مدیریت بحران:** شناسایی مشاغل حیاتی پدافند غیر عامل و مدیریت بحران از جمله وظایف واگذار شده به پیمانکاران طرف قرارداد، تحلیل و تعیین نیازهای آموزشی مشاغل، برعهده مدیریت HSE و پدافند غیر عامل شرکت های اصلی و اداره های HSE و پدافند غیر عامل شرکت های فرعی تابعه و وابسته به وزارت نفت است. لیست مشاغل حیاتی پس از شناسایی مشاغل مذکور توسط مدیریت HSE و پدافند غیر عامل شرکت های فرعی تابعه و وابسته به وزارت نفت تهیه و پس از تأیید مدیریت HSE و پدافند غیر عامل شرکت های اصلی و تصویب اداره کل پدافند غیر عامل و مدیریت بحران وزارت نفت نهایی می گردد؛

● **حوادث و مورد کاوی ها:** مدیریت های HSE و پدافند غیر عامل شرکت ها موظف به تهیه بانک اطلاعات رویدادهای پدافند غیر عامل و مدیریت بحران بوده و حوادث و مورد کاوی ها حداقل به صورت سالانه، یک بار و با هدف اشتراک گذاری و اشاعه درس آموخته ها برای پیشگیری از تکرار مجدد رویدادها باید مورد تجزیه و تحلیل قرار

- گیرد و در صورت لزوم، دوره‌های آموزشی مبتنی بر درس آموزشی استخراج و برگزار شوند؛
- **مسائل و تغییرات فرآیندی سازمان:** شامل کلیه تغییرات ساختار و فرآیندهای سازمانی، فناوری‌ها و یا مسائل و مشکلات ناشی از این تغییرات است که می‌تواند در احصای شایستگی‌های شغل مؤثر باشد. لذا، هر تغییر فرآیندی و سازمانی در احصای شایستگی شغل و شاغل می‌بایست لحاظ گردد؛
 - **۷-۱-۲- مؤلفه‌های شایستگی:** مؤلفه‌های شایستگی شامل حوزه‌های دانش، نگرش و مهارت‌های موردنیاز برای انجام هر وظیفه اصلی شغلی (بعد شایستگی) است که توسط متخصصین شغل احصا می‌گردد؛
 - **۷-۱-۳- سطح‌بندی شایستگی:** سطح شایستگی، میزان دانش و مهارت موردنیاز برای تحقق هر مؤلفه شایستگی است که در ۴ سطح به قرار زیر تقسیم‌بندی می‌شود:
 - **سطح آگاهی:** در این سطح، فرد روش یا فناوری‌های موردنیاز شغل را می‌شناسد و برای انجام کار نیازمند راهنمایی نزدیک و گسترده است؛
 - **سطح دانش:** در این سطح، فرد دانش انجام کار را دارد و نیازمند راهنمایی موردی با مراجعه به سرپرست یا راهنماهای موضوعه برای انجام کار است؛
 - **سطح مهارت:** در این سطح، فرد به شکل مستقل و درست از مهارت خود در پروژه‌ها استفاده می‌کند و می‌تواند دیگران را برای انجام کار راهنمایی کند؛
 - **سطح خبرگی:** در این سطح، فرد به شرکت ارزش راهبردی و جهت‌گیری‌های فناوری را پیشنهاد می‌کند و از نظر شرکت و همکاران در این فناوری صاحب صلاحیت و مرجعیت شناخته می‌شود؛
 - **۷-۱-۴- تعیین فرصت یادگیری و نیاز آموزشی:** برای هر یک از مؤلفه‌های شایستگی فرصت‌های یادگیری موردنیاز را با در نظر گرفتن حداقل آموزش‌ها و با استفاده از دسته‌بندی نیاز آموزشی به شرح زیر مشخص می‌کنند:
 - **۷-۱-۴-۱- تعیین اختلاف سطح شایستگی:** سطح اختلاف شایستگی برای ارتقای شغل به ترتیب شامل ۳ سطح از «سطح آگاهی به دانش»، «دانش به مهارت» و «مهارت به خبرگی» است که توسط واحد آموزش شرکت‌های اصلی و فرعی با بررسی اطلاعات شغل، سطح شایستگی موردنیاز شغل در صورت ارتقای شغلی مشخص می‌گردد؛
 - **۷-۱-۴-۲- تعیین دسته نیاز آموزشی:** دسته نیازهای آموزشی مشتمل بر چهار دسته: «رسمی، تجربی، تعاملی، بازخوردی» می‌باشد که توسط اداره‌های آموزش و متخصصین شغلی در حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت انجام می‌شود و برای هر فرصت یادگیری مشخص می‌گردد؛
 - **الف- رسمی (Instructional):** فعالیت‌های آموزشی عمدتاً رسمی و ساختاریافته آموزش هستند که نحوه مشارکت مدرس و فراگیران و نحوه تعامل آن‌ها با مطالب و محتوای آموزشی را مشخص می‌کند و شامل موارد زیر است:
 - **کلاس (Classroom):** فعالیت آموزشی حضوری در کلاس درس را شامل می‌شود؛
 - **مجازی آنلاین (On-Line):** یک درس آنلاین که از طریق اینترنت پخش می‌شود. مطالب آموزشی مبتنی بر یادگیری الکترونیکی هستند؛
 - **مجازی آفلاین (Off-Line):** سیستم یادگیری مبتنی بر آموزش رسمی، اما با کمک منابع الکترونیکی بدون

- در نظر گرفتن مکان آموزش. استفاده از رایانه و اینترنت مؤلفه اصلی آموزش الکترونیکی را تشکیل می‌دهد؛
- **خودآموزی (Self-Study):** روش یادگیری خودآموزی بدون نظارت مستقیم؛
 - **وبینار (Webinar):** از عبارت Web-based Seminar گرفته شده است و به کلاس، دوره، سمینار یا هر نوع رویداد آنلاین گفته می‌شود که در محیط وب و با استفاده از اینترنت و نرم‌افزارهای خاص ((zoom , sky for business, ... به‌طور کاملاً آنلاین، زنده، تعاملی و دوطرفه در یک زمان مشخص برگزار می‌شود؛
 - **ب- تجربی (Experimental):** فعالیت آموزشی مبتنی بر تجربه و آزمایش (مسئله‌محور) شامل موارد زیر است:
 - **کارگاهی (Workshop):** جلسه‌ای که در آن گروهی از افراد درباره یک موضوع یا پروژه خاص مشغول بحث و فعالیت فشرده هستند؛
 - **بازدید عملیاتی (Site Visit):** بازدید شامل گردش / بازدید علمی / تور تعالی است؛
 - **کارهای پروژه‌ای (Project Work):** کارهایی است که در قالب یک پروژه انجام می‌شود؛
 - **مربیگری (Coaching):** فرایندی است که هدف آن بهبود عملکرد حرفه‌ای از طریق کمک به افراد برای کشف استعدادها و توانمندی‌هایشان است؛
 - **منتورینگ (Mentoring):** تخصیص یک کارآموز به فرد باتجربه برای انتقال مهارت، ارزش‌ها و اصول کار در یک بازه زمانی مشخص است؛
 - **گردش شغلی (Job Rotation):** قرار گرفتن در شغل‌های مختلف با هدف آشنایی با فرایندها و رویه‌های کاری مشاغل مرتبط است؛
 - **کنفرانس‌ها (Conference) یا گردهمایی:** در این روش، اطلاعات توسط فراگیران جمع‌آوری و ارائه می‌شود. این روش یک موقعیت فعال برای یادگیری به وجود می‌آورد و مشخص می‌کند که افراد تا چه اندازه می‌دانند. نقش مدرس در کنفرانس صرفاً هدایت و اداره کردن جلسه و جلوگیری از مباحثی است که منجر به انحراف از موضوع کنفرانس و روال منطقی آن می‌شود؛
 - **ج- تعاملی (Interactive):** فعالیت‌های تعاملی در آموزش که به فراگیران امکان می‌دهد آنچه را که می‌آموزند از طریق مشارکت فعال و تعامل در یک سطح عمیق‌تر و یکپارچه‌تر درک کنند و شامل موارد زیر است:
 - **شبیه‌سازها (Simulator):** شبیه‌ساز، برنامه یا ماشینی است که یک موقعیت واقعی را شبیه‌سازی می‌کند، به این معنی که یک نسخه مجازی از آن را ایجاد می‌کند. شبیه‌ساز به فراگیران این امکان را می‌دهد که بدون خطرات واقعی بیاموزند.
 - **نرم افزار (Software):** برنامه و نرم‌افزارهای رایانه‌ای آموزشی است.
 - **آموزش حین کار (On-site Training):** آموزش ارائه‌شده به کارمندان یک سازمان در سایت خود یا مکان دیگری است که توسط سازمان تنظیم شده است (آموزش‌های داخل سازمانی).
 - **د- بازخوردی (Reflection):** یادگیری از طریق بازتاب محیطی است و زمانی اتفاق می‌افتد که فراگیران از فرایندهای تفکر خود آگاه شوند و از طریق مکانیزم‌های بازتابی محیط نسبت به بازنگری و اصلاح یادگیری‌های خود اقدام کنند. این مکانیزم‌های بازتابی شامل موارد زیر است:
 - **آزمون‌های کتبی (Written Test):**
 - **آزمون‌های عملی (Practical Test):**

● مصاحبه فنی تخصصی (Technical Interview)؛

● ارائه گواهینامه معتبر توسط کارکنان (Certificate)؛

۷-۱-۳-۴-درج کد نیاز آموزشی: در صورتی که نیاز از دسته رسمی / تجربی (کارگاهی) و دارای کد آموزشی باشد، کد مذکور از سیستم جامع نیروی استخراج و درج می‌گردد.
تبصره: عناوین دوره‌های مرتبط با حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در پیوست آمده است.

۷-۲-۱-احصای شایستگی‌های شاغل: در این مرحله، احصای شایستگی براساس فرد شاغل انجام می‌پذیرد. از آنجا که شایستگی‌های هر شغل و نقش در مرحله قبل احصا شده است و سطح و فرصت‌های یادگیری با توجه به هر شغل و نقش مشخص شده، لازم است شایستگی‌های هر فرد با شغل و نقش تطبیق داده شود که برای این کار از فرم شماره ۴ (پروفایل شایستگی شاغل) استفاده می‌گردد. این فرم توسط مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت با همکاری و نظارت اداره‌های آموزش مرکزی شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت به رعایت موارد زیر انجام می‌شود:

الف) مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی و اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت موظف به اعلام لیست شاغلان سمت‌های پدافند غیرعامل و افراد دارای نقش در مدیریت بحران آموزش مرکزی شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت هستند تا آموزش‌ها نسبت به تکمیل مشخصات فردی شاغل براساس اطلاعات سیستم جامع نیروی انسانی اقدام کنند.

تبصره: با اعلان نظر به بند ۴ شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران ابلاغی به شماره ۹۶۱-۲/۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۲۸ در خصوص کارکنان / مدیرانی که علاوه بر سمت سازمانی خود، در حوزه مدیریت شرایط اضطراری / بحران «نقشی» را برعهده دارند، شایستگی‌های صاحبان نقش‌های مذکور با توجه به شرح وظایف محوله در کمیته‌های ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران از فرم شماره ۱ (پروفایل شایستگی شغل) توسط واحد مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی و اداره‌های HSE شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت با همکاری متخصصان شغلی در حوزه پدافند - غیرعامل و مدیریت بحران استخراج می‌گردد؛

ب) مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی و اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت موظف هستند «مسیر شغلی» شاغلان پدافند غیرعامل و «شغل فعلی» شاغل را با نظارت و همکاری مدیریت منابع انسانی و اداره‌های ساختار بررسی و تأیید کنند.

تبصره: در مسئولیت‌های مدیریت بحران، مسیر شغلی و شغل فعلی کاربردی ندارد و تنها مشخصات فردی و سازمانی شاغل کفایت می‌کند.

ج) مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی و اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت موظفند طبق فرم شماره ۴ (پروفایل شایستگی شاغل) سطح شایستگی فرد شاغل را با بررسی سوابق آموزشی، تحصیلات دانشگاهی و تجربیات و مهارت‌های کارمند، ارزیابی مدیر یا رئیس مستقیم مشخص و در جدول لحاظ کنند.

۷-۳- احصای نیازهای آموزشی شاغل: این مرحله به صورت زیر انجام می شود:

الف) مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی و اداره های HSE و پدافند غیرعامل شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت با همکاری و نظارت اداره های آموزش موظفند با بررسی اطلاعات شغل فرم شماره ۱ (پروفایل شایستگی شغل) و سطح شایستگی شاغل در فرم شماره ۴ (پروفایل شایستگی شاغل)، اختلاف سطح شایستگی شغل و شاغل را مشخص کنند. سطح اختلاف شایستگی شاغل به ترتیب: از «سطح آگاهی به دانش»، «دانش به مهارت» و «مهارت به خبرگی» است؛

ب) در صورت مشاهده شکاف آموزشی میان سطح شایستگی شغل و شاغل، لازم است با استفاده از فرصت های آموزشی که در فرم شماره ۱ (پروفایل شایستگی شغل) برای هر شغل مشخص شده است، نیاز شاغل را استخراج کرد. به عنوان مثال، اگر سطح مورد نیاز شغل در یک شایستگی در سطوح ۴ یا ۵ (پیشرفته یا خبرگی) و سطح شاغل در آن شایستگی در سطح ۳ (مهارت) و یا پایین تر قرار داشته باشد، رفع شکاف شایستگی در این حالت تنها از طریق گردش شغلی، کارآموزی و یا آموزش های حین کار مقدور خواهد بود.

تبصره: در مسئولیت های مدیریت بحران، سطح اختلاف شایستگی لحاظ نمی شود و تنها برای هر نقش سطح شایستگی تعریف می گردد و مطابق آن نیاز آموزشی استخراج می گردد.

ج) آموزش شرکت های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت بر اساس ماهیت دوره و امکانات برگزاری دوره و با هماهنگی با مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی و اداره های HSE و پدافند غیرعامل شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت، روش اجراهای مناسب برای دوره را انتخاب می کند.

۷-۴- طراحی آموزشی: مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی پس از تکمیل شناسنامه دوره آموزشی،

مراتب را برای بررسی های کارشناسی به اداره های آموزش شرکت های اصلی منعکس می نماید. متعاقباً، پس از بررسی های کارشناسی، از طریق جلسات مشترک مابین آموزش شرکت اصلی و مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی، شناسنامه های مذکور نهایی می شود و از طریق اداره های آموزش شرکت اصلی به اداره کل آموزش، برنامه ریزی نیروی انسانی و تحول اداری جهت طرح در کمیته مربوطه و ثبت شناسنامه آموزشی در سیستم جامع نیروی انسانی و تخصیص کد براساس دستورالعمل مربوطه ارسال می گردد. قبل از طرح موضوع در کمیته، تأیید اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران توسط اداره کل آموزش، برنامه ریزی نیروی انسانی و تحول اداری اخذ می گردد؛

۷-۵- تعیین برنامه های آموزشی مورد نیاز: برنامه های آموزشی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران مبتنی بر

احصای نیاز آموزشی استخراج شده مطابق فرم ماتریس آموزشی (فرم شماره ۵)، توسط اداره های آموزش با همکاری اداره های HSE هریک از شرکت های فرعی و تابعه تعیین می شود. رؤس برنامه های آموزشی با هماهنگی مدیریت های HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی توسط اداره های آموزش شرکت های اصلی به اداره های آموزش شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت ابلاغ می گردد.

۷-۶- اولویت بندی اجرای برنامه های آموزشی: اولویت بندی برنامه های آموزشی، در کار گروه مشترکی توسط

اداره‌های آموزش و HSE و پدافند غیرعامل هر یک از شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت انجام می‌شود. اولویت‌بندی دوره‌های آموزشی باید به گونه‌ای انجام شود که نیازهای آموزشی ضروری پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شاغل در اولین زمان ممکن اجرا شود. برای این منظور، لازم است در اولویت‌بندی به ترتیب زیر عمل شود:

الف- اولویت اول: دوره‌های شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران: دوره‌های الزامی در شرح وظایف شیوه‌نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری / بحران در اولویت اول قرار دارند. این آموزش‌ها باید به صورت دوره‌ای و حداقل دو سال یکبار برگزار گردد؛

سرانه آموزشی براساس اولویت مراکز ثقل

مراکز ثقل	سرانه آموزشی گروه‌های هدف
مراکز حیاتی	سرانه حداقل ۱۰ نفر - ساعت برای کلیه کارکنان؛ سرانه حداقل ۸ نفر - ساعت برای سرپرستان و مدیران؛ سرانه حداقل ۲۰ نفر - ساعت دوره‌های تخصصی گروه‌های هدف.
مراکز مهم و حساس	سرانه حداقل ۸ نفر - ساعت برای کلیه کارکنان؛ سرانه حداقل ۵ نفر - ساعت برای سرپرستان و مدیران؛ سرانه حداقل ۱۶ نفر - ساعت دوره‌های تخصصی گروه‌های هدف.

ب- اولویت دوم: دوره‌های سطح‌بندی مراکز ثقل: مطابق سطح بندی مناطق براساس ارزیابی مراکز ثقل موضوع دستورالعمل عمومی «سطح‌بندی مراکز ثقل»، سرانه آموزشی برای هریک از مناطق به شرح جدول زیر می‌بایست در اولویت دوم اجرا ملاک عمل قرار گیرد.

۷-۷- تهیه و ارائه تقویم آموزشی: مسئولیت تهیه و ارائه تقویم آموزشی برعهده اداره‌های آموزش شرکت‌های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت با نظارت مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی و اداره‌های HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت در چارچوب مفاد بند مسئولیت‌ها است.

۷-۸- اجرای دوره آموزشی: فرایند اجرای برنامه‌های آموزشی در سه مقطع قبل از اجرا، حین اجرا و بعد از اجرا برنامه ریزی می‌گردد.

۷-۸-۱- اقدامات پیش از اجرای دوره: فراهم کردن تسهیلات و تجهیزات موردنیاز برای برگزاری اثربخش دوره‌های آموزشی و پشتیبانی‌های قبل از آموزش از قبیل استخراج دوره از تقویم آموزشی، انتخاب و انجام هماهنگی‌های

لازم با مؤسسه و استاد، تعیین محل و تخصیص فضای آموزشی مناسب، اطلاع رسانی برگزاری دوره آموزشی (از طریق مکاتبه یا با استفاده از امکانات مختلف مانند اتوماسیون اداری، بُردهای اطلاع رسانی و سایر ابزارهای در دسترس سازمان)، طراحی سؤالات پیش آزمون و فراهم کردن منابع و امکانات تخصصی آموزش را شامل می شود. مطابق با نظام جامع آموزش و توسعه منابع انسانی صنعت نفت به شماره ۳۳۷۶۰۱ مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۱۱ و چک لیست شماره ۶.

الف) مسئولیت انتخاب اساتید و تأیید صلاحیت مدرس براساس الزامات ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور و سازمان مدیریت بحران کشور برای دوره های آموزشی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران برعهده مدیریت های HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی / اداره های HSE و پدافند غیرعامل شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت و با تأیید اداره های آموزش شرکت های اصلی است.

ب) مسئولیت انتخاب مؤسسه های آموزشی براساس الزامات ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور و سازمان مدیریت بحران کشور برای دوره های آموزشی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران برعهده اداره های آموزش شرکت های اصلی / فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت و با تأیید اداره های آموزش شرکت های اصلی است؛

ج) مسئولیت تخصیص فضای آموزشی مناسب (کلاس، نرم افزار، نوشت افزار، ویدئو پروژکتور و...) و اطلاع رسانی برگزاری دوره آموزشی، طراحی سؤالات پیش آزمون و فراهم کردن منابع و امکانات تخصصی آموزش برای کلیه دوره های آموزشی برعهده اداره های آموزش شرکت های اصلی و شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است؛

تبصره: چنانچه مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی، فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت در شرایط اضطراری / بحران، متقاضی حضور کارکنان خود در دوره های آموزشی خارج از تقویم آموزشی باشند، می بایست درخواست مربوطه را با ذکر دلایل به اداره های آموزش ستاد / شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت ارسال کنند؛

۷-۸-۲- اقدامات حین اجرای دوره: پشتیبانی در حین آموزش شامل انجام حضور و غیاب فراگیران، انجام پیش آزمون، توزیع فرم های سنجش میزان رضایت فراگیران و اساتید از دوره انجام پس آزمون می شود (چک لیست شماره ۷ اقدامات حین اجرای دوره آموزشی)؛

الف) مسئولیت تهیه سؤالات پیش و پس آزمون برای دوره های آموزشی پدافند غیرعامل و مدیریت بحران برعهده اساتید دوره است؛

ب) مسئولیت اقدامات حین اجرای دوره برای کلیه دوره های آموزشی برعهده اداره های آموزش شرکت های اصلی و شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است.

۷-۸-۳- اقدامات پس از اجرای دوره: پشتیبانی پس از پایان آموزش شامل دریافت اطلاعات بازخوردی از اساتید و فراگیران، ارائه گواهی پایان دوره به فراگیران، ثبت دوره در سوابق آموزشی افراد و پرداخت هزینه های حق التدریس می شود (چک لیست شماره ۸ پس از اجرای دوره آموزشی). مسئولیت اقدامات پس از اجرای دوره برای کلیه دوره های آموزشی برعهده اداره های آموزش و تجهیز نیروی انسانی شرکت های اصلی و شرکت های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است.

۷-۹- آموزش‌های پدافند غیرعامل و مدیریت بحران خارج از کشور: تأییدیه گروه‌های هدف و دوره آموزشی باید از اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت، توسط مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی قبل از اقدام به انجام تشریفات اداری اخذ گردد و سپس اعزام شاغلان به صورت فردی یا گروهی به دوره‌های آموزشی خارج از کشور، همایش‌ها، سمینارها و موارد مشابه، مطابق بند (۴) بخش (۲-۵-۴) مجموعه مقررات اداری و استخدامی کارکنان و اخذ مجوزهای ذی‌ربط صورت گیرد؛

۷-۱۰- ارزشیابی آموزش: ارزشیابی در چارچوب نظام آموزش و توسعه منابع انسانی در سه بخش زیر انجام می‌شود:

۷-۱۰-۱- ارزیابی فراگیران: سنجش فراگیران در چهار سطح واکنش (چک‌لیست شماره ۹ نظرسنجی)، یادگیری، رفتار و نتایج انجام می‌گیرد. مسئولیت محاسبه نرخ انتقال یادگیری فراگیران (چک‌لیست شماره ۱۰ سنجش اثربخشی دوره‌های آموزشی در سطح رفتار) و انجام ارزشیابی و اثربخشی برای کلیه دوره‌های آموزشی برعهده اداره‌های آموزش و تجهیز نیروی انسانی شرکت‌های اصلی و شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است.

۷-۱۰-۲- ارزیابی اساتید: ارزیابی پایان دوره اساتید از دو طریق ارزشیابی توسط فراگیران و ارزشیابی توسط ناظر دوره آموزشی براساس شاخص‌های مندرج در سند «فرایند اجرایی شناسایی، ارزیابی و انتخاب مدرسین» به شماره ۳۰۲۶۰۴ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۱ و چک‌لیست شماره ۱۱ انجام می‌شود. مسئولیت ارزشیابی اساتید برای کلیه دوره‌های آموزشی برعهده اداره‌های آموزش و تجهیز نیروی انسانی شرکت‌های اصلی و شرکت‌های فرعی تابعه / مستقل وابسته به وزارت نفت است.

۷-۱۰-۳- ارزیابی مؤسسات آموزشی: به منظور حصول اطمینان از کیفیت خدمات آموزشی قابل ارائه توسط مؤسسات / شرکت‌های آموزشی، ارزیابی آن‌ها در چهار بخش شاخص‌های عمومی، امکانات و فضاهای آموزشی، فرآیندها و توانمندی‌های اجرای آموزشی، منابع انسانی (اساتید و کارکنان) براساس شاخص‌های مندرج در سند «فرایند اجرایی ارزشیابی و انتخاب مؤسسات آموزشی خارج از صنعت نفت» به شماره ۵۰۲۹۹۰ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۴ انجام می‌شود.

فرم شماره ۱: پروفایل شایستگی شغل

پروفایل شایستگی شغل														
مبداول زیرخانواده شغلی:		پدافند غیرعامل				عنوان خانواده شغلی:		HSE						
کد زیرخانواده شغلی:						کد خانواده شغلی:								
ردیف	بعد شایستگی (Skill Unit)	مؤلفه های شایستگی (Skill Element)	پایه سمت	سطح شایستگی مورد نیاز شغل (Competency Level)				فرصت یادگیری					اولویت	توضیحات
								نیازسنجی						
				آگاهی	دانش	مهارت	خبرگی	مستف	نیاز	دسته	روش	کد		

فرم شماره ۲: آنالیز ایمنی شغلی

JOB SAFETY ANALYSIS (JSA)							
عنوان شغل:				تاریخ:			
آنالیز ایمنی شغلی				تعداد پرسنل مشغول در این کار:			
آنالیزکننده:				موقعیت:			
فعالیت:				صفحه:			
مراحل انجام کار		خطرات		شدت خطر		احتمال خطر	
قبل از اقدامات کنترلی		رتبه ریسک		اقدامات کنترلی		شدت خطر	
بعد از اقدامات کنترلی		رتبه ریسک		احتمال خطر		شدت خطر	

فرم شماره ۳: فرم ارزیابی ریسک شغلی (JHA)

فرم ارزیابی ریسک شغلی (JHA)																	
Job Hazard Analysis																	
		شماره فرم															
		شماره سریال															
		شماره بازنگری															
				اعضای تیم		تاریخ ارزیابی:		نام شرکت:		قسمت:				عنوان شغل:			
زمان بازنگری		مسئول پیگیری		کنترل های پیشنهادی			تخمین ریسک			اقدامات کنترلی موجود		پیامد	خطر / رویداد	کد خطر	نوع فعالیت R / NR / E	مراحل تشکیل دهنده شغل	
				سایر اقدامات پیشنهادی	PPE مورد نیاز	الزامات قانونی	سطح ریسک	احتمال	شدت								

فرم شماره ۴: پروفایل آموزشی شاغل

[illegible]

فرم شماره ۵: ماتریس آموزشی مشاغل

[illegible]

فرم شماره (۶) - چک لیست پیش از اجرای دوره آموزشی

ردیف	اقدامات پیش از اجرای دوره	بلی	خیر	تاریخ ساعت	مسئول اقدام
۱	زمان برگزاری دوره با تأمین کنندگان خدمات آموزشی (مؤسسه آموزشی و استاد دوره) هماهنگ شده است؟				
۲	زمان برگزاری دوره با واحد / واحدهای مربوط به فراگیران هماهنگ شده است؟				
۳	زمان و محتوای دوره حداقل دو هفته قبل از برگزاری به فراگیران اطلاع رسانی شده است؟				
۴	عنوان مؤسسه آموزشی و استاد در بانک اطلاعاتی اساتید ثبت شده است؟				
۵	اطلاعات برگزاری دوره براساس شناسنامه دوره آموزشی در اختیار استاد قرار داده شده است؟				
۶	اطلاعات لازم در مورد فراگیران و سوابق و تجربیات آنها در اختیار استاد قرار داده شده است؟				
۷	وسایل کمک آموزشی مورد درخواست استاد تهیه شده است؟				
۸	نحوه چیدمان فضای آموزشی مورد نظر استاد رعایت شده است؟				
۹	جزوه و منابع آموزشی با هماهنگی استاد تهیه گردیده است؟				
۱۰	هماهنگی های لازم با استاد برای تدوین طرح درس حداقل تا دو هفته پیش از برگزاری دوره انجام شده است؟				
۱۱	هماهنگی لازم برای ارزشیابی دوره آموزشی با متولی مربوط انجام شده است؟				
۱۲	قرارداد آموزشی برحسب نوع قرارداد با مؤسسه / شرکت برگزارکننده و یا استاد تنظیم شده است؟				
۱۳	برنامه زمان بندی دوره تهیه و در اختیار استاد و فراگیران قرار داده شده است؟				
۱۴	سئوالا امتحان پیش آزمون و پس آزمون از استاد دریافت و به تعداد فراگیران تهیه گردیده است؟				
۱۵	هماهنگی لازم برای ایاب و ذهاب استاد انجام شده است؟				
۱۶	لیست حضور و غیاب فراگیران تهیه شده است؟				
۱۷	هماهنگی حراستی لازم برای ورود و خروج افراد و تجهیزات مورد نظر انجام شده است؟				
۱۸	هماهنگی لازم برای ایاب و ذهاب فراگیران انجام شده است؟				
۱۹	هماهنگی لازم برای اسکان مناسب استاد و فراگیران (در صورت نیاز) انجام شده است؟				
۲۰	بسته آموزشی (منابع آموزشی، لوازم التحریر، فرم های ارزشیابی سطح واکنش و...) به تعداد فراگیران تهیه شده است؟				
۲۱	هماهنگی لازم برای تأمین غذای استاد و فراگیران در طول دوره انجام شده است؟				
۲۲	هماهنگی لازم برای پذیرایی های بین کلاسی انجام شده است؟				
۲۳	هماهنگی های لازم برای پیش بینی های فوق برنامه استاد و فراگیران انجام شده است؟				
۲۴	وسایل و رسانه های آموزشی (رایانه، ویدئودیتا، لوازم صوتی، وایت برد، مژیک و تخته پاک کن و...) در محل برگزاری دوره آماده به کار است؟				
۲۵	سیستم گرمایشی و سرمایشی محل برگزاری سالم و آماده به کار است؟				
۲۶	سیستم روشنایی محل برگزاری از نظر تأمین روشنایی سالم است؟				
۲۷	برای پرداخت هزینه های مربوط، هماهنگی لازم با واحد مالی از نظر بودجه و نحوه پرداخت انجام شده است؟				

تأیید کننده:

نام و نام خانوادگی:

سمت:

تاریخ و امضا:

فرم شماره (۷) – چک لیست حین اجرای دوره آموزشی

ردیف	اقدامات حین اجرای دوره	بلی	خیر	تاریخ ساعت	مسئول اقدام
۱	برگه مربوط به اعلام زمان بندی کلاس در محل برگزاری نصب گردید و یا به نحو مقتضی در اختیار استاد و فراگیران قرار گرفت؟				
۲	فرم حضور و غیاب فراگیران در اختیار استاد قرار گرفت؟				
۳	بسته آموزشی تهیه شده شامل (منابع آموزشی مورد نیاز، لوازم التحریر و فرم های ارزیابی سطح واکنش و...) توزیع گردید؟				
۴	خوشامدگویی به استاد و فراگیران انجام و لزوم رعایت مقررات آموزشی به آن ها اعلام گردید؟				
۵	پیش آزمون در صورت نیاز برگزار گردید؟				
۶	پذیرایی های بین کلاس برابر برنامه زمانی انجام شد؟				
۷	حضور و غیاب در طول زمان برگزاری انجام و فرم مربوط توسط استاد تکمیل شد؟				
۸	برنامه زمان بندی کلاس در طول دوره آموزشی رعایت گردید؟				
۹	ایاب و ذهاب فراگیران برابر برنامه، انجام شد؟				
۱۰	فرم های ارزشیابی سطح واکنش در زمان مقرر توسط فراگیران تکمیل و جمع آوری گردید؟				
۱۱	فرم ارزیابی اساتید حین برگزاری دوره آموزشی توسط کارشناس مربوط تکمیل گردید؟				
۱۲	فرم سنجش رضایت استاد از دوره تکمیل گردید؟				
۱۳	آزمون پایانی دوره برگزار و برگه های امتحانی برای تصحیح به استاد دوره تحویل گردید؟				

تأیید کننده:

نام و نام خانوادگی:

سمت:

تاریخ و امضا:

فرم شماره (۸) - چک‌لیست پس از اجرای دوره آموزشی

ردیف	اقدامات پس از اجرای دوره	بلی	خیر	تاریخ ساعت	مسئول اقدام
۱	وضعیت فضای آموزشی پس از برگزاری دوره به وضعیت پیش از برگزاری از نظر چیدمان تغییر یافت؟				
۲	وسایل و رسانه های آموزشی موجود در فضای آموزشی و نیز تجهیزات سرمایشی و گرمایشی و سیستم روشنایی در صورت عدم نیاز خاموش گردید؟				
۳	نمرات آزمون پایان دوره از استاد اخذ و ثبت گردید؟				
۴	مکاتبات لازم برای پرداخت مبلغ قرارداد آموزشی (درخصوص تأمین‌کنندگان خارجی) و یا پرداخت حق‌التدریس اساتید داخلی (از طریق مکانیزم‌های پرداخت مشخص) انجام شد؟				
۵	لیست حضور و غیاب دوره آموزشی برای اطلاع واحدهای ذی‌ربط (اداری، رؤسای واحد مربوط به شرکت‌کنندگان) ارسال گردید؟				
۶	اقدامات اصلاحی موردنیاز پس از ارزیابی اثربخشی در سطح واکنش تعیین گردید؟				
۷	هزینه دوره آموزشی به حساب تأمین‌کنندگان خدمات آموزشی (مؤسسات / شرکت‌های آموزشی، اساتید داخلی و یا خارج از شرکت) واریز و تصویر فیش پرداختی بایگانی گردید؟				
۸	گواهینامه پایان دوره آموزشی برای فراگیرانی که موفق به کسب حداقل نمره قبولی گردیده‌اند صادر گردید؟				
۹	نفقات برتر دوره تعیین و مکاتبات لازم جهت پرداخت پاداش مربوطه انجام گردید؟				
۱۰	اطلاعات دوره آموزشی برگزارشده، در سیستم جامع نیروی انسانی صنعت نفت ثبت گردید؟				

تأییدکننده:
نام و نام خانوادگی:
سمت:
تاریخ و امضا:

فرم شماره (۹) - نظر سنجی دوره آموزشی

نام و نام خانوادگی (در صورت تمایل):	عنوان دوره:
میزان تحصیلات و رشته تحصیلی:	نام استاد:

موضوع	ردیف	موارد مورد نظر	امتیازات مربوطه				در صورتی که نمره ارزیابی هر ردیف از نظر شما کمتر یا مساوی ۳ است، لطفاً دلایل خود را اعلام فرمائید
			خیلی خوب (۵)	خوب (۴)	متوسط (۳)	ضعیف (۲)	
ارزیابی محتوای دوره	۱	میزان استفاده از منابع و علوم جدید					
	۲	میزان انطباق مطالب عنوان شده در کلاس با محتوای دوره آموزشی					
	۳	تناسب محتوای دوره با طول مدت دوره آموزشی					
	۴	میزان انطباق محتوای کتب و جزوات با اهداف تعریف شده برای دوره					
ارزیابی اجرای دوره	۵	اطلاع رسانی اجرای دوره					
	۶	کیفیت محل برگزاری دوره (نور، تهویه، ظرفیت)					
	۷	وجود امکانات کمک آموزشی مورد نیاز (رایانه، ویدئو پروژکتور، وایت برد و...)					
	۸	خدمات رفاهی (پذیرایی و نظافت محل برگزاری و...)					
	۹	رفتار مسئولان برگزار کننده دوره					
ارزیابی استاد	۱۰	مهارت در تدریس و قدرت بیان، تفهیم و انتقال مطالب					
	۱۱	تسلط علمی مدرس به محتوای دوره					
	۱۲	پاسخ به سؤالات مطرح شده در مورد درس					
	۱۳	حضور به موقع و منظم در کلاس					
	۱۴	نحوه اداره کلاس					
جمع							
جمع کل امتیازات کسب شده:			درصد امتیازات کسب شده:				

نظرات و پیشنهادات:

فرم شماره (۱۰) - سنجش اثربخشی دوره‌های آموزشی در سطح رفتار

مشخصات دوره آموزشی:	
عنوان دوره:	محل اجرا:
مشخصات فردی شرکت‌کننده در دوره آموزشی:	زمان اجرا:
نام و نام خانوادگی:	سمت:
شماره پرسنلی:	شرکت / مدیریت:

امتیاز کسب شده						مولفه های مورد نظر
۱	۲	۳	۴	۵		
میزان تأثیر دوره فوق بر:						
						۱ افزایش دقت در انجام فعالیت‌های شغلی
						۲ افزایش سرعت در انجام فعالیت‌های شغلی
						۳ انجام منظم فعالیت‌های شغلی
						۴ افزایش تسلط در انجام فعالیت‌های شغلی
						۵ افزایش توانایی استفاده از ابزار مرتبط با شغل
						۶ کاربرد عملی آموخته‌ها در انجام فعالیت‌های شغلی
						۷ کاهش خطا در فعالیت‌های شغلی
						۸ کاهش دوباره کاری در فعالیت‌های شغلی
						۹ افزایش توانمندی در تهیه گزارش‌های کتبی تخصصی مربوط به فعالیت‌های شغلی
						۱۰ بهبود عملکرد شغلی فرد در تطبیق با استاندارد عملکرد شغل
						۱۱ کاهش مراجعه مکرر برای رفع مشکلات کاری
						۱۲ افزایش توانایی ایجاد هماهنگی با دیگران و ارتباطات بین فردی مرتبط با شغل
درصد امتیازات کسب شده:						جمع کل امتیازات کسب شده:

مشخصات تکمیل کننده فرم (سرپرست بلافصل):

نام و نام خانوادگی: سمت:

تلفن تماس:

امضا تاریخ تکمیل:

۱۰۰ تا ۹۰ درصد به معنای اثربخشی کامل دوره آموزشی اجرا شده است.

۸۹ تا ۸۰ درصد به معنای اثربخشی بسیار خوب دوره آموزشی اجرا شده است.

۷۹ تا ۷۰ درصد به معنای اثربخشی خوب دوره آموزشی اجرا شده است.

۶۹ تا ۶۰ درصد به معنای اثربخشی متوسط دوره آموزشی اجرا شده است.

زیر ۵۹ درصد به معنای ضعیف بودن اثربخشی دوره آموزشی اجرا شده است.

فرم شماره (۱۱) - ارزیابی اساتید توسط ناظر آموزش

عنوان دوره / سمینار،	کد،	تاریخ شروع،	تاریخ پایان،	محل اجرا،
استاد دوره،				

ردیف	معیارها	وزن اهمیت	راهنمای امتیازدهی	امتیاز	امتیاز وزنی
۱	نظم و انضباط در شروع و پایان هر دوره (تاریخ مقرر و ساعت آموزش)	۳	هر مورد بی‌نظمی و بی‌انضباطی، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۲	رعایت زمان‌بندی ذکر شده در طرح درس	۲	هر مورد عدم انطباق در رعایت زمان‌بندی ذکر شده در طرح درس، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۳	توجه به حضور و غیاب دانشجویان	۱	هر مورد عدم انجام حضور و غیاب، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۴	محتوای منابع آموزشی از لحاظ نگارش و کیفیت مطالب*	۲	بر اساس برداشت کارشناس یا متخصص مربوط، حداکثر ۵ امتیاز		
۵	ارسال به موقع جزوات برای کارشناس آموزش	۲	به ازای هر روز تأخیر در ارسال، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۶	اعلام به موقع نمرات	۲	به ازای هر روز تأخیر در ارسال، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۷	کیفیت آزمون*	۲	بر اساس برداشت کارشناس یا متخصص مربوط، حداکثر ۵ امتیاز		
۸	برگزاری صحیح و به موقع آزمون	۲	هر مورد مشکل یا مسئله در مورد برگزاری آزمون، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۹	رعایت سرفصل دوره	۳	به ازای هر سرفصل ارائه نشده، یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
۱۰	انعطاف در برابر محدودیت‌ها و مشکلات سازمان (نحوه برخورد در مقطع مشکلات)	۱	به ازای هر مسئله یک نمره منفی از ۵ امتیاز		
نمره کل از ۱۰۰ امتیاز					

* در صورت نیاز، از نظرات یکی از نفرات فنی مرتبط با موضوع آموزش در داخل شرکت استفاده شود. در سایر موارد نیز به تشخیص ناظر، می‌توان از نظرات یکی از نفرات فنی مرتبط با موضوع آموزش در داخل شرکت استفاده کرد. برای دوره‌هایی که در شناسنامه دوره، آزمون لحاظ نشده است، معیارهای (۶)، (۷) و (۸) ارزیابی نمی‌گردد. نمره از (۷۰) به دست می‌آید و با استفاده از تناسب نمره از (۱۰۰) خواهد شد.

عناوین دوره‌های کددار وزارت نفت حوزه پدافند غیرعامل و مدیریت بحران

ردیف	کد دوره	عنوان دوره
۱	۲۱۸۰۶	ارزیابی آسیب‌پذیری از منظر پدافند غیرعامل
۲	۲۱۸۰۱	اصول و مبانی پدافند غیرعامل - عمومی
۳	۲۱۸۲۴	تهدیدات و راه‌کارهای مقابله
۴	۲۱۸۲۸	نرم‌افزارهای مدل‌سازی پیامد و مدیریت شرایط اضطراری
۵	۲۱۸۲۷	طرح‌ریزی پیش از حادثه (Pre Incident Plan)
۶	۲۱۸۰۴	طرح‌ریزی مطالعات پدافند غیرعامل در صنعت نفت
۷	۲۱۸۰۹	مدیریت بحران
۸	۲۱۸۲۳	مدیریت تداوم فعالیت‌های ضروری
۹	۲۱۸۲۶	آمایش سرزمین و مکان‌یابی
۱۰	۲۱۸۰۲	پدافند غیرعامل ویژه مدیران
۱۱	۲۱۸۲۲	کاربرد GIS در پدافند غیرعامل و مدیریت شرایط اضطراری
۱۲	۲۱۸۲۱	ارزیابی امنیتی و نفوذپذیری سامانه‌های سایبری
۱۳	۲۱۸۱۶	اصول حفاظت سایبری از زیرساخت‌های حیاتی و حساس کشور
۱۴	۲۱۸۰۷	پیشگیری از حملات سایبری و امنیت اطلاعات
۱۵	۲۱۸۲۰	دفاع سایبری از زیرساخت‌های صنعتی
۱۶	۲۱۸۱۷	دفاع سایبری زیرساخت‌ها و سامانه‌های ارتباطی
۱۷	۲۱۸۲۹	فناوری‌های نوین سایبری و تهدیدات آن
۱۸	۲۱۸۱۵	مبانی و نظریات امنیت و دفاع سایبری
۱۹	۲۱۸۳۰	متدولوژی تاب‌آوری و بازدارندگی سایبری
۲۰	۲۱۸۱۹	مدیریت حوادث سایبری
۲۱	۲۱۸۱۸	مدیریت مخاطرات سایبری
۲۲	۲۱۴۹۷	مدیریت شرایط اضطراری عمومی
۲۳	۲۱۴۹۸	مدیریت شرایط اضطراری - سرپرستی
۲۴	۲۱۴۹۹	مدیریت شرایط اضطراری تخصصی
۲۵	۲۱۵۰۴	مدیریت شرایط اضطراری ویژه مدیران عامل
۲۶	۲۱۵۰۳	فرماندهی صحنه
۲۷	۲۱۵۰۰	تدوین سناریو، طرح‌ریزی و ارزیابی تمرین
۲۸	۲۱۸۲۵	مدیریت بحران تهدیدات طبیعی در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

**راهنمای فرآیند انجام
مطالعات پدافند غیر عامل و
مدیریت بحران (طرح های
توسعه ای و تأسیسات در حال
بهره برداری) در صنعت نفت**

راهنمای فرآیند انجام مطالعات پدافند غیر عامل و
مدیریت بحران (طرح های توسعه ای و تأسیسات در
حال بهره برداری) در صنعت نفت ابلاغی ۱۴۰۲/۶/۱۱
شماره ۱۴۰۲/۳۰۲۰۸۶

۱- هدف

- هدف از تدوین این سند، ارائه چارچوبی نظام‌مند و یکپارچه برای انجام مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران و دستیابی به اهداف زیر در شرکت‌های اصلی، فرعی / تابعه و تأسیسات صنعت نفت است:
- مشخص کردن مراحل انجام پروژه‌ها / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران از ابتدا تا انتها؛
 - مشخص کردن نحوه سطح‌بندی پدافند غیرعامل مراکز، تأسیسات و طرح‌ها؛
 - ارائه نحوه تصویب‌خواهی و اجرای مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران؛
 - تبیین جایگاه و مشخص کردن روابط بین سازمان پدافند غیرعامل کشور، سازمان مدیریت بحران کشور، اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت، مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی، تابعه و مجری طرح‌ها؛
 - نحوه تهیه گزارش برای تأسیسات و طرح‌های مشمول؛
 - ایجاد وحدت رویه در شرکت‌های اصلی، تابعه و طرح‌ها؛
 - تسهیل در نحوه تهیه و تصویب انجام مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران تأسیسات در حال بهره‌برداری و طرح‌های توسعه‌ای مشمول، در راستای اجرایی کردن مواد قانونی و دستورالعمل‌های اجرایی؛
 - مشخص کردن ارکان نظارت بر انجام مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران؛
 - افزایش اثربخشی و کاهش زمان در اجرای مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران.

۲- دامنه کاربرد و محدوده تأثیر

این سند برای کلیه شرکت‌های اصلی، فرعی / تابعه، سازمان، مدیریت‌های مستقل ستادی و سایر واحدها و تأسیسات و طرح‌های تابعه وزارت نفت و همچنین شرکت‌های بخش غیردولتی صنعت نفت لازم‌الاجرا است. تهیه مستندات تکمیلی از جمله رویه‌های اجرایی و دستورالعمل‌های کاری در صورتی که مغایرتی با چارچوب و کلیات این سند نداشته باشد، بلامانع است.

۳- مسئولیت‌ها و ضمانت اجرا

- بازنگری و به‌روزرسانی این سند بر عهده اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت است؛
- مدیران HSE و پدافند غیرعامل شرکت‌های اصلی مسئولیت برنامه ریزی، کنترل و نظارت بر استقرار این سند در سطح شرکت‌ها / طرح‌ها / واحدهای صنعت نفت را به عهده دارند؛
- مدیرعامل / مدیریت ارشد سازمان / مدیر طرح‌های شرکت‌های مشمول این سند، موظف به طرح ریزی و اجرای مفاد این سند هستند.

۴- الزامات و مستندات مرجع

- آیین‌نامه اجرایی «ماده ۵۸ قانون احکام دائمی» مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷؛

- بند پ ماده ۱۰۶ «قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور» مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷؛
- ماده ۱۰۹ «قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور» مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷؛
- ماده ۵ «وظایف دستگاه ها» (بند الف ۲ و الف ۳ و الف ۴) مصوب ۱۳۹۷/۶/۲۷؛
- ماده ۹ «سند راهبردی پدافند غیرعامل صنعت نفت کشور» (بندهای ۱ و ۲ و ۶ و ۱۱ و ...) به شماره ۱/۲۲۰۶/۱۶۰/ ابلاغی ۱۴۰۰/۱۱/۱۹ رئیس ستاد کل نیروهای مسلح و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور؛
- ماده ۱۱ «اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل و مدیریت بحران» (وظایف کمیته پدافند غیرعامل دستگاه های اجرایی و استان ها) مصوب ۱۳۹۳/۹/۷؛
- قانون مدیریت بحران کشور - ابلاغیه ۱۳۹۸/۶/۳ توسط مجلس شورای اسلامی.

۵- تعاریف

فرآیند مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، فرآیندی است شامل شناسایی، ارزیابی، اولویت بندی و تحلیل دارایی ها، تهدیدات، آسیب پذیری ها، ریسک ها و... که برای مصون سازی، کاهش آسیب پذیری، افزایش آمادگی و تاب-آوری و تسهیل مدیریت بحران در تأسیسات در حال بهره برداری یا طرح های در حال طراحی و احداث انجام می شود. این فرآیند دارای سه مرحله اصلی ذیل است:

- جمع آوری اطلاعات، شناسایی اولیه وضعیت موجود تأسیسات / طرح ها از منظر پدافند غیرعامل و تعیین ارزش اجزای آن؛

- تهدیدشناسی، تعیین پتانسیل آسیب پذیری و تحلیل ریسک؛

- طراحی مفهومی و ارائه راهکارهای مقابله با تهدیدات و روش های تخصصی پدافند غیرعامل.

شرکت های اصلی: منظور از شرکت های اصلی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران و شرکت ملی گاز ایران است.

شرکت های تابعه: شرکت های زیرمجموعه چهار شرکت اصلی که شامل شرکت های تابعه، فرعی، مناطق عملیاتی و مدیریت ها است.

طرح ها: پروژه های در حال طراحی / احداث است که تحت نظارت و مدیریت شرکت های اصلی / تابعه فعالیت کنند. تأسیسات در حال بهره برداری: به تأسیسات، واحدهای تولیدی، فرآیندی و خدماتی، خطوط انتقال و تجهیزات جانبی که در حال فعالیت، تولید و خدمات رسانی هستند اطلاق می شود.

مشاور ذیصلاح پدافند غیرعامل: شرکت ها / دانشگاه هایی که دارای تأییدیه و صلاحیت امنیتی و حرفه ای برای انجام مطالعات هستند و صلاحیت آن ها توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور تأیید و از سوی اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت ابلاغ گردیده است.

تأسیسات / طرح ها: منظور، تأسیسات در حال بهره برداری و طرح های توسعه ای و در حال طراحی است. **تیم های چند تخصصی (CFT):** تیم های چند تخصصی به کار گروه هایی اطلاق می گردد که دارای اعضای متخصص با دانش و مهارت های گوناگون هستند و گرد هم آمده اند تا هدف معینی را دنبال کنند. اعضای این تیم می توانند افرادی با تخصص های مختلف در بخش های فرآیندی، مهندسی، سایبری، حفاظتی / امنیتی، تعمیراتی، مخابراتی، HSE، پدافند غیرعامل، مدیریت بحران و... در راستای بررسی نیازها و اهداف باشند.

مطالعات پدافند غیرعامل: مطالعه و الزامات مربوط به طراحی، ساخت، تأمین، تجهیز و نصب و راه‌اندازی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری طرح‌ها و پروژه‌های پدافند غیرعامل را شامل می‌شود.

مطالعات مدیریت بحران: مطالعه و الزامات مربوط به طراحی، مدیریت و فرماندهی، استقرار، تأمین، تجهیز و نصب و راه‌اندازی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری طرح‌ها و پروژه‌های مدیریت بحران را شامل می‌شود.

سطح‌بندی مراکز ثقل: به اولویت‌بندی مراکز ثقل در مواجهه با تهدیدات اطلاق می‌گردد که بر اساس نوع تأثیر ملی، منطقه‌ای یا محلی و سایر معیارها و شاخص‌ها در پنج سطح ویژه، حیاتی، حساس، مهم و قابل حفاظت قرار می‌گیرند.

مراکز ویژه: مراکزی که دارای گستره فعالیت «فراملی» هستند و استمرار فعالیت آن‌ها برای کشور از اهمیت فوق‌العاده‌ای (ویژه) برخوردار است و آسیب یا تخریب آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال در اداره امور کشور و فرمانطقه‌ای می‌گردد.

مراکز حیاتی: مراکزی که گستره فعالیت «ملی» دارند و استمرار فعالیت آن‌ها برای کشور حیاتی است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال کلی در اداره امور کشور می‌گردد.

مراکز حساس: مراکزی که گستره فعالیت منطقه‌ای (چند استان) دارند و استمرار فعالیت آن‌ها برای مناطقی از کشور ضروری است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال در مناطقی از کشور می‌گردد.

مراکز مهم: مراکزی که گستره فعالیت محلی دارند و استمرار فعالیت آن‌ها برای بخشی از کشور دارای اهمیت است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن باعث اختلال در بخشی از کشور می‌گردد.

مراکز قابل حفاظت: مراکزی که گستره فعالیت داخلی دارند و استمرار فعالیت آن‌ها صرفاً برای خود مرکز دارای اهمیت است و آسیب یا تصرف آن‌ها توسط دشمن، تأثیری در هیچ بخش کشور ندارد.

۶- اقدامات

ایجاد وحدت رویه در سطح وزارت نفت خصوصاً در شرکت‌های اصلی، تابعه و طرح‌ها برای تسهیل در نحوه سطح‌بندی تأسیسات و طرح‌ها، تصویب‌خواهی، اجرا و نظارت بر پروژه‌ها / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران تأسیسات و طرح‌های مشمول و در راستای اجرایی کردن مواد قانونی و دستورالعمل‌های اجرایی و ابلاغی ضروری است. به دلیل ماهیت فرآیندی تأسیسات، طرح‌ها و پروژه‌های صنعت نفت، اهداف عملکردی، و فناوری به‌کاررفته، حجم سرمایه‌گذاری‌های صورت‌گرفته، تعداد نیروی انسانی مستقر در این واحدهای عملیاتی، ضریب امنیتی مناطق، جبران خسارت‌های وارده در تهدیدات انسان‌ساخت عمدی، سخت و زمان‌بر خواهد بود. از این‌رو، با توجه به اهمیت موضوع، انجام مطالعات پدافند غیرعامل در تأسیسات و طرح‌های کاربردی صنعت نفت، مانند سایر زیرساخت‌های کشورمان بر اساس قوانین مصوب ضرورت دارد. از سوی دیگر، اتخاذ راهکارهای پدافند غیرعامل با توجه به تحولات پیرامونی در کشورهای منطقه و نیز تحولات بین‌المللی، واجد اهمیت زیادی است. همچنین، انجام مطالعات در حوزه مدیریت بحران خصوصاً در طراحی و استقرار سامانه‌های فرماندهی حوادث و بحران‌ها نیز تأثیر بالایی در پیشگیری، آمادگی و کاهش پیامد حوادث و بحران‌ها دارد. لذا، شناخت دقیق نقش و اهمیت تأسیسات صنعت نفت در کنار سامانه‌های اداری، پشتیبانی و امدادی موجود در تأسیسات، یکی از ابزارهای مهم اعمال مدیریت

مناسب در هنگام بروز تهدیدات است. هر مطالعه ای در زمینه های مختلف، نیازمند شناخت کلی محدوده تأسیسات / طرح است که می بایست به درستی ارزیابی شود و مورد مطالعه قرار بگیرد.

۶-۱- الزامات قانونی

بر اساس آئین نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور (فایل پیوست شماره ۱) و بند (پ) ماده ۱۰۶ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور، دستگاه ها ملزم به رعایت الزامات زیر هستند:

۶-۱-۱- ماده ۵۸ قانون احکام دائمی: دولت مکلف است نسبت به رعایت اصول پدافند غیرعامل در مطالعه، طراحی و اجرای طرح های حساس و مهم و نیز تأسیسات زیربنایی و ساختمان های حساس و شریان های اصلی و حیاتی کشور و آموزش عموم مردم توسط دستگاه های اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری برای پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیرطبیعی و ایجاد سامانه پایش، هشدار و خنثی سازی در خصوص تهدیدات نوین در مراکز مذکور اقدام کند؛

۶-۱-۲- بند (پ) ماده ۱۰۶ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور: برای کاهش آسیب پذیری زیرساخت ها و ارتقای پایداری ملی، کلیه دستگاه های اجرایی ملزم به رعایت سیاست های پدافند غیرعامل و انجام اقدامات زیر هستند:

۶-۱-۲-۱- اجرای کامل پدافند غیرعامل برای کلیه مراکز حیاتی و حساس کشور بر اساس طرح مصوب کمیته دائمی پدافند غیرعامل مبتنی بر گسترش هوشمندان و مصون سازی آن و تصویب در مراجع قانونی آن؛

۶-۱-۲-۲- انجام مطالعات و تهیه و تدوین طرح های ایمن سازی و حفاظت از مراکز مهم کشور و به اجرا درآوردن آن ها پس از تصویب کمیته دائمی پدافند غیرعامل از منابع دستگاه مربوطه و تصویب در مراجع قانونی آن (طرح های شش گانه مندرج در بند ۶.۶)؛

۶-۱-۲-۳- تهیه پیوست پدافند غیرعامل برای طرح های حساس جدید کشور و الزام به رعایت و اجرای آن ها پس از تصویب کمیته دائمی پدافند غیرعامل از منابع دستگاه مربوطه آن؛

۶-۱-۲-۴- رعایت مفاد قانون مدیریت بحران کشور - ابلاغیه ۱۳۹۸/۶/۳ توسط مجلس شورای اسلامی در پروژه ها / مطالعات مدیریت بحران.

۶-۲- مراحل / گام های اساسی برای انجام پروژه ها / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران از ابتدا تا انتها انجام مطالعات پدافند غیرعامل در تأسیسات و طرح های صنعت نفت، مانند سایر زیرساخت های کشورمان بر اساس قوانین مصوب، فرآیندی چندمرحله ای دارد که باید به صورت گام به گام با رعایت سلسله مراتب اداری انجام شود. در طرح های توسعه ای، ابتدا باید مطالعات مکان یابی انجام و تأییدیه ها از سازمان های بالاسری اخذ شود، سپس مطالعات پدافند غیرعامل در طراحی و ساخت انجام شود. لازم به ذکر است، برخی مراحل نیازمند اخذ تأییدیه و یا مجوزهایی است که در فرآیند انجام پروژه ها / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ارائه شده که مراحل سه گانه آن به ترتیب زیر است:

۱- سطح بندی مراکز ثقل؛

۲- تصویب خواهی؛

الف- تعیین عنوان پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح ها؛

ب- اخذ تأییدیه های پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح ها.

۳- اجرا:

- الف- تدوین شرح خدمات و اخذ تأییدیه پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح‌ها؛
ب- اخذ مشاور مورد تأیید براساس قوانین کشور و وزارت نفت؛
پ- اجرای پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح‌ها؛
ت- نظارت (اجرا، کارگاهی و عالیه)، بررسی و ارسال مستندات پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح‌ها؛
ث- اخذ تأییدیه نهایی پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات / طرح‌ها.

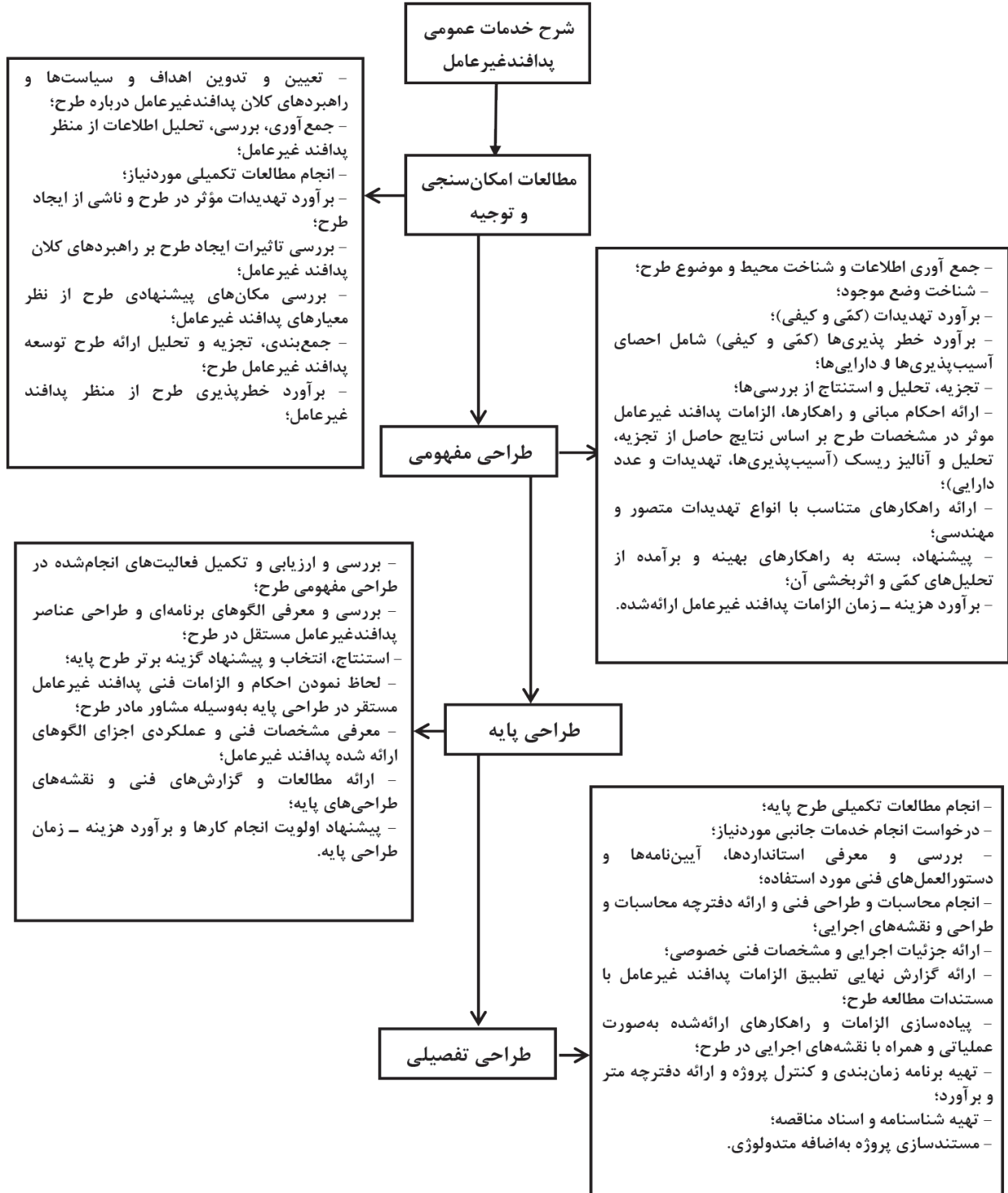
۳-۶- سطح‌بندی مراکز ثقل

اولویت‌بندی یکی از اساسی‌ترین کارها در کسب موفقیت و تسریع در نیل به اهداف ترسیم‌شده در هر دستگاه و سازمان است. نامشخص بودن زمان وقوع تهدید، محدودیت منابع و تأمین و تخصیص اعتبار و محدودیت زمانی انجام اقدامات پدافند غیرعامل ایجاب می‌کند که براساس قانون ارجحیت، مراکز ثقل کشور براساس درجه اهمیت آن‌ها سطح‌بندی و اولویت‌گذاری گردند و انجام اقدامات پدافند غیرعامل به ترتیب در مراکز حیاتی، حساس، مهم و قابل حفاظت انجام گردد. به این ترتیب، شرکت باید براساس دستورالعمل عمومی سطح‌بندی مراکز ثقل ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور (فایل پیوست شماره ۲) و فرآیند اجرایی پروژه‌ها / مطالعات پدافند غیرعامل در سطح وزارت نفت، تأسیسات و طرح‌های خود را سطح‌بندی کنند.

۴-۶- تقسیم‌بندی مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران تأسیسات در حال بهره‌برداری / طرح‌های توسعه‌ای (مهم، حساس و حیاتی)

- انجام مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در صنعت نفت به دو صورت زیر انجام می‌شود:
- ۱- تأسیسات موجود در حال بهره‌برداری: در این تأسیسات با توجه به سطح‌بندی انجام‌شده و براساس الزامات قانونی، مطالعات پدافند غیرعامل به صورت جامع انجام می‌شود که در نهایت منجر به اجرای راهکارهای پدافند غیرعامل می‌گردد. گزارش اجرای اقدامات نیز باید برای تأیید براساس فرآیندهای ارائه‌شده ارسال گردد.
 - ۲- پروژه‌های در حال طراحی و احداث: در این طرح‌ها با توجه به سطح‌بندی انجام‌شده و براساس الزامات قانونی، مطالعات پدافند غیرعامل در زمان طراحی در سه بخش مفهومی، پایه و تفصیلی انجام می‌گیرد که در نمودار اجرا و شرح خدمات عمومی پدافند غیرعامل در صفحه بعد ارائه شده است.

۵-۶- نمودار اجرا و شرح خدمات عمومی پدافند غیرعامل در طرح ها

۶-۶- تدوین شرح خدمات و اخذ تأییدیه پروژه/ مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات در حال بهره‌برداری / طرح‌های توسعه‌ای (مهم، حساس و حیاتی)

شرکت‌ها با توجه به تقسیم‌بندی مطالعات در بند ۵-۶ و پس از اخذ تأییدیه سطح‌بندی تأسیسات در حال بهره‌برداری / طرح توسعه‌ای باید با استفاده از کارگروه‌های تخصصی به تدوین شرح خدمات برای اجرای مطالعات تدوین کنند. بخش عمومی این شرح خدمات براساس الزامات و قوانین کشوری تدوین می‌شود و بخش‌های تخصصی با به کارگیری الزامات ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور و استانداردها و دستورالعمل‌های تخصصی وزارت نفت تدوین می‌گردند. برای آشنایی بیشتر، دو فایل «شرح خدمات مطالعات پدافند غیرعامل طرح‌های زیرساختی» در پیوست ۳ و «راهنمای تدوین شرح خدمات مطالعات پدافند غیرعامل در زمان طراحی در سه بخش مفهومی، پایه و تفصیلی» در پیوست ۴ ارائه شده است.

لازم به ذکر است با توجه به الزام سازمان پدافند غیرعامل، در همه مطالعات باید شش طرح زیر ارائه شود:

الف- طرح حفاظت از زیرساخت؛

ب- طرح حفاظتی و امنیتی؛

ج- طرح کاهش آسیب‌پذیری؛

د- طرح تداوم کارکرد فعالیت‌های ضروری؛

ه- طرح مقابله با شرایط اضطراری / بحران؛

و- طرح بازگشت‌پذیری از بحران و نوسازی.

تذکره ۱: بر اساس بند (پ) ماده ۱۰۶ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور، مراکز مهم و مصوب باید طرح‌های ایمن‌سازی و حفاظت داشته باشند. منظور، طرح‌های شش‌گانه فوق است؛

تذکره ۲: شرح خدمات انجام مطالعات در سطوح حساس و حیاتی قبل از انجام، می‌بایست تأییدیه سازمان پدافند غیرعامل کشور و سطوح مهم، حساس و حیاتی تأییدیه اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت را اخذ کنند؛

تذکره ۳: برای تدوین شرح خدمات پروژه‌های حوزه مدیریت بحران، شرکت‌ها براساس قوانین کشوری، شیوه‌نامه، راهنمای مدیریت شرایط اضطراری و دستورالعمل‌های مورد تأیید وزارت نفت و بر اساس ساختار و فرآیندهای عملیاتی و مدیریتی خود به تهیه شرح خدمات اقدام می‌کنند.

۶-۷- نظارت، بررسی، ارسال مستندات و تأیید نهایی پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در تأسیسات در حال بهره‌برداری / طرح‌ها توسعه‌ای

شرکت‌ها / طرح‌ها پس از انجام مراحل سطح‌بندی و اخذ تأییدیه و تصویب‌خواهی مطالعات با توجه به الزامات قانونی، تدوین شرح خدمات و اخذ مشاور بر اساس قوانین کشوری و وزارتی، می‌بایست نظارت نظام‌مندی با کمک تیم‌های چند تخصصی CFT بر روی اجرای پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل داشته باشند. مطالعات پدافند غیرعامل در شرکت تابعه / مجری طرح بر اساس مفاد شرح خدمات توسط شرکت / مجری طرح و یا مشاوران ذیصلاح مورد تأیید سازمان پدافند غیرعامل کشور و با نظارت تیم‌های چند تخصصی CFT انجام می‌شود.

نتایج نهایی حاصله، پس از تأیید رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت تابعه / مجری طرح

براساس سلسله مراتب مندرج در فرآیند اجرایی پروژه ها / مطالعات پدافند غیرعامل در سطح وزارت نفت ارسال می گردد.

زمان بررسی و ارسال تأییدیه ها در شرکت های اصلی و اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت از زمان دریافت، حداکثر ۷ روز و در سازمان پدافند غیرعامل کشور، یک ماه است.

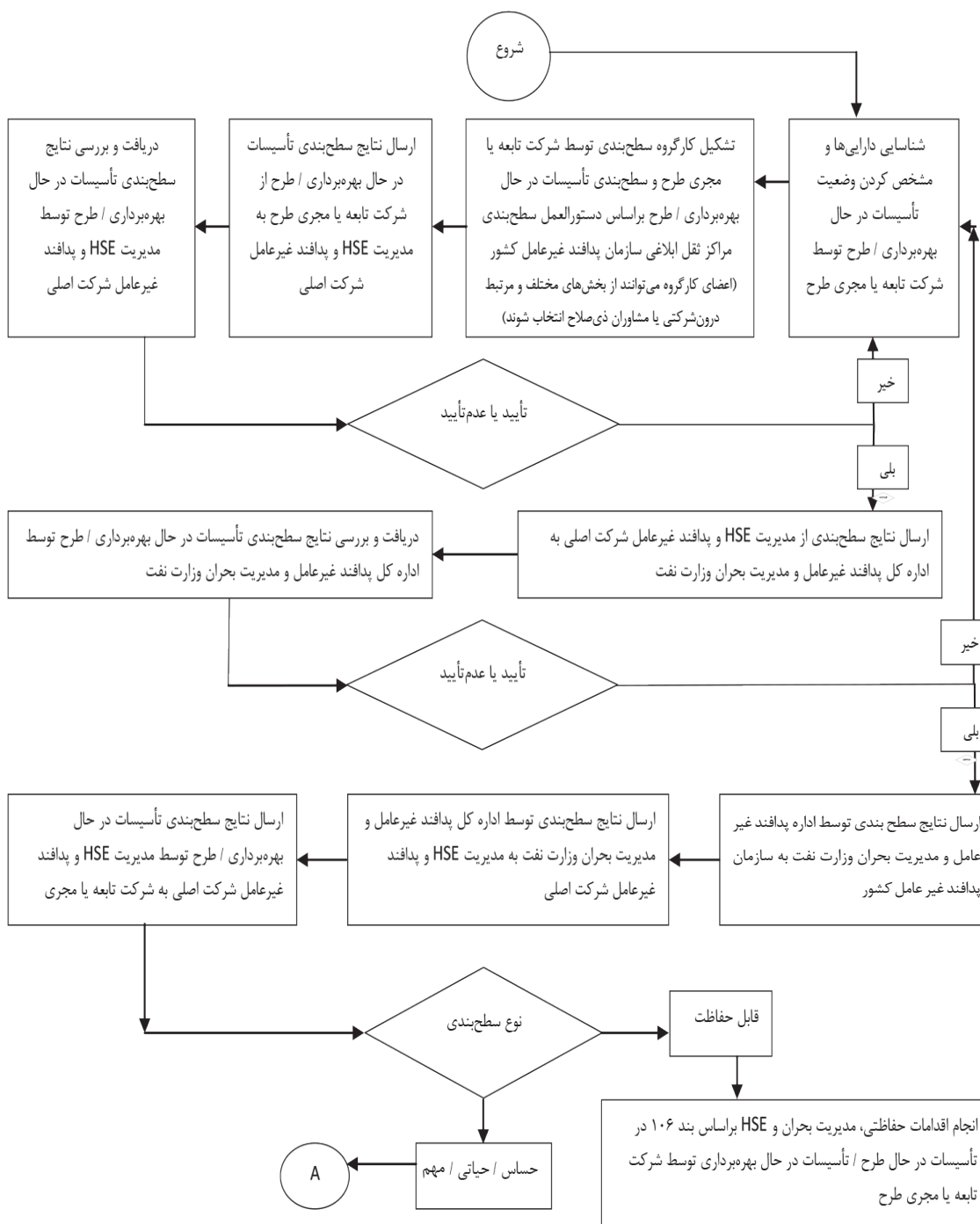
تبصره ۱: در صورت نیاز و به تشخیص سازمان پدافند غیرعامل کشور و یا اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت، جلسه / جلسات برای تبیین و دفاع مطالعات برگزار خواهد شد.

تبصره ۲: اجرای تمامی اقدامات و راهکارهای منتج از مطالعات پدافند غیرعامل توسط شرکت تابعه / مجری طرح با نظارت مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی، اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و سازمان پدافند غیرعامل کشور و ارائه گزارش اقدامات بر اساس سلسله مراتب انجام خواهد شد.

تبصره ۳: در پایان انجام مطالعات، چک لیست های انجام کار مطالعات (پیوست ۵) در دو بخش: الف- سطح بندی توسط شرکت تابعه / مجری و ب- انجام مطالعات توسط مشاور، می بایست تکمیل و تأیید شود و همراه با مستندات ارائه گردد. تأیید و درخواست جلسه دفاع نهایی توسط اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و سازمان پدافند غیرعامل کشور، منوط به ارائه چک لیست های تکمیل و تأیید شده مذکور است.

۶-۸- نمودار فرآیند اجرایی پروژه‌های / مطالعات پدافند غیرعامل در سطح وزارت نفت

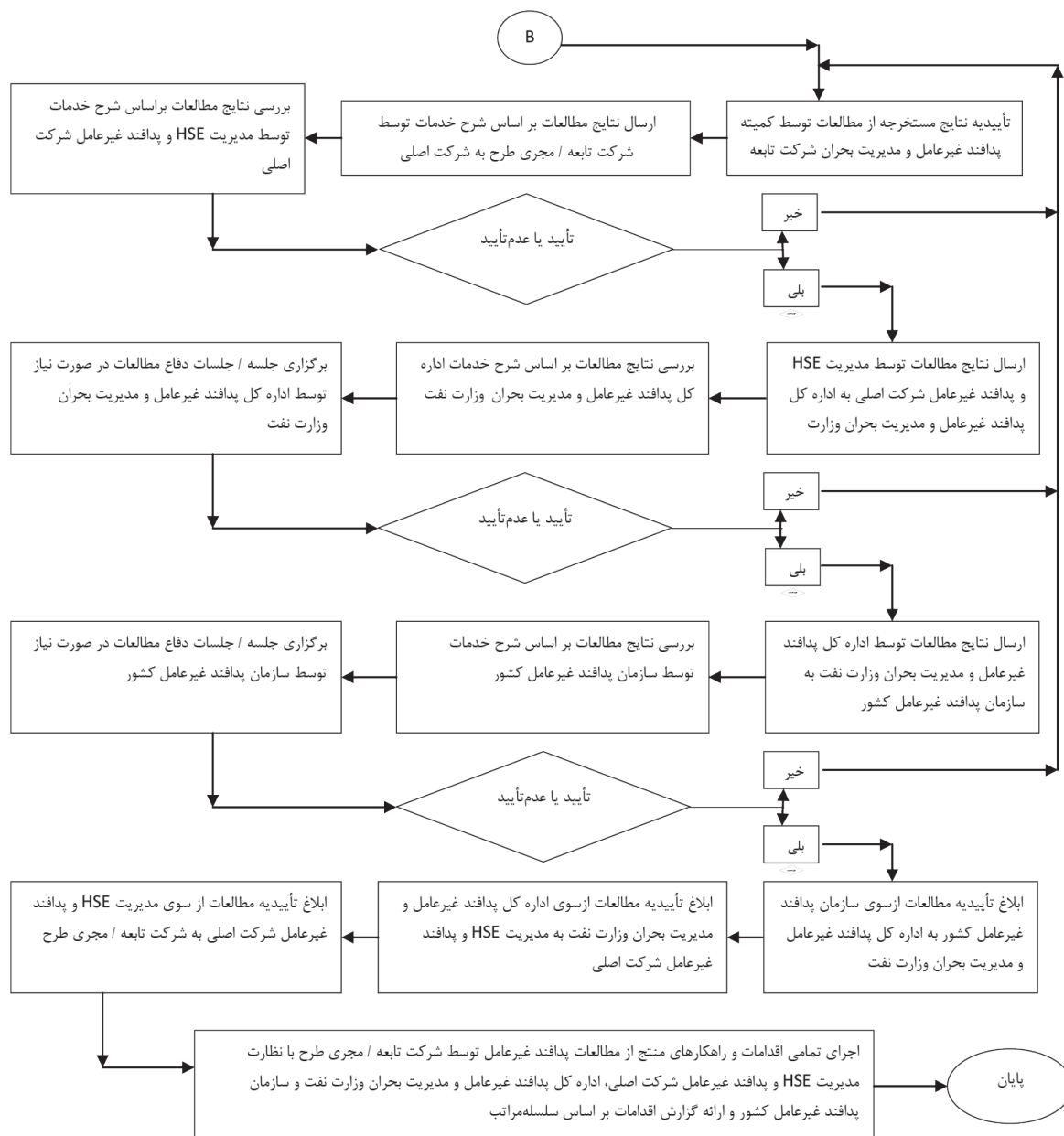
۶-۸-۱- نمودار گام اول - مراحل تعیین سطح‌بندی مراکز ثقل، تأسیسات / طرح‌ها

۶-۸-۲- نمودار گام دوم - مراحل تصویب، تدوین شرح خدمات و اجرای پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل در تأسیسات / طرح ها

۶-۸-۳- نمودار گام سوم- مراحل نظارت، بررسی، ارسال مستندات و تأیید نهایی پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل در تأسیسات / طرح‌ها

۷- فایل های پیوست

۷-۱- فایل پیوست شماره ۱:

آئین نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور مصوب ۶/۲۷/۱۳۹۷؛

۷-۲- فایل پیوست شماره ۲:

دستورالعمل عمومی سطح بندی مراکز ثقل ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور؛

۷-۳- فایل پیوست شماره ۳:

شرح خدمات مطالعات پدافند غیرعامل طرح های زیرساختی، ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل کشور - اسفند

۱۴۰۱؛

۷-۴- فایل پیوست شماره ۴:

فهرست و شرح خدمات عمومی مطالعات و طراحی پروژه های پدافند غیرعامل در طرح ها (طرح های در حال

مطالعه / طرح های توسعه ای)؛

۷-۵- پیوست شماره ۵:

چک لیست انجام مراحل مطالعات پدافند غیرعامل در وزارت نفت

با توجه به گام ها و مراحل ارائه شده در نمودار فرآیند اجرایی، مطالعات از ابتدا تا انتها دو بخش زیر دارد:

الف- سطح بندی، تصویب خواهی، تدوین شرح خدمات و اخذ مشاور که این بخش توسط شرکت هایی اصلی /

تابعه / فرعی / مناطق و یا مجری طرح ها تکمیل می گردد؛

ب- اجرای مراحل پروژه / مطالعات که این بخش توسط مشاور تکمیل می گردد.

تذکر: در پایان انجام مطالعات، هر دو چک لیست الف و ب می بایست تکمیل، تأیید و همراه با مستندات ارائه

گردد. تأیید و درخواست جلسه دفاع نهایی از سوی اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت و سازمان

پدافند غیرعامل کشور منوط به ارائه چک لیست های مذکور است.

شماره سند: شماره ویرایش: ۰ تاریخ:		فرم الف - اقدامات کارفرما اقدامات اولیه انجام پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل				 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران	
شرکت اصلی / فرعی / تابعه منطقه عملیاتی / طرح:							
ردیف	نوع اقدام	وضعیت اقدام	تأیید رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران	تأیید مدیر پدافند HSE و پدافند غیرعامل شرکت	تأیید وزارت نفت	تأیید اداره کل پدافند غیرعامل کشور	تأیید سازمان پدافند غیرعامل کشور
۱	تشکیل کارگروه سطح بندی طبق دستورالعمل سطح بندی مراکز ثقل						
۲	سطح بندی تأسیسات / طرح توسط کارگروه سطح بندی و ارسال برای اخذ تأییدیه ها						
۳	تدوین شرح خدمات در صورت نیاز به مطالعات (طرح های حیاتی، حساس و مهم) و اخذ تأییدیه های لازم						
۴	انجام مراحل اخذ مشاور ذی صلاح						
۵	انتخاب و اخذ مشاور ذی صلاح و اعلام به ستاد وزارت نفت و سازمان پدافند غیرعامل کشور بر اساس فهرست مورد تأیید سازمان پدافند غیرعامل براساس قوانین کشوری						
۶	شروع انجام مطالعات						

۱- امضا، رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران / مدیر عامل / مدیر شرکت تابعه / فرعی / منطقه عملیاتی / مدیریت طرح	۲- امضا، مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی
۳- امضا، مدیر کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت	۴- امضا، معاونت انرژی سازمان پدافند غیرعامل کشور

 جمهوری اسلامی ایران وزارت نفت اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران		فرم ب - اقدامات مشاور اقدامات اولیه انجام پروژه / مطالعات پدافند غیرعامل		شماره سند: شماره ویرایش: ۰ تاریخ:			
شرکت اصلی / فرعی / تابعه منطقه عملیاتی / طرح:							
ردیف	نوع اقدام	وضعیت اقدام	تأیید رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران - مدیرعامل شرکت تابعه / فرعی	تأیید مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی	تأیید اداره کل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت	تأیید سازمان پدافند غیرعامل کشور	ملاحظات
۱	شروع انجام مطالعات براساس نتایج سطح بندی						
۲	انجام مطالعات و ارائه نتایج براساس شرح خدمات به شرکت های تابعه و اخذ تأییدیه های لازم						
۳	تهیه سازی پس از اخذ عدم انطباق های همه بخش های وزارت نفت و سازمان پدافند غیرعامل و اخذ تأییدیه های نهایی						
۱- امضا، رئیس کمیته پدافند غیرعامل و مدیریت بحران / مدیر عامل / مدیر شرکت تابعه / فرعی / منطقه عملیاتی / مدیریت طرح		۲- امضا، مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت اصلی					
۳- امضا، مدیرکل پدافند غیرعامل و مدیریت بحران وزارت نفت		۴- امضا، معاونت انرژی سازمان پدافند غیرعامل کشور					

شیوه نامه مدیریت اطلاع رسانی شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت

شیوه نامه مدیریت

اطلاع رسانی شرایط اضطراری / بحران در صنعت نفت

ابلاغی به شماره ۵۴۷-۲/۲۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۲۱

۱- مقدمه:

این شیوه نامه با هدف تبیین و تشریح کامل اقدامات و وظایف واحدهای روابط عمومی در مدیریت شرایط اضطراری؛ بر مبنای شیوه نامه ساماندهی مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت به شماره ۹۴۹ ابلاغی ۱۳۹۷/۱۲/۱۴ وزیر نفت و همچنین راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت به شماره سند {MOP-HSED-GL-۲۰۴} مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۴ به شرح ذیل در شش ماده و یک تبصره (ابلاغ می گردد).

۲- هدف و دامنه کاربرد

این شیوه نامه با توجه به تنوع و گستردگی وضعیت های اضطراری در صنعت نفت و ضرورت مدیریت بهینه، سریع و شفاف اطلاع رسانی برای افکار عمومی ارائه گردیده و برای کلیه شرکت های اصلی، فرعی / تابعه، مدیریت های مستقل ستادی و سایر واحدها و تأسیسات تابعه وزارت نفت و همچنین شرکت های بخش غیردولتی صنعت نفت وفق ماده ۲ از سند راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت لازم الاجرا است.

۳- مسئولیت ها

بازنگری و به روز رسانی این شیوه نامه برعهده اداره کل روابط عمومی وزارت نفت است. واحدهای روابط عمومی در شرکت های اصلی مسئولیت برنامه ریزی و هماهنگی جهت استقرار این شیوه نامه را در سطح شرکت ها و واحدهای صنعت نفت و نظارت و کنترل استقرار آن برعهده دارند.

۴- تعاریف

۴-۱) صنعت نفت:

شامل کلیه شرکت های اصلی، فرعی / تابعه، مدیریت های مستقل ستادی و سایر واحدها و تأسیسات تابعه وزارت نفت و همچنین، شرکت های بخش غیردولتی صنعت نفت وفق ماده ۲ از سند راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت است.

۴-۲) شرایط اضطراری

وضعیتی غیرقابل انتظار و برنامه ریزی نشده با منشأ طبیعی یا انسانی نظیر سیل، زلزله، انفجار، آتش سوزی، نشت و ریزش نفت و مواد شیمیایی، رها شدن گاز، حملات سایبری و... که می تواند باعث مرگ یا آسیب شدید به افراد و دارایی های فیزیکی، توقف کامل فرآیندها یا عملیات های صنعت نفت یا صدمات جدی زیست محیطی شود. شرایط اضطراری صنعت نفت در سه سطح (مطابق راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت) تعیین می شود.

۴-۳) کمیته شرایط اضطراری

کمیته ای است که مطابق راهنمای مدیریت شرایط اضطراری (و براساس مأموریت، نوع فعالیت و ساختار سازمانی در هریک از شرکت های اصلی و فرعی) در شرکت های اصلی و فرعی تابعه صنعت نفت تشکیل می شود.

۴-۴) مدیریت اطلاع‌رسانی در شرایط اضطراری

اطلاع‌رسانی سریع، دقیق و هدفمند زوایا و ابعاد وضعیت اضطراری و نحوه مدیریت آن برای ذی‌نفعان در راستای حفظ حداکثری نیروی انسانی، تأسیسات، دارایی‌ها و محیط‌زیست، ایجاد و برقراری امنیت و کاهش التهابات عمومی در سطوح سازمانی، محلی، منطقه‌ای و ملی که در زیرمجموعه کمیته شرایط اضطراری فعالیت می‌کند.

۴-۵) سخنگو

فردی است که وظیفه هماهنگی با رسانه‌های عمومی، پاسخگویی و اطلاع‌رسانی به رسانه‌ها، جوامع محلی و ذی‌نفعان عمومی را در هماهنگی با مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری و بر اساس چارچوب شیوه‌نامه و راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت و همچنین، اصول و ضوابط مندرج در این شیوه‌نامه در شرکت‌های اصلی و فرعی برعهده دارد. سخنگو، علاوه بر آشنایی با فضای رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی، باید نسبت به ابعاد و زوایای شرایط اضطراری اطلاعات و تجربیات کافی داشته باشد.

۵- اقدامات

۵-۱) اقدامات قبل از وقوع وضعیت اضطراری (پیشگیری و آمادگی):

واحدهای روابط عمومی موظف هستند هماهنگ با مدیران شرایط اضطراری شرکت‌های اصلی و فرعی تابعه، پیش از وقوع شرایط اضطراری، تمهیدات و مقدمات زیر را اجرا نمایند:

۵-۱-۱) ایجاد آمادگی فکری و ذهنی افراد مؤثر در حوزه مدیریت اطلاع‌رسانی و ارائه آموزش‌های لازم در این حوزه برای افراد مذکور جهت مواجهه و مدیریت اطلاع‌رسانی شرایط اضطراری و بحران‌ها؛

۵-۱-۲) شناسایی تمامی ذی‌نفعان درون سازمانی و برون سازمانی مشتمل بر افراد، جوامع محلی تأثیرپذیر / اثرگذار، نهادها، سازمان‌ها، دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و مؤسسات دخیل در مدیریت شرایط اضطراری و بحران از قبیل مقامات محلی و منطقه‌ای، نهادهای امنیتی، نظامی و انتظامی، رسانه‌ها و فعالین رسانه‌ای، محیط‌زیست، بهداشتی و درمانی، سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO) و نظایر آن و راه‌های برقراری ارتباط سریع و مؤثر با آن‌ها (مشتمل بر اشخاص و مجاری تماس جایگزین)؛

۵-۱-۳) واحدهای روابط عمومی در مناطق عملیاتی، ضمن شناسایی جوامع محلی تأثیرپذیر مجاور تأسیسات عملیاتی و خطوط لوله صنعت نفت در هماهنگی با مدیر شرایط اضطراری شرکت / تأسیسات مربوطه و با اخذ نظر از ادارات HSE و پدافند غیرعامل شرکت / تأسیسات مربوطه، ضمن برقراری ارتباط با ساکنان مذکور، نسبت به برنامه‌ریزی و ارائه آگاهی‌های لازم عمومی در خصوص وضعیت‌های اضطراری محتمل و شرایط بالقوه آسیب‌رسان احتمالی، در حد نیاز، اقدام نمایند. نوع و سرفصل آموزش‌ها از سوی واحدهای HSE مشخص خواهد شد؛

۵-۱-۴) واحدهای روابط عمومی مکلف هستند در راستای اقدامات بند ۱ از ماده ۴ «شیوه‌نامه مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت» بر اساس سناریوهای محتمل و به منظور حفظ و ارتقای آمادگی، هر ساله حداقل دو بار

تمرین های عملیاتی دوره های آمادگی اطلاع رسانی را به صورت مستقل یا در ترکیب با سایر تمرین های دوره های عملیاتی برنامه ریزی شده در شرکت اصلی / فرعی تابعه / تأسیسات برگزار نمایند. سازمандهی شرایط و برنامه ریزی انجام بخش اطلاع رسانی تمرین های عملیاتی، برعهده روابط عمومی شرکت های اصلی / فرعی تابعه در هماهنگی با مدیریت HSE و پدافند غیرعامل شرکت های اصلی و ادارات HSE شرکت های فرعی تابعه محل اجرای تمرین عملیاتی است. روابط عمومی های مذکور پس از انجام تمرین های عملیاتی، گزارش کاملی از اقدامات خود در راستای وظایف محوله در بخش اطلاع رسانی و ارتباطات عمومی را جهت ارزیابی و بررسی به اداره کل روابط عمومی وزارتخانه ارائه خواهند داد؛

۵-۱-۵) اهم تاکتیک ها، رویکردها و اقدامات تخصصی در حوزه اطلاع رسانی شرایط و موقعیت های اضطراری در مقطع قبل از وقوع شرایط اضطراری می تواند شامل موارد ذیل باشد:

- آموزش مسئولین و نیروهای مؤثر در روابط عمومی هر شرکت / مجموعه؛
- اطمینان از حصول آمادگی دائمی در تجهیزات و وسایل و ابزار آلات مورد نیاز در پوشش های خبری و اطلاع رسانی؛
- شناسایی تمامی ذی نفعان (طبق بند ۲-۱-۵ همین شیوه نامه) و چگونگی برقراری ارتباط با آنها (و اشخاص و مجاری جایگزین آنها)؛
- شناسایی حلقه های ارتباطی از قبیل خبرنگاران و فعالین رسانه ای زبده جهت فراخوان سریع آنها در راستای اطلاع رسانی در حوزه مدیریت شرایط اضطراری و بحران؛
- ارتباط مستمر رئیس روابط عمومی با اعضای کمیته شرایط اضطراری در راستای ایجاد هماهنگی و آمادگی احتمالی جهت مقابله با وضعیت های اضطراری محتمل؛
- تهیه چارچوب موضوعی و فرمت های متناسب برای تنظیم بیانیه های نوشتاری و مطبوعاتی.

۵-۲) اقدامات در زمان وقوع وضعیت اضطراری

پس از اعلام شرایط اضطراری، طبق بند ۶-۱-۳ از راهنمای مدیریت شرایط اضطراری در صنعت نفت و تشکیل کمیته شرایط اضطراری، رئیس روابط عمومی شرکت مربوطه، به عنوان سخنگو در کمیته مدیریت شرایط اضطراری و در هماهنگی کامل با مدیر شرایط اضطراری انجام وظیفه می نماید. سخنگو تنها مرجع اطلاع رسانی مدیریت شرایط اضطراری خواهد بود. سخنگو باید اطلاعات لازم را در هماهنگی با فرمانده صحنه / مدیر شرایط اضطراری کسب نماید؛

۵-۲-۲) رئیس کمیته شرایط اضطراری، این اختیار را دارد که شخص دیگری غیر از رئیس روابط عمومی را با صدور حکم رسمی به عنوان سخنگو انتخاب کند.

۵-۳) اهم وظایف سخنگو بدین شرح است:

الف) اطلاع رسانی پیرامون ابعاد مختلف شرایط اضطراری و ارائه اطلاعات مورد نیاز به رسانه ها و جوامع محلی در هماهنگی کامل با مدیر شرایط اضطراری؛

ب) مصاحبه با رسانه‌ها و ارائه بیانیه‌های مطبوعاتی / رسانه‌ای در هماهنگی کامل با مدیر شرایط اضطراری؛
ج) مدیریت تیم رسانه‌ای از قبیل عکاس، خبرنگار، فعالین شبکه‌های اجتماعی در هماهنگی با مدیر شرایط اضطراری؛
د) رصد اخبار و شایعات منتشره در فضای عمومی، مجازی و رسانه‌ای محیط پیرامونی وضعیت اضطراری رخ داده، دسته‌بندی و انتقال اخبار، اطلاعات و شایعات منتشره به مدیر شرایط اضطراری و واکنش مناسب و سریع نسبت به آن؛

۴-۵) هیچ کدام از مسئولین و مدیران شرکت اصلی / فرعی تابعه / تأسیسات محل وقوع حادثه و سایر اعضای کمیته شرایط اضطراری در هیچ سطحی مجاز به ارائه اطلاعات، مصاحبه با رسانه‌ها یا اظهار نظر علنی در مورد ابعاد وضعیت اضطراری رخ داده یا تشریح موقعیت کنونی / لحظه‌ای میدان بدون هماهنگی با سخنگو نخواهند بود؛
تبصره: مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری / رئیس کمیته شرایط اضطراری شرکت اصلی موظف است به‌طور مرتب نتایج عملکرد و اقدامات کمیته را در اختیار سخنگو قرار دهد. بقیه عوامل و اعضای کمیته هماهنگ با رئیس کمیته با سخنگو همکاری خواهند کرد؛

۵-۵) واحدهای روابط عمومی متناسب با وظایف ذاتی خود در جهت تولید محتوا اقدام کرده، اما انتشار هر گونه محتوا از هر نوع و در هر زمان حین شرایط اضطراری صرفاً و منحصر با تأیید سخنگو صورت خواهد گرفت. اهم اقدامات مذکور مشتمل است بر:
الف) اولویت‌بندی حلقه‌های رسانه‌ای به منظور ارائه محتوا توسط سخنگو حسب نوع / شدت / دامنه / فراگیری شرایط اضطراری؛

ب) بازنشر محتواهای ارائه شده از سوی سخنگو در رسانه‌های مختلف با هماهنگی وی؛
ج) ثبت و ضبط دقیق تمامی وقایع، رویدادها، مراحل، اقدامات و فعالیت‌های عوامل و عناصر فعال در مدیریت شرایط اضطراری از ابتدای وقوع تا انتهای آن جهت مستندسازی و تولید انواع محتواهای متناسب؛

۶-۵) اهم تاکتیک‌ها، رویکردها و اقدامات تخصصی در حوزه اطلاع‌رسانی شرایط و موقعیت‌های اضطراری در مقطع حین شرایط اضطراری می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:
- فراخوان سریع حلقه‌های ارتباطی از قبیل خبرنگاران و فعالین رسانه‌ای زبده در راستای اطلاع‌رسانی در حوزه مدیریت شرایط اضطراری در هماهنگی کامل با مدیر / مدیر ارشد شرایط اضطراری.
- تصمیم‌گیری در مورد چگونگی ارتباطات با ذی‌نفعان مربوطه شامل:

الف) رویگری که ذی‌نفعان را درگیر می‌کند؛

ب) کنش‌گری یا واکنش‌گری؛

ج) میزان و اندازه ارتباطات، لحن و تن آن؛

د) مجاری / کانال‌های ارتباط‌گیری؛

- اتخاذ رویکرد مناسب به منظور نحوه اعلام آسیب‌ها و تلفات با هماهنگی کمیته اضطرار با رویکرد پرهیز از

بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی؛

- تمرکز بر رسانه‌های منتقد با هدف شناسایی و واکنش سریع به شایعات و بزرگ‌نمایی‌ها و جلوگیری از ایجاد تنش و تشویش و اضطراب،

- تولید محتوای متناسب و مناسب برای خنثی‌سازی اخبار منفی / نادرست / اغراق آمیز؛

- مقابله با انتشار اطلاعات متعارض از طریق اطلاع‌رسانی دائمی سخنگو و شفاف‌سازی مستمر؛

- مستندسازی کامل حادثه از لحظه وقوع تا پایان آن، نظیر فیلمبرداری ۲۴ ساعته از کانون حادثه، تهیه تایم‌لپس،

موشن گرافی، اینفوگرافی و انواع محتواهای چندرسانه‌ای مناسب و متناسب؛

- ارائه مستمر بیانیه‌های رسانه‌ای / مطبوعاتی با توجه به پیشرفت در مراحل مختلف کنترل وضعیت اضطراری؛

- کنترل و نظارت بر انواع محتواهای تصویری، صوتی و ویدیویی و مکتوب که قابلیت تفسیر متعارض، متناقض و منفی را دارد.

۷-۵) پس از اتمام شرایط اضطراری، واحدهای روابط عمومی با هماهنگی سخنگو و مدیر شرایط اضطراری محل وقوع حادثه، نسبت به مستندسازی و تبیین دلایل و ابعاد و زوایای وقوع شرایط اضطراری موردنظر در قالب محتواهای رسانه‌ای مختلف در راستای شفاف‌سازی و تنویر افکار عمومی اقدام می‌نمایند؛

۱- ۷-۵) اهم تاکتیک‌ها، رویکردها و اقدامات تخصصی در حوزه اطلاع‌رسانی شرایط اضطراری در مقطع پس از شرایط اضطراری می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:

- تهیه محتواهای مناسب و متناسب با استفاده از مستنداتی که حین شرایط اضطراری فراهم آمده است؛

- ثبت دقیق، جامع و مستند تجربیات مدیریت وضعیت اضطراری رخ داده و ایجاد مرکز پشتیبان مستندات با رعایت موارد ایمنی و امنیتی؛

- استمرار ارتباط با رسانه‌ها و قدردانی و تقدیر از افراد / گروه‌ها / سازمان‌ها / مردم و تمامی ذی‌نفعانی که به‌نحوی در فرآیندهای مدیریت شرایط اضطراری مشارکت داشته‌اند؛

- دلجویی از افرادی که به‌نحوی از تبعات حادثه متضرر شده یا آسیب دیده‌اند؛

- نظرسنجی و افکارسنجی از گروه‌های مختلف ذی‌نفعان درون و بیرون سازمان پیرامون چگونگی مدیریت وضعیت اضطراری.

ماده ۶) نظارت بر اجرا

نظارت بر حسن اجرای این شیوه‌نامه برعهده اداره کل روابط عمومی وزارت نفت و در سطح شرکت‌های اصلی و تابعه برعهده واحدهای روابط عمومی شرکت‌های اصلی است. مدیران عامل شرکت‌های اصلی / فرعی تابعه و شرکت‌های واگذار شده به بخش غیردولتی موظف به طرح‌ریزی و اجرای رویکردهای مورد نیاز به منظور اجرای مفاد این شیوه‌نامه می‌باشند.

جمهوری اسلامی ایران

وزارت نفت

آدرس : تهران ، خیابان استاد نجات اللهی ، شماره پلاک ۹۴ ،
ساختمان شهید تندگویان وزارت نفت ، طبقه هشتم

کد پستی : ۱۵۹۹۷۱۶۵۱۷

تلفن : ۰۲۱-۶۱۶۳۲۴۲۹

نمابر : ۰۲۱-۶۱۶۳۲۴۲۸